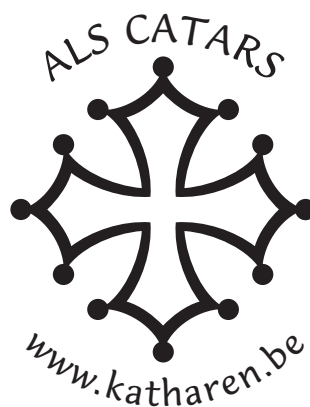

Petri Vallium Sarnaii

Hystoria Albigensis

Pierre des Vaux-de-Cernay, Histoire Albigeoise

DEEL III

Nederlandse vertaling van Raymond Doms

Negende Hoofdstuk

De tussenkomst van de koning van Aragon. Het opschorten van de kruistocht

[399] Deze personages, boordevol wijsheid, waren op de Curie nog niet toegekomen, of de koning van Aragon had zich al ingespannen om de rechtschapenheid van de Apostolische Stoel te misleiden via zijn eigen boden; door het valse te suggereren en het ware te verzwijgen had hij een bul⁶⁴ verkregen waarin de Paus de graaf van Montfort bevel gaf om aan de graven van Comminges en Foix en aan Gaston de Béarn al hun goederen terug te geven. Een andere bul⁶⁵, gericht tot de aartsbisschop van Narbonne, wekte de indruk dat de Paus de aflat die te voren verleend werd aan deze die kruisridder werden tegen de Albigenzische kettters, introk.

[400] Zodus, toen onze afgevaardigden aankwamen bij de Romeinse Curie, vonden zij er wat tegenstand vanwege de Paus die al te gemakkelijk geloof had gehecht aan de leugenachtige beweringen van de boden van de graaf van Aragon, maar toen ze hem de waarheid bekend hadden gemaakt, annuleerde de Paus al wat hij gedaan had op aanstoken van de koninklijke boden en hij stuurde volgende brief naar de koning:

[401] “Innocentius, bisschop, dienaar der dienaren Gods, aan Pedro, doorluchtige koning van Aragon.

[402] Bid nederig tot deze die het hart van alle koningen in zijn hand houdt, en wil wijselijk in ogenschouw nemen dat, volgens het voorschrift van de apostel, onze rol erin bestaat te smeken, te laken en te bestraffen. Dat de Heer u met de genegenheid van een zoon ontvankelijk make voor de terechtwijzingen die wij u met de liefde van een vader toesturen; dat hij u ook late gehoorzamen aan onze verwittigingen en aan onze heilzame raadgevingen, opdat, door het piëteitsvol aanvaarden van onze apostolische terechtwijzingen, ge het bewijs zoudt leveren van de eerlijkheid van uw bedoelingen op de punten waar het niet te betwijfelen valt dat ge door uw daden aan uw plicht te kort geschoten zijt. Het is bijna universeel geweten en aan uw doorluchtigheid kan het niet ontgaan zijn of zij trekt het niet in twijfel dat, onder alle christelijk vorsten, gij het zijt die we speciaal ter harte genomen hebben om u op een bijzondere manier te eren, wat niet weinig bijgedragen heeft om uw macht en uw roem te vergroten. Moge God uw wijsheid en uw vroomheid op éénzelfde manier vergroot hebben, wat voor ons nuttig zou geweest zijn en beter voor u.

[403] Maar ge zijt niet vooruitziend geweest voor uzelf en ge zijt tekort geschoten in de eerbied die ge ons verschuldigd zijt. De Tolozanen zijn nu afgesneden van het Lichaam van de kerk door de excommunicatie, hun stad is onderworpen aan het interdict omdat meerdere

⁶⁴ Brief van 17 januari 1213 aan Montfort: “Gij hebt de goederen van uw vazallen aan uw eigen toegekend”.

⁶⁵ Brief van 15 januari 1213: “Gij echter, broeder aartsbisschop en edele heer Simon de Montfort, die de kruisvaarders leiden in het gebied van de graaf van Toulouse, gij hebt niet alleen de plaatsen waar de kettters wonen bezet, maar gij hebt gretige handen uitgestoken naar deze gronden die op het gebied van ketterij in geen opzicht gekend stonden.”

ketters er parfaits zijn, veel anderen croyants, medestanders, beschermers van de eerst vernoemden in zoverre dat zij asiel geven aan deze die het leger van Christus (of beter Christus zelf die zij door hun bedeksels hadden geërgerd) uit hun tenten heeft verbannen te Toulouse zelf, als in een stinkende krocht van ketterij, waar zij hun ogenblik afwachten en de gelegenheid willen te baat nemen om, als sprinkhanen die opduiken uit de put van de afgrond, het katholieke geloof dat als het ware opnieuw ingeplant is in deze streek, te vernietigen.

Gij niettemin, die de godvrezendheid niet in acht neemt, alsof ge u in staat achtte het op hem te halen en zijn hand af te wenden die gestrekt is naar de schuldigen, die de goddeloosheid in praktijk brengt onder een vorm van vroomheid, tot groot schandaal voor de christenheid en ten koste van uw reputatie, gij hebt de Tolozanen en hun medeplichtigen onder uw hoede genomen, ondanks het formeel verbod dat onze legaat u had toegestuurd in de naam van God en in onze naam, niet zonder de smaad van een netelige oneer op u te laden en de dreiging van een nog gevaarlijkere verdenking.

[404] Na het aanhoren van de uiteenzettingen die uw boden onlangs voor ons deden, ook onze eerbiedwaardige broeder de bisschop van Segorve, onze geliefde zoon meester Colomb, de afgevaardigden van onze legaat en van heer Simon de Montfort, na grondige studie van de brieven die van weerszijden uitgewisseld werden en na een spannend overleg en beraad met onze broeders kardinalen en willende in onze vaderlijke bezorgdheid voorzien in de eer van uw reputatie, in het heil van uw ziel en de integriteit van de aarde, hebben wij besloten formeel aan uw doorluchtigheid, door het gezag van de Heilige Geest en met de hulp van de goddelijke en apostolische genade, te bevelen zonder uitstel de Tolozanen en hun medeplichtigen, zonder rekening te houden met welke eden en verplichtingen gegeven of ontvangen in derogatie met de kerkelijke discipline, hen niet zelf of via anderen, raad, hulp noch gunst te geven zolang ze in dergelijke staat zijn.

[405] Voor het geval de Tolozanen waarlijk zouden willen terugkeren in de gemeenschap van de gelovigen, zoals uw boden het aan ons verklaard hebben, zenden wij een bijzondere bul aan onze eerbiedwaardige broeder Foulques, bisschop van Toulouse, een integer man in geloof en levenswijze, die krediet bezit zowel bij deze binnen als bij deze buiten de stad, er twee, wijs en eerlijk, bij hemzelf te voegen; en van deze te verzoenen die zouden willen terugkeren tot de eenheid van de Kerk met een zuiver hart, een goed geweten en een niet vermomd geloof, op voorwaarde dat zij een voldoende waarborg leveren. Wat de anderen betreft, die zullen willen volharden in de duisternis van de vergissing en die de genoemde bisschop zal stigmatiseren als ketters, bevelen wij al hun goederen in beslag te nemen en ze uit de stad te verdrijven zodat zij er nooit terugkeren tenzij ze, dank zij de ingeving van de hemel, door hun daden bewijzen dat zij ware aanhangers geworden zijn van het katholieke geloof. Wat de stad zelf betreft, eens zij zich verzoend heeft en gezuiverd is, zal zij onder de bescherming van de Heilige Stoel onttrokken worden aan de aanvallen van de graaf van Montfort en van de andere gelovigen, die haar eerder zullen moeten verdedigen en beschermen.

[406] Daarenboven zijn wij verontwaardigd en verwonderd dat door de tussenkomst van uw boden die de waarheid verheelden en de leugen uitdrukten, gij een apostolisch mandement afgedwongen hebt dat beveelt hun goederen terug te geven aan de nobele heren graven van

Comminges en van Foix en aan Gaston de Béarn; zij zijn inderdaad geëxcommuniceerd omdat ze de ketters beschermen en ze openlijk steunen, zonder te spreken over de andere ernstige en talrijke feiten die hen toegeschreven worden; bijgevolg, omdat een mandement voor hen verkregen in die voorwaarden zonder waarde is, roepen wij het terug in zijn geheel als zijnde heimelijk.

[407] Voor het geval die drie personen zouden verlangen om terug opgenomen te worden in de gemeenschap van de gelovigen, zoals zij het beweren, sturen wij een bijzondere bul aan onze eerbiedwaardige broeder aartsbisschop van Narbonne, legaat van de Apostolische Stoel, om hen de weldaad van de absolutie te verlenen na van hen ontvangen te hebben, niet alleen een gewone waarborg bij eed, want zij hebben reeds meened gepleegd, maar een andere die hij opportuun zal achten. Als dit gebeurd is, voorafgaandelijk zowel als getuigenis van hun oprechte gehoorzaamheid, dan zullen we er voor zorgen een van onze kardinalen als legaat *a latere* naar deze regio te sturen, een eerlijk man, wijs en volhardend, die zich niet zal keren naar links noch naar rechts, maar steeds zal wandelen op de grote weg, die goed zal keuren en bevestigen wat hij goed gedaan zal vinden, die de vergissingen zal verbeteren en amenderen en die recht zal doen aan bovengenoemde heren en ook aan de pleitenden.

[408] In afwachting willen wij dat een hecht bestand wordt gesloten en gehandhaafd door u en uw land aan de éne kant, en de graaf van Montfort aan de andere kant, met uitzondering van de ketters met wie het niet betaamt dat de aanhangers van het katholieke geloof een bestand of vrede sluiten, want er kan geen verbond zijn tussen licht en duisternis, geen overeenkomst tussen Christus en Belial, geen omgang tussen gelovigen en ongelovigen. Wij bevelen niettemin aan gezegde graaf van Montfort dat, omwille van de lenen die hij houdt van u, hij u respectvol de eer betuige waaraan hij gehouden is.

[409] Wij willen aan uwe Excellentie niet verhelen dat, zo de Tolozanen en bovengenoemde edelen koppig volharden in hun dwaling, wij nieuwe aflaten zullen verlenen om kruisridders en andere gelovigen op te doen staan om deze pest uit te roeien met de steun van de Heer en om te marcheren in de naam van de God der Legerscharen, tegen deze personages, tegen hen die ze verbergen en beschermen, wie ze ook zijn, en die gevaarlijker zijn dan de ketters zelf.

[410] Na uw doorluchtigheid verwittigd te hebben, bidden en bezweren wij ze in de Heer om met een gehoorzaam hart dat wat u betreft en dat we pas gezegd hebben, uit te voeren. Wees overtuigd dat, wanneer ge eraan zoudt denken anders te handelen (wat wij niet kunnen geloven) ge, boven op de goddelijke verontwaardiging die ge ongetwijfeld zoudt oproepen door uw gedrag, u zou blootstellen aan een ernstige en onherstelbare schade. Welke ook onze genegenheid is voor uw persoon, het zou ons onmogelijk zijn u te sparen of te sparen ten koste van de zaak van het geloof. Zo ge u opstelt tegen God en tegen de Kerk, meer in het bijzonder inzake geloof, met het opzet een hinderpaal te plaatsen voor het beëindigen van onze heilige onderneming, dan kan de grootte van het gevaar dat u zou bedreigen geopenbaard worden door oude voorbeelden en zelfs recente.

[411] Gegeven te Lateranen, op 21 mei; het zestiende jaar van ons pontificaat.”

[412] Na het afsluiten van het concilie van Lavaur, wanneer de zeer onbetrouwbare koning van Aragon Toulouse verlaten had en er verscheidene van zijn ridders achterliet om de stad te bewaken en de vijanden van Christus te helpen, liet hij na enkele dagen aan onze graaf weten dat hij een onderhoud met hem wilde hebben in de omgeving van Narbonne. Onze graaf, die blijk wou geven van zijn eerbied voor de koning, zijn suzerein, en hem in alles wou gehoorzamen in de mate dat hij dit kon in de ogen van God, antwoordde dat hij graag naar die afspraak wou komen. Niettemin kwam de koning niet en had hij nooit de intentie gehad te komen, maar een menigte ketters en baanstropers, zowel Aragonezen als Tolozanen, kwam samen. Men kon vrezen dat zij de graaf van Jezus Christus en zijn zwakke escorte bij verraad zouden gevangen nemen, maar deze laatste rook onraad over wat men aan het beramen was en hij onthield zich van verschijnen op de afspraak.

[413] Weinige dagen later stuurde de koning boden met brieven naar de graaf waarin hij hem uitdaagde en bedreigde zoveel hij kon. Onze graaf wou, ondanks deze hoogmoedige uitdaging, geen enkele schade toebrengen aan het gebied van de koning van waaruit hem nochtans elke dag zware en talrijke moeilijkheden ter ore kwamen, want de Catalanen kwamen op zijn grond en bestookten hem met alle macht; nog meer, zij gaven zowel bij de heen- als bij de terugreis een toevlucht aan de baanstropers die onze grond verwoestten.

[414] Enkele dagen later stuurde onze graaf een dappere en intelligente ridder, Lambert de Limoux, naar de koning en droeg hem op aan de koning bevestiging te vragen van de uitdaging die door de koninklijke boden was gebracht; hij liet aan de koning weten dat hij altijd zijn plichten tegenover hem was nagekomen en dat hij gereed was om hem te betuigen wat hij verplicht was te doen als vazal. Daarenboven, als de koning te klagen had over de goederen van de ketters die in beslag waren genomen op bevel van de Paus en met de hulp van de kruisridders, dan was onze graaf bereid om voor het gerecht te gaan voor de curie van de Paus en deze van zijn legaat, de aartsbisschop van Narbonne. En uiteindelijk vertrouwde hij aan deze ridder brieven toe die hij moest tonen aan de koning zo deze meende koppig te moeten blijven bij zijn obstinaatheid, waarvan hier de analyse volgt. De graaf schreef aan de koning en vermeed daarbij elke vorm van groet omdat deze koning koppig bleef bij zijn uitdaging en zijn obstinaatheid na zoveel aanbiedingen van juridische en vredelievende onderhandelingen. De graaf daagde hem op zijn beurt uit en verklaarde zich ontbonden van elke verplichting tegenover hem en klaar om zich te verdedigen tegenover hem zoals hij zich verdedigde tegenover andere vijanden van de Kerk.

[415] Toen deze ridder voor de koning was gekomen, herhaalde hij in volgorde en met de meeste zorg in tegenwoordigheid van de koning en van meerdere heren van zijn land de verklaring waarmee de graaf hem gelast had deze met klare stem af te leggen, maar de koning bleef koppig en verwierp elke vredelievende oplossing en weigerde af te zien van zijn uitdaging aan de graaf. Onmiddellijk bood de afgezant de brief van de graaf met betrekking tot de uitdaging aan de koning aan; hij werd door een bisschop gelezen in tegenwoordigheid van de koning en van de vazallen. Nadat zij hem gehoord en goed begrepen hadden schoten de koning en de zijnen in hevige woede. Daarna werd de gezant buiten de koninklijke zaal geleid en onder een goede wacht geplaatst en de koning raadpleegde zijn raadslieden om te weten wat hij diende te doen met de genoemde gezant. Enkele heren stelden voor de

graaf op te roepen opdat hij naar het hof van de koning zou komen om zijn plicht te betuigen. In geval van weigering zou zijn afgezant ter dood veroordeeld worden,.

[416] De volgende dag kwam de afgezant opnieuw voor de koning en herhaalde met zorg wat hij de dag te voren gezegd had in naam van de graaf. Hij verklaarde zich zelfs bereid om in duel het goede recht van zijn meester te verdedigen indien hij een ridder vond die wou zeggen dat onze graaf onterecht de koning had beledigd of dat hij zijn eed van trouw had geschonden. Iedereen werd woedend op hem maar niemand durfde het aan hem uit te dagen. Hij werd uiteindelijk in vrijheid gesteld door de koning op verzoek van bepaalde Aragonese ridders die hem een weinig kenden en hij keerde terug naar de graaf van Montfort die menig dodelijk gevaar gevreesd had. Voortaan begon de koning van Aragon, die tot dan toe heimelijk de graaf van Jezus Christus had bestreden, met hem nadeel te berokkenen op alle mogelijke manieren en hem openlijk te bestrijden.

[417] In het jaar 1212 van de Menswording van de Heer, in de maand februari, schakelde Lodewijk, oudste zoon van de koning van Frankrijk, de zachtste onder de jonge mannen, een jonge man met een van nature goede inborst, zich in tegen de pestverspreidende ketters. Bij dit nieuws namen een ontelbare menigte ridders uit het noorden van Frankrijk, opgewonden door zijn voorbeeld en uit liefde voor hem, ook het teken van het levenwekkende kruis. De koning van Frankrijk was zeer bedroefd toen hij vernam dat zijn zoon kruisridder was geworden, maar het behoort ons niet toe de reden van zijn misnoegen uit te leggen.

[418] Op de eerste dag van de vasten hield de koning te Parijs een parlement met zijn voornaamste vazallen om het vertrek van zijn zoon te regelen en de namen, het aantal en de kwaliteiten van zijn gezellen te kennen. De bisschoppen van Toulouse en Carcassonne bevonden zich te Parijs op die dag. Als personen van totale heiligheid waren zij naar het noorden van Frankrijk gekomen om de zaak van het geloof tegen de perstverspreidende ketters voort te helpen.

[419] Van zijn kant stuurde de koning van Aragon, die met alle mogelijke middelen de zaak van het geloof beknotte, als gezant de bisschop van Barcelona begeleid door enkele ridders. De koning van Aragon stuurde zijn gezanten om twee redenen: de eerste opdat de koning van Frankrijk hem zijn dochter ten huwelijk zou geven, want de koning van Aragon wou zijn wettige vrouw, de dochter van Guillaume de Montpellier, verstoten en in de mate dat dit van hem afhing had hij ze zelfs al verstoten, maar de koningin was naar de Paus gegaan en had haar man ervan beschuldigd dat hij haar onterecht wegstuurde. De Heilige vader, nadat hij de volledige waarheid had erkend, sprak een vonnis uit tegen de koning en bevestigde het huwelijk tussen hem en de koningin. De koning van Aragon wou de dochter van de koning van Frankrijk huwen om deze gunstig te stemmen tegenover hem en hem door een dergelijk huwelijk ervan te doen afzien te sympathiseren met de zaak van het geloof en hulp te bieden aan de graaf van Montfort. Maar de genoemde gezanten van de koning van Aragon gaven er zich rekenschap van dat de bevestiging door de Paus van het huwelijk tussen de koning en de koningin van Aragon algemeen gekend was aan het hof van Frankrijk; om die reden durfden zij geen woord uitspreken over het plan dat ze dienden voor te stellen.

[420] Het tweede doel van hun reis naar het noorden van Frankrijk was het volgende: de koning van Aragon had de stad Toulouse onder zijn hoede en bescherming genomen. Sinds lang was zij de vergaarbak en de krocht van de ketters alsook van hun beschermers en verdedigers. Hij ging openlijk om met de geëxcommuniceerden en de ketters, anders gezegd: hij beoefende de goddeloosheid onder de schijn van vroomheid, hij spande zich in met al zijn krachten om een einde te stellen aan de devotie van de kruisridders en om hun ijver te bekoelen, hij wou de integriteit van Toulouse en van enkele plaatsen in de omgeving verzeke- ren om daarna de hele zaak van het heilig geloof volledig te kunnen verwoesten en vernieti- gen. In deze situatie ging hij zover aan de koning van Frankrijk, aan de gravin van Cham- pagne en aan vele anderen, brieven, gezegd door verscheidene bisschoppen uit zijn land, te versturen volgens dewelke de Paus de schijn gaf de aflat te herroepen die hij had ver- leend aan de kruisridders tegen de ketters en hij liet die brieven verspreiden in het noorden van Frankrijk om de geesten van de kruistocht tegen de ketters te doen afdwalen. Na deze bedenkingen over de sluwheid van de koning nemen we ons verhaal terug op.

Toen de bisschop van Barcelona en de andere boden van de koning van Aragon vernam- men dat Lodewijk, zoon van de koning van Frankrijk, het kruis had aangenomen tegen de ketters en dat vele heren hem waren gevolgd, durfden zij, die gekomen waren om het vertrek van de kruisridders tegen te gaan, geen woord meer zeggen over hun bedoeling het enthousiasme voor de kruistocht te bestrijden, zodus vertrokken ze naar de koning van Aragon zonder iets bereikt te hebben voor de zending die hen was toevertrouwd.

[421] Wat de koning van Frankrijk betreft, hij had zoals gezegd een parlement van zijn grote vazallen samengeropen te Parijs, waar hij de reis van zijn zoon en van de andere kruistochters regelde en de dag van het vertrek op het octaaf van Pasen vaststelde. Wat zal ik daar bijvoe- gen? Onder de christenen was het geloof en het enthousiasme op een hoogtepunt, terwijl de ketters in hoge mate gegrepen waren door smart en vrees. Helaas! een weinig later wordt aan onze harp een lugubere klacht ontlokt en de rouw van onze vijanden wordt een vreugde- zang! De Oude Vijand van het menselijk geslacht, de Duivel, die de zaak van Christus bijna voltooid zag dank zij de inspanningen en de inzet van de kruisridders, wou de voltooiing van wat hem niet zinde beletten; hij vond een nieuwe list om de koning te schaden door voor hem oorlogen en zo'n talrijke en ernstige bezigheden op te roepen dat deze het nuttig oordeelde de geplande reis van zijn zoon en van de andere kruisridders uit te stellen.

[422] In die tijd namen de bisschop van Orléans, Manassé, en de bisschop van Auxerre, Guillaume, beiden volhardende en lovenswaardige mannen in alle opzichten, het kruis op tegen bovengenoemde ketters. Deze grote kandelaars, beter gezegd de hoogste van de Kerk van Frankrijk in die dagen, en daarenboven volle broeders, namen het kruis op tegen bovengenoemde ketters. Zij stelden vast dat een menigte kruisridders hun vertrek uitstelden en zij gaven zich rekenschap dat de zaak van Christus zich in gevaar bevond omdat de vijanden van het geloof de horens toonden met meer durf dan gewoonlijk, omwille van het wegblijven van de kruistochters. Bijgevolg verzamelden ze zoveel ridders als ze konden en gingen ze op weg, bewonderenswaardig door hun zielekracht en moed, niet alleen klaar om hun bezit uit te geven, indien nodig, maar ook om zich bloot te stellen aan de gevaren en de

dood voor de dienst van Jezus Christus. Deze mannen, vervuld van God, maakten haast en kwamen rechtstreeks toe te Carcassonne. Hun aankomst vervulde de graaf van Montfort en zijn klein aantal gezellen met grote vreugde.

[423] De genoemde bisschoppen voegden zich bij de graaf en de onzen te Fanjeaux bij Carcassonne. Zij brachten er enkele dagen door; daarna nam de graaf de bisschoppen mee naar de nabijheid van Toulouse, naar Muret waarover we wat hoger spraken. Van daar reden de onzen paard voor Toulouse om de vijanden van Christus en de hunnen op te jagen; niettemin weigerden een zekere ridder genaamd Alard de Strépy, alsook enkele anderen die zich niet eervol gedroegen in de zaak van Christus, onze graaf te vergezellen. Deze had niet genoeg troepen om Toulouse of een andere enigszins belangrijke plaats te belegeren. Hij nam zich dus voor de uitvallen te paard rond Toulouse op te drijven om het aantal en de sterkte van de forten in de omtrek, die groot waren, te vernietigen, om de fruitbomen te ontschorsen en de tarwe en de wijnstokken te vernietigen (want de periode van de oogst kwam naderbij) en hij realiseerde het vooropgezet programma. De twee bisschoppen waren nog steeds bij de graaf en elke dag, voor de dienst van Christus, stelden zij zich bloot aan de gevaren van de oorlog. Bovendien deden zij edelmoedige giften aan de ridders die hen vergezelden in de dienst van de Heer, zij kochten de gevangenen terug en kweten zich vlijtig van de plicht van heilige en edelmoedige dapperheid, als zeer heilige mannen die ze waren. Omdat we niet in alle details kunnen treden, zeggen we samenvattend dat in weinige dagen de onzen zeventien versterkte plaatsen en een groot gedeelte van de tarwe, de wijngaarden en de andere bomen van de Tolozaanse streek vernietigden. En dit erbij: als de onzen te paard reden voor de stad, deden Tolozanen en baanstropers, die twee keer zo talrijk waren, frequente uitvallen en bestookten de onzen van verre, maar zij namen de vlucht telkenmale de onzen de strijd zochten.

[424] Onder de versterkte plaatsen die de onzen vernietigden, was er één kort bij Toulouse, nogal zwak en zonder garnizoen. Drie grootmoedige ridders, Pierre de Sissy, Simon le Saxon en Roger des Essarts, die sinds het begin de last van de oorlog hadden doorstaan, vroegen de graaf hen deze versterkte plaats af te staan; zij hadden het voornemen daar hun intrek te nemen en van daaruit voor Toulouse te rijden en de verdedigers te bestoken. Met tegenzin en alleen maar omwille van hun beden gaf de graaf uiteindelijk toe.

[425] Omstreeks het feest van de geboorte van Sint-Jan de Doper nam de graaf de beslissing zijn zoon Amauri tot ridder te wapenen. Op advies van de zijnen gaf hij het bevel de ceremonie tot beridding te houden te Castelnaudary, tussen Toulouse en Carcassonne, op de dag van de geboorte van Sint-Jan.

[426] Terwijl onze graaf zo bezig was met zijn gezellen belegerde zijn broer Gui de Montfort Puycelei in het bisdom Albi, met de hulp van abt van Saint-Hubert uit het bisdom Luik, van graaf Baudouin, broer van de graaf van Toulouse, van enkele ridders en van een groot deel kruisridders te voet. Na de tuigen opgesteld te hebben bestookten zij moedig de burcht die hun talrijkere en goed bewapende tegenstanders van binnenuit verdedigden zoals zij konden; daarenboven kwamen de baanstropers van Toulouse van tijd tot tijd aanslagen uitvoeren op ons kamp, onder de muren van de burcht, en ze bestookten de onzen zoveel als ze konden.

[427] Zekere dag gingen de graven van Toulouse, Comminges en Foix alsook een seneschalk van de koning van Aragon en ontelbare baanstroppers tegelijkertijd naar de belegerde plaats om de onzen aan te vallen. Toen ze naderden en zich kort bij bevonden, ging de seneschalk van de koning van Aragon de burcht binnen; hij had de bedoeling naar buiten te komen samen met de verdedigers om onze tuigen te vernielen. Veel ridders trokken met hem naar binnen; de drie graven en hun gezellen namen zich voor ons kamp aan te vallen van buitenaf. We moeten ook zeggen dat de onzen, omwille van hun klein aantal, de burcht slechts van één kant belegerden. Bij dageraad deden de seneschalk van de koning van Aragon en de verdedigers van de burcht een uitval en spoedden zich om onze tuigen te vernietigen. Bij dit zicht, steeg een ridder van het kamp, Guillaume l'Écureuil, een echte heldhaftige, te paard, chargeerde de vijanden en verdedigde moedig de tuigen; daarna kwamen vol moed en volharding Gui de Montfort, graaf Baudouin en andere ridders in klein aantal af om onze steenmortieren te beveiligen. Wat voeg ik eraan toe? De vijanden bliezen dadelijk de affocht naar de burcht en lieten onze tuigen en steenmortieren onaangetast achter. En toen de drie graven van Toulouse, Comminges en Foix zagen wat er gebeurd was, trokken zij zich terug zonder de minste uitval uitgevoerd te hebben.

[428] Gui bleef lang, in beslag genomen door de belegering. Na hun veertig dagen beëindigd te hebben verlieten hem de kruisridders die bij hem waren en zij keerden naar huis terug. Praktisch alleen gebleven moest Gui de belegering opgeven maar eerst sloot hij nog volgend akkoord met de verdedigers: zij verbonden er zich toe de christenheid niet meer te bekampen, daarenboven, als de burcht van Penne-en-Albigeois, die zich tegen de onzen verzette, kapituleerde of stormenderhand ingenomen werd, zouden zij zich zonder weerstand overgeven aan de graaf van Montfort.

[429] Gui de Montfort hief het beleg van Puycelei op en haastte zich om bij zijn broer te zijn, onze graaf die zelf zich met ijlmarsjen naar Castelnaudary begaf voor de ridderslag van zijn zoon Amauri want het Sint-Jansfeest kwam naderbij. Naar deze ceremonie kwamen ook de belangrijke vazallen en de ridders uit het gebied van de graaf. Wij willen verhalen hoe de zoon van de graaf tot ridder van Christus werd geslagen, volgens een nieuwe liturgie die niet gekend was in de eeuwen te voren.

[430] In het jaar 1213 van de Menswording van het Woord kwamen de graaf van Montfort en meerdere van zijn vazallen, grote en kleine, samen te Castelnaudary voor het Sint-Jansfeest. Bij de graaf bevonden zich ook de twee eerbiedwaardige bisschoppen die reeds dikwijls vernoemd werden, en enkele kruisridders. De zeer christelijke graaf wou dat de bisschop van Orléans zijn zoon tot ridder van Christus sloeg en hem de riem zou omgorden: hij vroeg het hem met aandrang. De eerbiedwaardige bisschop bood lange tijd weerstand maar, eindelijk overwonnen door de beden van onze graaf en de onzen, stemde hij toe in al onze vragen. Gezien wij in de zomer waren en we een dergelijke menigte niet op een waardige wijze konden onderbrengen in Castelnaudary, dat een of twee keren was verwoest geworden, liet de graaf meerdere tenten opzetten in een aangename weide kort bij de burcht.

[431] Op het Sint-Jansfeest trok de eerbiedwaardige bisschop van Orléans de pontificale kleren aan met het oog op de misviering in een van de tenten en de hele menigte, geestelijken en ridders, kwam samen om mis te horen. Terwijl de bisschop aan het altaar in de mis voorging, nam de graaf de rechterhand vast van zijn zoon Amauri en de gravin de linker. Allen gingen ze naar het

altaar, boden hun zoon aan God aan en vroegen aan de bisschop hem te wapenen tot ridder voor de dienst van Christus. Wat zal ik daaraan toevoegen? Onmiddellijk knielden de bisschoppen van Orléans en Auxerre voor het altaar en omgordden de jonge man terwijl zij het *Veni Creator Spiritus* zongen met de grootse devotie. Wat een nieuw en ongebruikelijk procédé voor de ridderslag! Wie kon zijn tranen inhouden? Zo werd de jonge Amauri tot ridder geslagen in een grote plechtigheid.

[432] Na de plechtigheid bleven de graaf, zijn zoon en de bisschoppen nog enkele dagen te Castelnaudary en verlieten daarna de stad. De graaf paradeerde te paard voor Toulouse en nam enkele Tolozanen gevangen, de onzen gingen naar Muret. Meerdere Gascogners die de oproep van onze graaf beantwoordden kwamen er bij. De graaf wou dat allen zijn zoon eer betoonden, wat gedaan werd.

[433] Weinige dagen later verliet de graaf Muret voor Gascogne; hij nam zijn zoon mee om hem in het bezit te stellen van de landen van Gascogne die reeds veroverd waren en opdat hij de andere zou veroveren met de hulp van God.

[434] Wat de bisschoppen betreft, zij bleven te Muret; zij dienden twee dagen later van daar te vertrekken om naar huis terug te keren. Zij hadden inderdaad hun veertig dagen volbracht en zij hadden daaraan heel wat vermoeienissen en geld gependeed, als mannen die op alle punten de grootste lof waardig waren. De derde dag verlieten zij Muret en gingen naar Carcassonne. Toen de Tolozanen en de andere vijanden van het geloof zagen dat onze graaf met zijn zoon naar Gascogne trok en dat anderzijds de bisschoppen met de kruisridders die hen vergezelden naar huis keerden, namen ze de gelegenheid te baat om zonder gevaar te ageren en ze kwamen in groten getale uit Toulouse om enkele van onze ridders te belegeren: Pierre de Sissy, Simon le Saxon, Roger des Essarts en een klein aantal anderen die kort bij Toulouse, we hebben het vroeger gezegd, een vrij zwakke plek die niet geravitailleerd werd, bezet hielden. Van bij hun aankomst begonnen onze tegenstanders krachtig de onzen aan te vallen; de belegerden verdedigden zich zo goed als zij konden. Weinige dagen later gaven onze belegerden er zich reken-schap van dat een langere weerstand onmogelijk was, dat geen enkele hulp hen nog op een nuttig moment kon bereiken, vermits de graaf vertrokken was naar Gascogne en de bisschoppen en de kruisridders naar huis waren; zij gaven zich over na vreselijke angsten, op voorwaarde evenwel dat de vijanden hun lijf en leden zouden sparen.

[435] Laat ons niet vergeten te zeggen dat de bisschoppen van Orléans en Auxerre reeds te Carcassonne waren toen ze vernamen dat onze ridders belegerd werden bij Toulouse. Zij nodigden de kruisridders die bij hen waren uit, zij spoorden ze aan, zij smeekten hen om terug te keren om de belegerden te helpen. Wat een mannen, ze kunnen op elk punt tot voorbeeld gesteld worden! Alle kruisridders stemden in, zij verlieten Carcassonne en spoedden zich om de belegerden bij te staan. Toen ze Castelnaudary naderden, zei men hen dat onze belegerden reeds gevangen waren genomen door de Tolozanen en dat was waar. Bij dit nieuws keerden ze terug naar Carcassonne met groot verdriet. Onze tegenstrevers namen de gevangen ridders mee naar Toulouse en toonden zich erger dan ongelovigen. Ze schonden hun beloften en eden en onze ridders, die de waarborg hadden voor hun lijf en leden, werden door paarden langs straten en pleinen van de stad gesleept en daarna aan een galg gehangen. Wat een afgrijselijk manier van doen vol wreedheid en verraad!

[436] Wat de graaf van Montfort betreft, hij had zijn zoon naar Gascogne meegenomen⁶⁶ en had met Gods hulp heel wat versterkte plaatsen ingenomen toen hij vernam dat de Tolozanen en hun medeplichtigen in de nabijheid van Toulouse enkele van zijn ridders belegerden. Hij liet zijn zoon achter in Gascogne met een heel klein groepje ridders, maakte rechtsomkeer in ijltempo om de zijnen die belegerd werden hulp te bieden, maar eer hij hen kon bereiken waren ze reeds gevangen genomen en naar Toulouse geleid. Inmiddels was Amauri in Gascogne gebleven met een zwakke troep en hij spande zich moedig in om burchten aan te vallen en in te nemen. Meerdere bisschoppen en enkele Gascognse heren die de kant van onze graaf en van de christenheid steunden, waren hem komen helpen.

[437] Het verdient aandacht, menen we, in het kort de toestand van Noord-Frankrijk te schetsen en de manier waarop de bewoners zich gedroegen ten opzichte van de heilige zaak van het geloof. Om dat goed te doen is het nodig enkele details in herinnering te brengen die we hoger reeds zeiden⁶⁷.

[438] Koning Pedro van Aragon had zijn gezanten gedurende de vorige winter naar Rome gezonden om de Paus te laten geloven, via een leugenachtige bewering, dat de graaf van Montfort ten onrechte het land van de graven van Comminges en Foix en van Gaston de Béarn had veroverd; de koning beweerde, via zijn gezanten, dat de drie genoemde heren nooit ketter waren geweest, alhoewel het duidelijk bekend was dat zij steeds de ketters begunstigd en met alle kracht de Heilige Kerk bestreden hadden. De koning fluisterde in het oor van de paus dat de zaak van het geloof tegen de ketters voltrokken was, dat de ketters op de vlucht waren en helemaal verdreven uit het Albigenzisch land; het was dus van belang de pauselijke aflaat te herroepen die was toegestaan aan hen die ridder werden tegen de ketters en deze over te dragen met het oog op de oorlog hetzij tegen de Spaanse heidenen, hetzij voor de hulp aan het Heilig land. Wat een ongehoorde goddeloosheid onder het mom van vroomheid! De vuige koning sprak zo, niet omdat hij geraakt was door de gevaren voor en de noden van de Heilige Kerk, maar om in een oogwenk de zaak van Christus te versmachten die op een bewonderenswaardige manier sinds meerdere jaren met veel vermoeienissen en vergoten bloed was vooruitgegaan. Hij gaf daar later overduidelijke bewijzen van.

[439] De Paus, die te zeer aan de leugenachtige beweringen aandacht schonk, verleende vlot wat de koning vroeg. Hij stuurde een bul naar de graaf van Montfort en beval uitdrukkelijk om onmiddellijk aan de graven van Comminges en Foix en aan Gaston de Béarn, mannen in het verderf wegens hun misdaden, hun gronden terug te geven (die de graaf van Montfort met de hulp van de kruisridders door een rechtvaardig oordeel van God had veroverd). Anderzijds herriep hij de aflaat die hij geschonken had aan deze die kruisridder werden. Achteraf stuurde hij zelfs meester Robert de Courçon, van Engelse nationaliteit, als legaat naar het noorden van Frankrijk met vele bullen en aflaten opdat deze zich er zeer goed om zou bekommeren de kruistocht naar Jeruzalem te prediken en te laten prediken. Toen hij in Noord-Frankrijk was aangekomen kweet hij zich met voorbeeldige zorg van zijn taak; hij doorliep het noorden van Frankrijk, zat concilies van aartsbisschoppen en bisschoppen voor, benoemde predikers en met alle middelen begun-

⁶⁶ Zie 433.

⁶⁷ Cfr. 398-421.

stigde hij de kruistocht naar het Heilig Land. Hij zette de predikers af die werkten voor de zaak van het geloof tegen de ketters en verplichtte ze te vertrekken voor de kruistocht naar het Heilig Land. Zo werd in de ogen van het volk de zaak van het geloof tegen de met pest besmette ketters bijna ten gronde gericht, want in het hele noorden van Frankrijk bleef er slechts één persoon over om zich bezig te houden met de zaak van het geloof, de eerbiedwaardige bisschop van Carcassonne, een man van bijzondere heiligheid, die met volharding het noorden van Frankrijk doorploegde en met alle middelen en krachten de zaak van het geloof steunde om te vermijden dat zij in de vergetelheid zou vallen. En dit gezegd zijnde over de toestand in het noorden van Frankrijk, kunnen we de draad van ons verhaal opnieuw opnemen.

[440] Toen de Romeinse Curie de bul had verzonden die de opdracht gaf aan de drie vernoemde heren hun gebied terug te geven, stuurden onze graaf en de bisschoppen van de Albigenzische landen gezanten naar de Paus: de bisschop van Comminges, de aartsdiaken van Parijs, G., een abt van Clairac, vooruitziende en krachtdadige mannen, alsook twee geestelijken die de Paus te voren naar de graaf van Montfort had gezonden als legaten *a latere*, te weten meester Thédise, een Pizaan, die de zaak van het geloof bewonderenswaardig in het hart droeg, en Pierre Marc die de notaris was geweest van de Paus en afkomstig was uit het bisdom Nîmes. Bij hun aankomst te Rome vonden zij de Curie terughoudend en zelfs koel te hunnen opzichte, want de boden van de koning van Aragon, waarvan er nog enkele aan de Curie verbleven, hadden dank zij hun leugenachtige beweringen bijna alle geesten voor zich gewonnen.

[441] Uiteindelijk, na zeer zware inspanningen en vele audiënties, na eensluidend onderzoek door eigen gezanten, schreef de Paus, die nu voldoende ingelicht was, een bul naar de koning van Aragon waarin hij hem bitter verweet dat hij de Tolozanen en andere ketters onder zijn bescherming genomen had. Hij gaf hem zeer streng vanwege de Heilige Geest de opdracht onmiddellijk met hen te breken en verbood hem in de toekomst hen nog raad, gunst of hulp toe te staan. In die bul klaagde de Paus daarna omdat de koning door leugenachtige beweringen een pauselijke bul had verkregen die de gebieden teruggaf aan de graven van Comminges en Foix en aan Gaston de Béarn, een bul die de Paus volledig herriep als stiekem verkregen. Hij beval daarenboven aan de drie voornoemde heren en aan de Tolozanen God genoegdoening te geven door zich te schikken naar de adviezen en de wil van de aartsbisschop van Narbonne, legaat van de Apostolische Stoel, en de bisschop van Toulouse, voor hun terugkeer naar de gemeenschap van de gelovigen; hij gaf het bevel dat, in geval van weigering, de bevolking door nieuwe aflaten zou worden uitgenodigd om op te trekken tegen de Tolozanen, hun beschermers en hun verdedigers; zo was in samenvatting de inhoud van deze bul⁶⁸. Toen ze die gekregen hadden verlieten onze gezanten de Curie.

[442] Wat de graaf van Montfort en zijn gezellen aangaat, zij liepen op dat moment een ernstig gevaar; zij waren om zo te zeggen alleen en bijna opgegeven, want er kwamen uit het noorden van Frankrijk slechts weinig of geen ridders. Zoals gezegd, de zaak van het geloof was bijna vergeten omwille van de nieuwe prediking van de legaat die de Paus naar het noorden van Frankrijk had gezonden ten gunste van de kruistocht naar het Heilig land, en bijgevolg zag men bijna niemand meer het kruis opnemen tegen de pestverpreidende ket-

⁶⁸ Zie 401-411 voor de tekst van de bul van Innocentius III.

ters. Nog erger, de koning van Frankrijk had, omwille van de oorlogen die hij moest voeren in zijn koninkrijk, aan de ridders die sinds lang het kruis hadden opgenomen, verboden hun eed gestand te doen. En als toppunt vertelde men courant in al de Albigenzische streken dat de koning van Aragon zijn troepen concentreerde om hoogmoedig ons land te overrompelen en de ridders van Christus volledig uit te schakelen.

[443] Ten overstaan van een zo groot gevaar liet onze graaf zijn zoon, die Roquefort in Gascogne belegerde⁶⁹, weten het beleg op te geven en zich aan zijn zijde te scharen; hij vreesde inderdaad dat de koning van Aragon, door Gascogne binnen te vallen met zijn troepen, zijn zoon, die slechts weinig Frans en rond zich had, mogelijk zou kunnen gevangen nemen. Maar de vrome Heer Jezus Christus, die ons altijd te hulp komt in nood en beproeving, liet toe dat de zoon van de graaf aan het bevel van zijn vader kon gehoorzamen zonder zich te moeten schamen om het beëindigen van het beleg. In de nacht zelf dat het bericht van de graaf toekwam vroegen de vijanden, die belegerd waren in de burcht, om vrede te sluiten; zij zeiden dat zij bereid waren om de plaats over te geven en om ongeveer zestig personen die zij er gevangen hielden terug te geven, op voorwaarde de burcht te mogen verlaten zonder lastig gevallen te worden. Amauri, zoon van de graaf, verleende het hen want hij was gehaast; hij liet een garnizoen van enkele ridders achter en spoedde zich om bij zijn vader aan te sluiten.

[444] De toestand in het Albigenzer land was uiterst verward en onstabiel want de vijanden van het geloof en de ridders van de koning van Aragon, die lange tijd te Toulouse hadden verbleven, liepen rond onder de muren van onze versterkte plaatsen, nodigden de autochtonen uit tot verraad en uitlevering van hun burchten en, omwille van de waarborg van de koning van Aragon van wie ze de aankomst met ongeduld wensten, gingen bepaalden van hen over naar de vijand en we verloren zo meerdere belangrijke en zeer sterke dorpen.

[445] Omtrent die periode stuurden de graaf van Montfort en de bisschoppen twee abten, belast met het overhandigen van de bul en de bevelen van de paus, naar de koning van Aragon om hem te smeken, volgens zijn bevelen, elke hulp aan de ketters en elke aanval op de christenheid stop te zetten. De misdadige en hypocriete koning antwoordde op leugenachtige manier dat hij alle bevelen van de Paus zou uitvoeren. Maar, alhoewel hij altijd beloofd had ze uit te voeren, weigerde hij niettemin de ridders terug te roepen die hij de vorige winter te Toulouse had achtergelaten en met wiens hulp hij, samen met de Tolozanen en de andere ketters, de christenheid bestreed. Nog erger, hij stuurde andere ridders naar deze stad. Hij bracht in de hele uitgestrektheid van zijn gebied het grootst mogelijk aantal ridders bijeen. Daarenboven hebben we horen zeggen dat hij een groot deel van zijn goederen had gestuurd om huursoldaten in te schakelen om de ketters te helpen en de christenheid te bestrijden. Wat een trouweloze wreedheid! Wat een wreed verraad! Terwijl hij er zich op toelegde zijn troepen samen te brengen tegen ons, verbond hij er zich niettemin toe te gehoorzamen aan de bevelen van de Paus die hem gebod met de ketters en de geëxcommuniceerden te breken. Hij hoopte zo ons in slaap te wiegen in een valse veiligheid. Maar de gebeurtenissen zullen aanwijzen dat er geen voorzichtigheid, dat er geen raad is tegen de Heer.

⁶⁹ in het gebied Comminges.

Tiende Hoofdstuk

De tussenkomst van de koning van Aragon De slag te Muret

[446] Niettemin verliet de koning van Aragon, die het groot onrecht baarde⁷⁰ dat hij had bedacht tegen Christus en zijn dienaars, zijn land met een aanzienlijke menigte ruiters en viel Gascogne binnen. Hij had de bedoeling het hele grondgebied dat was veroverd door Gods gratie en met de hulp van de kruisridders, aan de ketters terug te bezorgen en aan zijn suzereniteit te onderwerpen. Toen hij de grens met Gascogne overgetrokken was, rukte hij op naar Toulouse; meerdere plaatsen in Gascogne die op zijn reisweg lagen en die door schrik bevangen werden gaven zich aan hem over. Wat voeg ik er aan toe? In heel deze regio verspreidt zich het nieuws van de aankomst van de koning snel: de autochtone bevolking verheugt zich, het merendeel pleegt verraad, de anderen bereiden zich voor om hetzelfde te doen.

[447] De koning renegaat komt, na verscheidene burchten omzeild te hebben, toe voor Muret, een goed gelegen maar slecht versterkte stad op drie mijl van Toulouse. Ondanks de ontoereikendheid van haar vestingen en haar wallen had de stad een garnizoen van om en bij de dertig ridders en wat lieden te voet die de graaf van Montfort er achter gelaten had om ze te verdedigen. De Tolozanen wouden inderdaad deze burcht aanvallen, meer dan elke andere, en het garnizoen van de burcht bevocht de Tolozanen meer dan alle andere vijanden. Toen hij aangekomen was voor Toulouse verzamelde de koning van Aragon de Tolozanen en andere ketters om Muret te belegeren.

[448] In het jaar 1213 van de Menswording van onze Heer Jezus Christus, de vierde dag van de iden van september, de dinsdag na de geboorte van de gelukzalige Maagd Maria, begon Pedro, koning van Aragon, Muret te belegeren, na de graven van Toulouse, Comminges en Foix en een sterk leger Aragonezen bij elkaar gebracht te hebben. Deze stad was gelegen op de Garonne, op drie mijl van Toulouse in de richting van Gascogne. De vijanden bezetten onmiddellijk de eerste voorstad; onze belegerden hadden ze, omwille van hun gering aantal, niet in staat van verdediging kunnen brengen en hadden zich teruggetrokken in de andere voorstad die iets beter versterkt was. Maar de vijand draalde niet om de eerste voorstad te verlaten. Onmiddellijk stuurden onze ridders die de burcht bezetten, een bode naar de graaf van Montfort om aan te kondigen dat zij belegerd werden en hem te vragen hen bij te staan want zij hadden slechts weinig levensmiddelen, om zo te zeggen niets, en durfden de stad niet te verlaten.

[449] Onze graaf was op acht mijlen afstand van daar, te Fanjeaux; hij had de bedoeling om naar de burcht van Muret te gaan om ze te voorzien van manschappen en levensmiddelen want hij had de komst van de koning van Aragon en het beleg van Muret voorvoeld. Gedurende de nacht zelf dat de koning de intentie had Fanjeaux te verlaten, had onze gravin, die bij hem was, een droom die haar hevige schrik aanjoeg. Het scheen haar dat uit haar armen bloed in overvloed vloeide; 's morgens vertelde ze deze droom aan haar man en ze zei hem

⁷⁰ Uitdrukking uit psalm VII, 15.

dat zij daardoor erg in de war was. De graaf antwoordde: “Je hebt gesproken als een vrouw die haar verstand verliest. Denk jij dat ik geloof hecht aan dromen en aan voorspellingen zoals de Spanjaarden? Indien ik vannacht gedroomd had dat ik moest sterven in de slag waar ik mij naartoe begeef, ik zou met meer vertrouwen optrekken om beter lik op stuk te geven aan de domheid van de Spanjaarden en de inwoners van dat land die zich bekommeren om dromen en voorspellingen.” Nadat hij dit gezegd had verliet de graaf Fanjeaux met zijn manschappen in de richting van Saverdun.

[450] Onderweg zag hij de bode op zich afkomen die de in Muret belegerde ridders naar hem stuurde. Bij dit nieuws kenden de onzen een grote vreugde en rekenden ze reeds op de overwinning. Onmiddellijk vroeg de graaf aan de gravin, die van Fanjeaux naar Carcassonne ging, hem als versterking het grootst mogelijk aantal ridders te sturen. De gravin, eens te Carcassonne, bracht zoveel ridders bijeen als ze kon, daarenboven vroeg ze aan een ridder van het noorden van Frankrijk, de burggraaf van Corbeil, die zijn veertig dagen had volbracht en terug naar huis keerde, rechtsomkeer te maken en in alle haast te hulp van de graaf op te trekken: hij stemde er vriendelijk in toe en verbond er zich toe terug te keren. Deze burggraaf met zijn gezellen en een klein aantal ridders dat de gravin stuurde als hulp voor de graaf, kwam aan te Fanjeaux. Wat onze graaf en zijn troep die zich snel naar Saverdun begaven betreft, ze kwamen bij de cisterciënzer abdij van Boulbonne. Onze graaf sloeg af in de richting van de kerk en ging binnen om zijn gebeden te zeggen en om zich aan te bevelen, hem en de zijnen, in de gebeden van de monniken. Na lang en met grote devotie gebeden te hebben, nam hij de degen die aan zijn zijde hing, plaatste ze voor zich op het altaar en zei: “O goede Heer, o zoete Jezus! Gij hebt mij gekozen, ondanks mijn onwaardigheid, voor uw strijd. Van op uw altaar krijg ik mijn wapens opdat, op het ogenblik van de strijd, ik van u de werktuigen van de strijd zou krijgen”. Hierna ging hij buiten en ging met de zijnen naar Saverdun.

[451] De graaf was vergezeld door zeven bisschoppen en drie abten die de aartsbisschop van Narbonne, legaat van de Apostolische Stoel, had opgeroepen ten einde over vrede te onderhandelen met de koning van Aragon. Daarbij waren nog ongeveer dertig ridders toegekomen uit Noord-Frankrijk om hun gelofte van kruistocht te vervullen. Onder hen bevond zich een jonge ridder, verwant van moederszijde met onze graaf, Guillaume des Barres. Al deze zaken gebeurden door de wil van de Heer.

[452] De graaf, toen hij te Saverdun aangekomen was, verzamelde de ridders die bij hem waren en vroeg hun advies omtrent wat hem te doen stond. Hijzelf, zoals ik het later vernomen heb uit zijn mond, had ten allen prijze verlangd dat men de weg verder zou zetten gedurende de nacht en zodat men Muret kon binnentrekken, want deze zeer trouwe leider was ten zeerste bezorgd omdat de zijnen belegerd werden. De andere ridders wouden die nacht te Saverdun blijven omdat de paarden afgemat waren en niet gegeten hadden en misschien, zeiden ze, zouden ze onderweg strijd moeten leveren. De graaf ging ermee akkoord tegen zijn wil, want hij deed alles na overleg.

[453] Bij dageraad, de volgende morgen, riep de graaf zijn kapelaan, biechtte, stelde zijn testament op dat hij, geschreven en gezegeld, naar het klooster te Boulbonne stuurde, met

bevel, indien hij gedood werd in de strijd, dit testament naar Rome te sturen en het te laten bevestigen door de Paus. Wanneer het volle dag was kwamen de bisschoppen die te Saverdun waren en ook de graaf en al de zijnen samen in de kerk; onmiddellijk trok een van de bisschoppen de pauselijke gewaden aan om mis te vieren ter ere van de gelukzalige Maagd Maria. Gedurende deze mis, bij het schijnsel van de kaarsen, excommunicerden al de bisschoppen de graaf van Toulouse en zijn zoon, de graaf van Foix en zijn zoon, de graaf van Comminges en al hun beschermers, helpers en verdedigers. Geen twijfel dat de koning van Aragon mede werd opgenomen in dit vonnis, alhoewel de bisschoppen zijn naam niet vernoemd hadden: de excommunicatie trof hem niet alleen als helper en verdediger van de graaf maar ook omdat hij het initiatief en de leiding van alle gemene plannen die hoorden bij de belegering van Muret⁷¹ genomen had.

[454] Na de mis, na hun biecht gorden de graaf en de zijnen hun wapens aan; dan verlieten ze Saverdun en vormden drie eskadrons in de vlakte nabij de stad ter ere van de Heilige en ondeelbare Drievuldigheid. Ze zetten hun mars verder en kwamen te Auterive, halfweg tussen Saverdun en Muret; van daar zetten ze hun weg verder tussen Auterive en Muret tot bij een moeilijke doorgang waar ze wel meenden vijanden te zullen ontmoeten want de plaats was vol modder en de weg smal en doorweekt. In de nabijheid stond een kerk waar onze graaf binnenging voor een gebed volgens zijn gewoonte. De regen viel toen met emmers en maakte het de ridders lastig, maar hij hield op terwijl de ridder van Jezus-Christus, d.w.z. onze graaf, bad en de wolken verdwenen voor een heldere hemel. Wat een welwillendheid zonder weerga van de Schepper! Zo gauw de graaf gebeden had, gingen al de onzen te paard naar buiten en zij gingen door de genoemde passage zonder op een vijand te botsen.

[455] Steeds optrekkend kwamen ze bij Muret, onder de Garonne, terwijl aan de andere kant van de stroom de koning van Aragon en zijn leger de stad belegerden. Ze waren talrijker dan de zandkorrels in de zee. Onze ridders, vol vuur, raadden de graaf aan onmiddellijk de stad binnen te gaan en de dag zelf strijd met de vijand te leveren. Maar de graaf weigerde absoluut die dag nog te vechten want de nacht viel en de ridders zowel als de paarden waren moe terwijl de tegenstrevers nog heel fris waren, daarenboven wou hij een bewijs van nederigheid leveren, de koning van Aragon vrede aanbieden en hem smeken zich niet aan te sluiten bij de vijanden van Christus om de Kerk te bestrijden. Precies om die redenen wou de graaf niet dat het treffen die dag plaats vond.

[456] De onzen gingen over een brug en kwamen in Muret; onmiddellijk stuurden onze bisschoppen meerdere boden naar de koning op verschillende tijdstippen. Zij smeekten hem met aandrang erbarmen te hebben met de Heilige Kerk maar de koning, met de koppigheid van een muilezel, verwierp al hun toenaderingspogingen en weigerde te antwoorden met woorden van vrede. Gedurende de nacht deden de burggraaf van Corbeil en enkele ridders uit het noorden van Frankrijk hun intrede te Muret. Bij hun aankomst kenden de graaf en zijn gezellen een grote vreugde. Laten we niet vergeten dat er in Muret niet genoeg levensmiddelen waren om, al was het maar voor één dag, aan de noden van de onzen te voldoen. En zo verging de nacht.

⁷¹ In 1213 had Pedro II van Innocentius III de bevestiging van het privilege bekomen, dat verbood de koningen van Aragon te excommuniceren zonder uitdrukkelijk bevel van de paus: brief van de 4 juli 1213 die het privilege van Urbanus II van 16 maart 1095 bevestigde.

[457] De volgende dag, in de vroege morgen, ging de graaf mis horen in de kapel van de donjon. De bisschoppen en de ridders gingen naar de kerk van de voorstad om de mis te horen. Na de mis kwam de graaf uit de donjon en ging naar de voorstad om zich te beraden met de zijnen en hun advies in te winnen. Gedurende deze vergadering waren de onzen ongewapend, want de vredesonderhandelingen met de koning gingen om zo te zeggen verder met de bisschoppen. Deze, met de algehele instemming van de onzen, wouden zich blootsvoets naar de koning begeven om hem te smeken de Kerk niet te bestrijden en een bode was vertrokken om de *démarche* van de bisschoppen aan te kondigen. Plotseling vielen meerdere vijandelijke ruiters binnen in de voorstad waar de onzen zich bevonden, want de poorten stonden open, de graaf had zich er tegen verzet dat zij gesloten zouden worden.

[458] Weldra richtte de graaf zich tot de bisschoppen en zei hen: “U ziet dat u er niets bij wint, maar dat het tumult aangroeit. Wij hebben genoeg verdragen en meer dan verdragen. Het wordt tijd ons de toelating te geven om te strijden.” Wegens de hoogdringendheid gaven de bisschoppen hun instemming. De onzen trokken zich terug uit de vergaderplaats en ieder ging naar zijn verblijf om de wapens op te nemen. Toen de graaf de donjon binnenging om zich te bewapenen en voor de kapel voorbijkwam, wierp hij een blik naar binnen en zag de bisschop van Uzès die de mis vierde en zei: *Dominus vobiscum* na het evangelie en voor het offertorium. Dadelijk liep de graaf naar voren om te knielen voor de bisschop en met gevouwen handen zei hij: “Aan God en aan u offer ik vandaag mijn lichaam en mijn ziel.” Wat een devotie bij een ware leider! Daarna, in de donjon, trok hij zijn wapens aan. Dan kwam hij terug naar de kapel bij de bisschop en opnieuw deed hij offerande van zijn persoon en van zijn wapens. Maar op het ogenblik dat hij de knie boog voor het altaar, brak de vergulde riem waaraan zijn dijbeschermers hingen. Als goede katholiek onderging hij daarvan vrees noch onrust, maar hij gaf bevel dat men hem een andere riem zou brengen.

[459] Hierna kwam hij naar buiten en men leidde zijn paard voor. Toen hij het wou bestijgen - hij bevond zich toen op een hoge plaats zodat de Tolozanen die uit hun tenten waren gekomen het konden zien - ging het paard rechtop staan, raakte de graaf en deed hem terugdeinzen. Bij dit zicht slaakten de Tolozanen een kreet om te spotten met de graaf. Deze, als goede katholiek, zei hen: “Op dit ogenblik spotten jullie met mij, maar ik heb vertrouwen in God te ik meen dat ik jullie vandaag met kreten van vreugde zal achtervolgen tot aan de poorten van Toulouse.” Daarna steeg de graaf op zijn paard en ging naar de ridders die in de voorstad waren; hij ziet dat ze gewapend zijn en gereed voor de strijd.

[460] Een ridder gaf de graaf de raad een telling te houden van zijn ridders om te weten met hoeveel ze waren. “Dat loont de moeite niet,” antwoordde onze graaf, “wij zijn talrijk genoeg om met de hoop van God onze vijanden te overwinnen.” Maar het aantal ridders en sergeanten te paard lag niet hoger dan achthonderd terwijl men dit van de vijand schatte op honderd-duizend. Wat de infanterie betreft, we hadden er weinig, bijna geen, en de graaf had hen verboden deel te nemen aan de strijd.

[461] Terwijl de graaf en zijn ridders onder mekaar overlegden en zich met de strijd bezighielden, daagde de bisschop van Toulouse op, de mijter op de kop en het kruisbeeld in de hand. De onzen haastten zich om af te stijgen en één voor één het kruis te aanbidden. Maar de bisschop

van Comminges, een bewonderenswaardige man om zijn heiligheid, die zag dat deze persoonlijke aanbidding te veel tijd in beslag nam, nam het kruis uit de handen van de bisschop van Toulouse, steeg op een heuveltje en zegende alle aanwezigen, zeggende: "Gaat in de naam van Jezus Christus. Ik ben uw getuige en ik blijf uw waarborg dat op de dag des oordeels ieder die zal vallen in deze glorierijke strijd onmiddellijk de eeuwige beloning zal krijgen en de glorie van het martelaarschap. Zonder enige straf van het vagevuur, mits hij maar berouw heeft en gebiecht heeft of ten minste de vaste bedoeling heeft zich bij een priester aan te bieden onmiddellijk na de strijd, voor de zonden die hij nog niet gebiecht heeft."

[462] Zodra, op vraag van onze ridders, die belofte was herhaald geworden tot meerdere keren toe en meerdere keren bevestigd door onze bisschoppen, gingen de onzen, bevrijd van hun zonden door het berouw des harten en de biecht met de stem, mekaar vergevend voor het geval er tussen hen enige reden van klacht zou zijn, uit de stad, opgesteld in drie eskadrons ter ere van de Drievuldigheid en ze gingen zonder schrik af op de vijand. Wat de bisschoppen en andere geestelijken betreft, zij gingen een kerk binnen om de Heer te bidden voor de zijnen die zich voor hem bloot stelden aan een nabije dood. Hun gebeden en hun geroep steeg ten hemel en dit gaf zo'n gebulder, gezien de omvang van het gevaar, dat men zou moeten zeggen dat zij brulden, meer dan dat zij baden. Niettemin stapten de ridders van Christus vrolijk op naar het punt van treffen, gereed om te lijden in Jezus' naam, niet alleen smaad maar ook de dood. Eens buiten de stad zagen zij in een naburig vlakke de vijand die gereed was voor de strijd, zo talrijk dat hij de indruk gaf het universum te zijn.

[463] Plots valt ons eerste eskadron gedurfd de vijand in het midden aan. Het tweede volgt weldra en dringt, zoals het eerste, binnen in de vijandelijke linies. Het is in dit gewoel dat de koning van Aragon stierf en heel wat Aragonezen met hem; zijn grote overmoed had hem er toe gedreven om plaats te nemen in de tweede lijn, daar waar de koningen de gewoonte hebben zich altijd in de laatste op te houden. Daarenboven had hij van wapenrusting verwisseld en die van een boogschutter aangetrokken. Onze graaf stelde vast dat twee eskadrons waren overrompeld door de vijand en bijna verdwenen waren; toen lanceerde hij zich op de linkerflank tegen de ontelbare vijanden die zich in het gelid langs een lange gracht, die hen scheidde van de graaf, opstelden; deze stormde plots op hen af zonder op voorhand te weten langs welke kant hij ze zou bereiken, maar hij vond in die gracht een klein pad (opzettelijk gebaad door de Voorzienigheid denken we) langswaar hij kon oversteken en de vijand bereiken en de krachtige ridder van Christus die hij was, dreef ze achteruit. Niet vergeten te zeggen dat op het moment dat hij wou chargeren, zij hem op de rechterkant zo'n slag toedienden met de degen dat door de schok zijn linker stijgbeugel brak; de graaf wou toen zijn linker spoor in de hoes van het paard drukken, maar het spoor zelf brak en maakte zich los van de voet, niettemin verloor de dappere ridder het evenwicht niet en gaf krachtig slag op slag terug. Aan die vijand die de graaf een krachtige slag op het hoofd gegeven had, gaf hij een vuistslag onder de kin die hem uit het zadel lichtte. Bij dit zicht zochten de ontelbare kompanen van deze ridder, en heel de overwonnen en ontredderde rest van de vijanden, zijn heil in de vlucht. De onzen die het eerste en tweede eskadron vormden, merkten het, zij achtervolgden zonder ophouden de vluchtenden en bezorgden hen zware verliezen. Zij vielen zonder ophouden deze die achterop bleven aan en doodden er verscheidene duizenden. Niettemin volgden onze graaf en zijn gezellen met een berekende traagzaamheid opdat, zo

bij toeval de vijand zich zou herpakken en opnieuw de moed zou krijgen om te weerstaan, de onzen die zich verspreid hadden om de vluchtenden te achtervolgen, zich zouden kunnen hergroeperen rond onze graaf. Laten we niet vergeten te zeggen dat de graaf zijn vijanden de eer niet betuigde ze te slaan zodra hij ze zag vluchten en hem de rug toekeren.

[464] Gedurende die tijd legden de ontelbare Tolozanen die gewapend in het kamp waren gebleven, er zich op toe met al hun krachten binnen de stad te geraken. Toen de bisschop van Toulouse, die in Muret was, dit zag stuurde hij, vervuld van zachtheid en goedheid, hen een religieus om hen aan te sporen zich met God te verzoenen en de wapens neer te leggen en zo zou hij ze onttrekken aan de dood die hen bedreigde. Als teken van waarborg stuurde hij hen zijn pij want hij was monnik en tegelijkertijd bisschop. Maar zij, koppig in een verblinding die door God gezonden was, antwoordden dat de koning van Aragon de zege had veroverd op de onzen en dat de bisschop hen niet wou redden maar ze aan de dood overleveren. Zodus trokken ze de pij uit de handen van de bode en ze verwonden hem heftig met lanssteken. Niettemin kwamen onze ridders terug van het bloedbad na hun glorierijke overwinning, zij richtten zich naar de kant van de Tolozanen en doodden er enkele duizendtallen.

[465] Daarna gaf de graaf opdracht aan enkele van zijn gezellen om hem naar de plaats te leiden waar de koning van Aragon was gedood, want hij wist totaal niets van het ogenblik en de plaats van dezes dood. Toen hij op de plaats kwam vond hij het lichaam van de koning van Aragon naakt op het slagveld. Hij was beroofd door ons voetvolk dat na de overwinning uit de stad was gekomen om de gewonden af te maken. De vrome graaf steeg af van zijn paard toen hij de koning zag liggen en sprak bedroefde woorden bij het lijk, als een nieuwe David bij een nieuwe Saulus.

[466] Als dit alles geregeld was en na de dood van twintigduizend tegenstanders van het geloof, de enen verdronken, de anderen over de kling gejaagd, ging de koning blootsvoets van de plaats waar hij van zijn paard gestegen was naar de kerk om dank te zeggen aan God de almachtige om de overwinning die hij hem gaf want hij begreep dat een dergelijk mirakel voortkwam uit de goddelijke macht en niet uit de menselijke, hij gaf zelfs zijn paard en zijn wapenrusting als aalmoes voor de armen.

[467] Om nog beter de geesten van de lezers te overtuigen van de werkelijkheid van deze wonderbaarlijke slag en van deze glorierijke overwinning vonden wij het goed in ons werk de brief op te nemen die alle bisschoppen en abten die er getuige van waren, zonden naar alle getrouwen in Christus.

[468] “Glorie aan God in den hoge en vrede op aarde aan de mensen van die uit goede wil van de Kerk houden.

[469] Na op miraculeuze wijze de vijanden van het christelijk geloof neergeslagen te hebben, bezorgt de sterke en machtige Heer, de Heer die machtig is in de slag, aan de Heilige Kerk, de donderdag voor het octaaf van de geboorte van de gelukzalige Maagd Maria, een glorierijke overwinning en een glorierijke triomf. Ziehier de omstandigheden. De Heilige vader, bezield door de vaderlijke ijver van zijn vroomheid, had aan de koning van Aragon een vermaning van de meeste liefdevolle en de meest precieze gericht. Hij had hem formeel verbo-

den aan de vijanden van de vrede hulp, raad of gunst te bieden, hij had hem nog bevolen om met hen ogenblikkelijk te breken en een duurzame vrede te sluiten met de graaf van Montfort. Wat de bullen betreft die de gezanten van de koning verkregen hadden tegen de graaf van Montfort en die voorschreven aan de graven van Foix en Comminges en aan Gaston de Béarn hun gebieden terug te geven, de Paus heeft ze verbroken van zodra hij de toedracht kende, hij riep ze volledig terug en noemde ze van generlei waarde. Maar in plaats van een zoon te ontmoeten die de vermaningen van de Heilige Vader met eerbied ontving, steigerde de koning hoogmoedig tegen de bevelen van de Heilige Stoel in, alsof zijn hart zich meer had verhard en, alhoewel de bul en het mandement van de Heilige Vader hem waren overhandigd door de eerbiedwaardige broeders aartsbisschop van Narbonne, legaat van de Heilige Stoel, en de bisschop van Toulouse, wou hij de kwalen baren die hij te voren had verwekt: hij viel met een leger binnen in de gebieden die door de goddelijke macht en de hulp van de kruisridders waren veroverd op de ketters en hun verdedigers, hij begon, ondanks het pauselijk verbod, ze te heroveren om ze te overhandigen aan de vijanden van het geloof. Hij had er een klein gedeelte van bezet. De anderen, het grootste deel, vertrouwden op de waarborg van zijn aanwezigheid, waren vastbesloten te verraden en bereidden zich al voor op het verraad. De koning verzamelde rond zich de graven van Toulouse, Foix, Comminges en een groot leger Tolozanen, en dan, de dinsdag na de Geboorte van de gelukzalige Maagd Maria, belegerde hij de stad Muret.

[470] Bij dit nieuws zette de graaf van Montfort zich in beweging om dapper de belegerde plaats te hulp te snellen. Hij was vergezeld van een respectabele escorte. De eerbiedwaardige vaders, de bisschoppen van Toulouse, Nîmes, Uzès, Lodève, Agde, Béziers en Comminges en de abten van Clairac, Villemagne en Saint-Thibéry, die door de eerbiedwaardige aartsbisschop van Narbonne, legaat van de Apostolische Stoel, waren opgeroepen voor de heilige zaak van Christus en die zijn oproep beantwoord hadden met vlijt, eensgezindheid en toewijding in Christus om zich bezig te bekommeren om zaak van Christus en van de vrede, begeleidden - eerbiedwaardige escorte - de graaf van Montfort. Deze had met zich een aantal adellijke en machtige kruisridders, die pas aangekomen waren uit het noorden van Frankrijk om hem en de zaak van Christus hulp te bieden, alsook zijn eigen familie die sinds lang meewerkte met hem in de zaak van Christus.

[471] De dinsdag voor het voornoemde octaaf, toen het leger van Christus te Saverdun was toegekomen, had de eerbiedwaardige bisschop van Toulouse die door de Heilige Vader was belast om de Tolozanen met de Kerk te verzoenen, hen reeds drie of vier keren geschreven over deze verzoening, maar tegenover deze heilvolle vermaningen hadden zij hun goedkeuring uitgesteld en verklaard dat zij op dit punt niets te antwoorden hadden. De bisschop schreef niettemin naar de koning van Aragon en naar de Tolozanen die Muret belegerden om hen te laten weten dat hij en andere bisschoppen gekomen waren om met hem over de vrede en de eendracht te onderhandelen en dat zij een vrijgeleide vroegen.

[472] Omdat de zaak dringend was verliet de graaf de volgende dag, woensdag, Saverdun om in alle haast Muret ter hulp te snellen. Wat de bisschoppen betreft, zij hadden besloten halt te houden te Auterive, halfweg tussen Saverdun en Muret, op twee mijl van elk van deze plaatsen, om er de bode op te wachten die de vorige dag was gezonden. De bode ant-

woordde vanwege de koning: “Gezien de bisschoppen het leger vergezellen zal ik hen geen vrijgeleide geven.” Maar, in waarheid, deze konden, omwille van de oorlog, op geen andere manier reizen zonder zich bloot te stellen aan ware gevaren.

[473] Toen het leger van Christus en de genoemde prelaten aankwamen voor Muret, liet de bisschop van Toulouse de prior van de Hospitaalbroeders van Toulouse, die gezonden was door de burgers van deze stad, bij zich komen. Hij was drager van een brief volgens dewelke de Tolozanen zich bereid verklaarden te gehoorzamen aan de bevelen van de Paus en van hun bisschop, wat goed ware geweest voor hen als hun daden hun beloften waarlijk hadden bevestigd. De bisschop stuurde onmiddellijk de prior door naar de koning die antwoordde: “Ik zal geen vrijgeleide geven aan de bisschop, maar indien hij naar Toulouse wil gaan om er te onderhandelen met de Tolozanen, dan wil ik hem toelaten zich naar ginds te begeven.” En dat werd geschreven met ironie; de bisschop repliceerde: “Het betaamt niet dat de dienaar naar de stad komt waaruit zijn meester verbannen werd. Naar deze stad waaruit het Lichaam van Christus werd verworpen zal ik niet weerkeren eer mijn Heer en God er terug aanwezig is.”

[474] Niettemin, op diezelfde woensdag, gingen de bisschoppen Muret binnen, samen met het leger en daarna, in beslag genomen door hun plicht, stuurden ze aan de koning en aan de Tolozanen twee religieuzen. De koning antwoordde dat de bisschoppen met hem een onderhoud wilden omwille van vier boeven die zij bij zich hadden (hij sprak zo om met de kruisridders de spot te drijven en hen zijn misprijzen te betuigen); wat de Tolozanen betreft, zij antwoordden aan de boden dat zij hen de volgende dag hun antwoord zouden geven en om die reden weerhielden zij hen tot de volgende dag.

[475] Die dag, donderdag, verklaarden zij zich gebonden door hun eed aan de koning van Aragon en in de onmogelijkheid om wat ook te doen behalve de wil van de koning in alles. Nadat dit antwoord, dat door de boden op donderdagmorgen gebracht werd, besloten de bisschoppen en de abten om blootsvoets naar de koning te gaan. Voorafgaand zonden ze hem een religieus om hem de voorwaarden van hun bezoek aan te kondigen. De poorten stonden open, de graaf van Montfort en de kruisridders waren ongewapend, omdat de bisschoppen en abten onder mekaar praatten over vrede. De vijanden van God maakten gebruik van de omstandigheden en namen de wapens op en zij hadden de vermetelheid en de hypocrisie om met geweld in onze voorstad binnen te breken, maar bij de gratie Gods werden zij teleurgesteld in hun verlangen.

[476] Gezien het onmogelijk was nog langer te wachten zonder een uiterst groot gevaar te lopen, namen de graaf van Montfort en de kruisridders de wapens op, nadat zij zich gezuiverd hadden van al hun zonden, als goede christenen die zij waren, door berouw uit het hart en mondelinge biecht, en zij begaven zich onmiddellijk naar voornoemde bisschop van Toulouse die de functies van legaat uitoefende door delegatie van de aartsbisschop van Narbonne, de legaat van de Apostolische Stoel⁹, en zij vroegen nederig de toelating om op te trekken tegen de vijand van het geloof. Zij werd toegestaan want de toestand was kritiek en de omstandigheden vereisten het; de vijanden haastten zich om het huis aan te vallen

⁷² Deze was, volgens een ander document, op dat ogenblik ziek.

waarin de bisschoppen verbleven, zowel met hun tuigen als met andere oorlogsmiddelen. Van alle kanten vertolkten de pijlen van kruisboogschutters, pijlen en de lansen hun vijandige gevoelens, terwijl de ridders van Christus gezegend door het kruis dat een bisschop in pontificale klederen in de hand hield, zich opstelden in drie korpsen in naam van de Heilige Drievuldigheid en buiten de stad gingen. De vijanden die reeds bewapend waren, waren reeds uit hun tenten gekomen, vormden een groter aantal korpsen en waren met een veel groter aantal manschappen. De dienaren van Christus, alhoewel ze tegenover een grote hoeveelheid ridders en andere strijders stonden, vreesden de overmacht van hun tegenstanders niet, maar gekleed met de kracht van den hoge en vervuld met het vertrouwen op de hulp van Christus, gingen ze dapper over tot het offensief.

[477] Onmiddellijk, dank zij de tussenkomst van de heiligen, verplettert en breekt de almacht van de Allerhoogste haar vijanden; dezen maakten rechtsomkeer en namen de vlucht zoals het stof voor de wind en een engel van de Heer achtervolgde ze. De enen, beschaamde vluchtelingen, ontsnapten aan de dood door een beschamende vlucht, anderen ontsnapten maar aan onze zwaarden door de verdrinkingsdood, het grootste aantal werd over de kling gejaagd.

[478] Wat betreft de roemvolle koning van Aragon, gevallen tussen de doden, is het diep te betreuren dat een zo nobele en zo machtige vorst die, als hij had gewild, voor de Heilige Kerk had kunnen en had moeten nuttig zijn, een verbond gesloten had met de vijanden van Christus en de vrienden van Christus en van de Kerk wreedaardig had bestreden.

[479] Anderzijds, terwijl de overwinnaars, na het uitmoorden en achtervolgen van hun vijanden, glorieus terugkwamen, had de bisschop van Toulouse met een vroom hart vol naastenliefde en meevoelen medelijden bij de moordpartij en het ongeluk van de Tolozanen, hij wou deze redden die aan de moordpartij waren ontsnapt en nog in hun tenten bleven, hij hoopte dat ze, nadat zij door de zweep van zo'n grote beproevingen geslagen waren en aan een zo groot gevaar waren ontsnapt, zij zich naar de Heer zouden keren en voortaan in het katholieke geloof zouden leven. Hij stuurde hen dus via een religieus de pij die hij droeg met bevel hun wapens en hun wreedheid af te leggen en tot hem te komen opdat hij ze zou redden van de dood. Ze volhardden in hun kwaadwilligheid en beweerden dat zij overwinnaars waren van het christenvolk, daar waar ze reeds verslagen waren. Ze weigerden te gehoorzamen aan de aansporingen van hun bisschop; erger nog, zij ontnamen de pij aan de bode en sloegen hem hardhandig; maar het leger van Christus maakte rechtsomkeer naar hen toe en doodde al deze die her en der vluchtten rond hun tenten.

[480] Het aantal doden bij de tegenstanders, edelen en anderen, was zo hoog dat het helemaal onmogelijk is er het juiste cijfer van te kennen. Wat de ridders van Christus betreft, één enkele stierf in de strijd alsook enkele sergeanten.

[481] Dat voor deze christelijke overwinning, het christen volk met vroomheid en uit de grond des harten dank zegge aan Christus die door tussenkomst van een klein aantal gelovigen een ontelbare menigte trouwelozen heeft overwonnen en aan zijn heilige Kerk heeft toegelaten gelukkig te zegevieren over haar vijanden. Aan Hem de eer en de glorie in de eeuwen der eeuwen. Amen.

[482] Wij bisschoppen van Toulouse, Nîmes, Uzès, Lodève, Béziers, Agde en Comminges, en wij, abten van Clairac, Villemagne en Saint-Thibéry, opgeroepen door onze eerbiedwaardige en geliefde vader, de aartsbisschop van Narbonne, legaat van de Apostolische Stoel, om te proberen de vrede en de eendracht te onderhandelen met de hoogste vlijt en de meeste zorg, wij garanderen de absolute waarheid van wat voorafgaat, want wij hebben het gehoord en wij hebben het gezien en in naam van God onderschrijven we dit door het aanbrengen van ons zegel; want deze gebeurtenissen zijn het waard voor eeuwig in de herinnering te blijven.

[483] Gegeven te Muret, de dag na de overwinningen, d.w.z. de vrijdag voor het octaaf van de geboorte van de gelukzalige Maagd Maria, in het jaar des Heren 1213.”

[484] Na deze glorievolle en ongehoorde victorie dachten de zeven bisschoppen en de drie abten die nog te Muret verbleven, dat de overlevende Tolozanen, vol schrik wegens het goddelijk mirakel en door de straf die hen had gekastijd, met meer gemak en snelheid dan gewoonlijk, zouden kunnen teruggebracht worden van hun dwalingen naar de schoot van onze moeder de Heilige Kerk. Zij probeerden dus volgens de liefdevolle en gebiedende instructies in de apostolische bul, ze door aansporingen, bevelen en dreigingen terug te brengen tot de eenheid van de Kerk. Uiteindelijk verbonden de Tolozanen zich tot het volbrengen van de bevelen van de Paus. De bisschoppen vroegen hen daarvoor met duidelijke stem welke voldoende waarborg zij gaven voor hun belofte, te weten 200 gijzelaars onder de burgers van de stad; ze konden zich niet tevreden stellen met een verbale belofte, want meerdere keren, gedurende dezelfde zaak, hadden de Tolozanen hun eden verbroken. Na een lange discussie beloofden deze maar zestig gijzelaars uit te leveren en niets meer. De bisschoppen eisten er tweehonderd omwille van de belangrijkheid van de stad, haar bevolking geneigd tot bedriegen en rebellie (een keer reeds was de uitlevering van gijzelaars uit de rijkste burgers van de stad niet doorgegaan). Maar de Tolozanen zochten alleen een uitvlucht, en beperkten zich tot zestig gijzelaars en geen meer. Om hen elk voorwendsel om te frauderen te ontnemen en hun dwalingen te verbergen, stemden de bisschoppen in met de zestig beloofde gijzelaars en mits dezen zouden zij de Tolozanen verzoenen en zouden zij ze houden in de vrede van de Kerk en in de eenheid van het katholieke geloof. Omdat ze niet langer hun slechte intenties konden verstoppen, antwoordden de Tolozanen dat zij helemaal geen gijzelaars zouden uitleveren, en openbaarden ze zo dat hun vorige belofte van zestig gijzelaars alleen maar gedaan werd uit hypocrisie en met een slechte bedoeling.

[485] Hier dient vermeld dat de inwoners van de belangrijke stad Rabastens, in het bisdom Albi, die een weinig te voren God en de onzen hadden afgezworen en zich aan de Tolozanen hadden overgeven, verschrikt waren door de overwinning, de vlucht namen en de stad desolaat achterlieten. Gui de Montfort die Rabastens als leen had gekregen, stuurde er zijn mensen naar toe om er opnieuw bezit van te nemen en er een garnizoen te plaatsen.

[486] Een weinig later kwamen er kruistochters toe uit Noord-Frankrijk, maar weinig talrijk, te weten Raoul, bisschop van Atrecht, met een escorte van enkele ridders en een kleine hoeveelheid voetvolk. Onze graaf en al zijn compagnons reden te paard door het gebied van de graaf van Foix: van daaruit zetten zij hun tochten in het grondgebied van deze graaf verder, zij vernietigden alles wat zij konden vinden buiten de versterkte plaatsen.

De oplossing van de Paus en van het Concilie

[487] Onze graaf had daarna weet dat bepaalde Provençaalse heren nadeel berokkenden aan de Heilige Kerk van God met schending van de vredesstatuten die zij hadden gezworen; daarenboven bewaakten ze de grote wegen om alle mogelijk kwaad te berokkenen aan de kruisridders die uit het noorden kwamen. De graaf hield beraad met de zijnen en besloot om op te trekken naar die streek om deze die de vrede verstoorden te onderdrukken en de wegen te bevrijden van de aanvallen van misdadigers.

[488] De graaf ging op stap, vergezeld van de kruisvaarders, en kwam aan te Narbonne. De Narbonnezen hadden nooit sympathie gehad voor de zaak van Christus en hadden haar dikwijls belemmerd, maar in het geheim. Niet één argument kon hen er toe brengen aan onze graaf en zijn kruisridders de toegang tot het stad te verlenen of zelfs niet aan onze kruisridders zonder graaf. Bijgevolg waren al de onzen verplicht de nacht door te brengen onder de sterrenhemel in de hovingen en de struiken die de wallen omgaven. Ze vertrokken de dag daarna en gingen naar Béziers waar ze twee dagen doorbrachten. Ze zetten hun mars verder en kwamen te Montpellier. De Montpellerianen, waarvan de sluwheid gelijk was aan deze van de Narbonnezen, weigerden aan onze graaf en aan zijn gezellen de toelating om hun intrede te doen in hun stad en er voor de nacht te logeren. Ze spiegelden hun gedrag aan de Narbonnezen. Van Montpellier gingen de onzen naar Nîmes waar de inwoners op het eerste zicht de graaf de toegang tot de stad weigerden, maar bij zijn woede en zijn verontwaardiging verwelkomden zij hem en zijn gezellen en betoonden hen al de plichten van de gastvrijheid. De graaf zette zijn opmars verder en kwam te Bagnols waar de heren hem ontvingen met eerbetoon.

[489] Vandaar ging de graaf naar Largentière omwille van de aanwezigheid in deze streek van heer Pons de Montlaur die uit al zijn krachten nadeel toebracht aan de bisschoppen van het land en de Kerk en de vrede verstoorde. Alle kruisridders hadden de graaf reeds verlaten die nog slechts de aartsbisschop van Narbonne en een klein groepje huursoldaten bij zich had. Wanneer bovengenoemde Pons de aankomst van onze graaf vernam, ging hij, gedreven door vrees, naar hem toe en onderwierp zich met lijf en goederen.

[490] In dezelfde regio bevond zich nog een andere heer, machtig en pervers, Adhémar de Poitiers, die steeds de zaak van Christus had verafschuwd en die met zijn hart bij de graaf van Toulouse was. Toen hij de opmars van onze graaf vernam, stelde hij zijn versterkte plaatsen in staat van verdedigin, daarenboven verzamelde hij in een burcht het gros van de ridders die hij kon samenbrengen met de bedoeling de graaf aan te vallen voor het geval hij daar voorbij zou trekken. Maar op het ogenblik dat de graaf voorbijtrok onder de muren van deze burcht en, alhoewel zijn escorte maar pover was, durfde Adhémar, ondanks zijn talrijke manschappen, niet naar buiten komen.

[491] Terwijl onze graaf zich in die streek bevond zag hij dat de graaf van Bourgondië tot bij hem kwam. Eudes, een machtig en goed man, die een grote sympathie had voor de zaak van het geloof tegen de kettters en in het bijzonder voor onze graaf, was vergezeld van de

aartsbisschoppen van Lyon en van Vienne. Gedurende het verblijf van de hertog en van onze graaf te Romans, bij Vienne, nodigden zij de bovengenoemde vijand van de Kerk, Adhémar de Poitiers, voor een onderhoud uit. Deze gaf gehoor aan hun oproep, maar hij verwierp de vredelievende voorstellen van de hertog en de graaf. Deze nodigden hem uit naar een tweede onderhoud, maar met even weinig succes. Toen de hertog zag dat hij tot niets zou komen, beloofde hij formeel, gedreven door woede en verontwaardiging, dat, behoudens een volledige onderwerping van Adhémar aan de bevelen van de Kerk en aan de wil van onze graaf, een onderwerping vergezeld van goede garanties, hij hem samen met onze graaf zou aanvallen. Onmiddellijk riep hij verscheidene van zijn ridders op om op te trekken tegen deze graaf Adhémar. Toen deze dat nieuws vernam ging hij, gedwongen door de noodsituatie, naar de hertog en de graaf en onderwierp zich, hij gaf zelfs enkele van de versterkte plaatsen als pand die de hertog voor hem zou bewaren.

[492] Terzelfder tijd begint de eerbiedwaardige aartsbisschop van Narbonne, een wijs raadsman en een moedige ziel, die door zijn adviezen en zijn beden de hertog van Bourgondië had meegetroond naar de streek rond Vienne, te onderhandelen met de hertog over de zaak waarvoor hij hem had laten komen, te weten het huwelijksplan tussen Amauri, de oudste zoon van onze graaf, met de dochter van de dauphin, een machtige heer en broeder van de hertog. Deze stemde er in toe dat de aartsbisschop raad gaf en hij wou en nam tegenover hem en onze graaf de verbintenis te doen wat de aartsbisschop vroeg.

[493] Gedurende die gebeurtenissen begonnen de Aragonese baanstroppers en andere vijanden van het geloof binnen te vallen in de gebieden van onze graaf, ze kwamen tot Béziers en vernielden wat ze maar konden; daarenboven verwierpen meerdere vazallen van onze graaf zijn suzereniteit en scheurden zich af van God en de Kerk, schonden daarbij hun eed en gaven zo blijk van hun slechte aard. Wanneer hij in de streek van de Rhône de taak beëindigd had die hem ginds had aangetrokken, kwam onze graaf terug naar zijn land. Weldra hernam hij het offensief tegen zijn vijand, reed voor Toulouse en vernietigde in veertien dagen veel versterkte plaatsen in de omgeving.

[494] Inmiddels had meester Robert de Courçon, kardinaal en legaat, die met al zijn krachten in het noorden van Frankrijk gewerkt had voor de kruistocht naar het Heilig Land en die ons de predikers, die gewoon waren nog vuriger te prediken voor de kruistocht naar het Heilig Land⁷³ had ontnomen, op raad van goede en wijze mannen, ons enkele van bovengenoemde predikers terugbezorgd opdat zij zouden prediken voor de zaak van het geloof. Hijzelf nam het kruis op tegen de ketterse Tolozanen. Wat voeg ik daaraan toe? Het was de opstanding van de prediking voor de zaak van het geloof in het noorden van Frankrijk: velen worden kruisridders. De graaf en de onzen putten daaruit grote vreugde.

[495] In die tijd werd graaf Baudouin zeer wreed verraden. Wij willen en wij mogen het niet met stilte bedekken. Graaf Baudouin, broer van de graaf van Toulouse en neef van de koning van Frankrijk, die helemaal niet de kwade inborst had van zijn broeder, wijdde al zijn krachten aan het leger van Christus en bood hulp, zoveel als hij kon, aan de graaf van Montfort en aan

⁷³ Moet dit niet zijn kruistocht "van geloof en vrede"?

de christenheid tegen zijn broer en de andere vijanden van het geloof. Zekere dag, de maandag na de eerste zondag van de vasten, kwam graaf Baudouin naar Lodmie, in het bisdom Cahors. Onmiddellijk stuurden de ridders van deze burcht, die zijn vazallen waren, een bode naar een nabijgelegen plaats, genoemd Mondenard, waar zich baanstropers en enkele ridders uit de streek bevonden, gevaarlijke verraders. Zij verwittigden hen dat graaf Baudouin te Lodmie was en vroegen hen daar te wachten tot de graaf hen zou worden overgeleverd zonder enige moeilijkheid. Zij stuurden een analoge bode naar Ratier de Castelnau, een gevaarlijke verrader, een hypocriet die sinds lang een verdrag had gesloten met de graaf van Montfort en die hem trouw gezworen had. Graaf Baudouin had vertrouwen in hem als in een vriend.

[496] Wat voeg ik eraan toe? De dood was in aantocht. Graaf Baudouin die zich in veiligheid waande te midden van de zijnen, sliep vredig in. Bij hem bevonden zich Guillaume de Contres, ridder uit het noorden van Frankrijk aan wie de graaf Castelsarrasin als leen had gegeven, en nog een heer, ook uit het noorden van Frankrijk, kasteelheer van Moissac. Terwijl graaf Baudouin en zijn gezellen in verschillende logies rustten, het ene verwijderd van het andere, nam de heer van Lodmie de sleutel van de kamer waar graaf Baudouin sliep, draaide de deur op slot, verliet de burcht, voegde zich in allerijl bij Ratier de Castelnau en de baanstropers en toonde hem de sleutel zeggende: "Waarop wachten jullie? Uw vijand is in uw handen. Haast u, ik lever hem u uit in slaap en ongewapend, en niet hij alleen, maar meerdere van onze vijanden." Bij die woorden vertrokken de baanstropers vol vreugde in grote snelheid en kwamen bij de poorten van Lodmie.

[497] Onmiddellijk riep de heer van de burcht, leider van dezen die zich van de graaf meester wouden maken, lijk een nieuwe Judas, in het grootste geheim de soldaten van de burcht en vroeg zorgvuldig aan elk van hen naar het aantal gezellen van de graaf die bij hem logeerden. Hierna plaatste hij bij de deuren van de slaapkamers een aantal gewapende baanstropers, tweemaal zo groot als dit van de onzen die sliepen en ongewapend waren. Plots, bij het schijnsel van ontelbare kaarsen, wordt het signaal gegeven, de vijanden storten zich onverhoeds op de onzen. Ratier de Castelnau en de heer van Lodmie, die zich naar de kamer begeven waar graaf Baudouin sliep, openen de deur en maken zich meester van hem, nog in slaap, zonder wapens en praktisch naakt. Enkele van de onzen die zich in de burcht bevonden, worden gedood, anderen worden gevangen genomen. De meesten slaagden erin te vluchten. Laat ons dit niet vergeten: aan één van de onzen die levend was gevangen, beloofden de vijanden zijn lijf en leden te sparen, daarna brachten ze hem ter dood toen hij een toevlucht gezocht had in de kerk.

[498] Ze namen onze graaf Baudouin gevangen en leidden hem naar Montcuq, in het land van Cahors, naar zijn eigen burcht. De zeer gemene inwoners verwelkomden met een goed hart de baanstropers die hun graaf als gevangene meevoerden. Weldra vroegen de baanstropers aan graaf Baudouin hen de donjon uit te leveren die enkele heren uit het noorden bewaakten op zijn bevel. Maar de graaf verbood hen formeel de donjon uit te leveren voor welk losgeld dan ook, zelfs als ze hem gehangen zouden zien aan een galg, hij beval hen integendeel zich moedig te verdedigen tot de aankomst van hulp die de graaf van Montfort hen zou zenden. Wat een moed van de ware leider, wat een zielskracht! Bij die woorden ontstaken de baanstropers in woede en lieten de graaf vasten gedurende twee opeenvolgende dagen.

[499] Na die twee dagen liet de graaf een priester roepen en biechtte oprecht en nauwkeurig. Hierna vroeg hij de communie. Maar op het ogenblik dat de priester hem het Heilig Sacrament bracht daagde een vuige baanstroper op die zwoer en formeel verklaarde dat graaf Baudouin noch te eten, noch te drinken zou krijgen eer hij een baanstroper die hij gevangen genomen had en in zijn gevangenis hield, in vrijheid had gesteld. "Wreeddaard," zei de graaf, "is het brood en wijn in overvloed wat ik gevraagd heb of een stuk vlees? Het is niet om mijn lichaam te voeden maar om mijn ziel te redden dat ik gevraagd heb te communiceren." De beul begon opnieuw te vloeken en verklaarde uit alle kracht dat de graaf noch eten zou, noch drinken als hij niet deed wat van hem verlangd werd. De nobele graaf antwoordde: "Vermits het mij verboden is te communiceren, dat men mij ten minste de eucharistie tone, pand van mijn heil, opdat ik in dit leven mijn Heiland moge aanschouwen." De priester hield ze in de hoogte en liet ze hem aanschouwen, de graaf aanbad haar met de vurigste devotie. Gedurende die tijd leverden de verdedigers van de donjon, die de dood vreesden, hem uit aan de baanstropers, na van hen onder eed te horen hebben gekregen dat zij heelhuids mochten vertrekken. Maar die gemene verraders stuurden ze onmiddellijk naar een smaadvolle dood aan de galg, met misprijzen voor hun eed.

[500] Hierna maakten ze zich meester van graaf Baudouin, brachten hem naar een burcht van de graaf van Toulouse, nl. Montauban en hielden hem daar in de kluisters in afwachting van de aankomst van de graaf van Toulouse. Deze daagde een weinig later op met een escorte van meerdere gevaarlijke verraders: de graaf van Foix en zijn zoon Roger Bernard, en een ridder van het gebied van de koning van Aragon genaamd Bernard de Portella. Onmiddellijk werd graaf Baudouin op bevel van de graaf van Toulouse buiten Montauban geleid. Wie zou zijn tranen kunnen bedwingen bij het lezen van wat volgt? Weldra legden de graaf van Foix en zijn zoon, een waardige erfgenaam van de vaderlijke gemene inborst, en Bernard de Portella de koord rond de hals van de zeer nobele Baudouin, gereed om hem te hangen volgens de wil van de graaf van Toulouse of, beter gezegd, volgens zijn uitdrukkelijk bevel. Bij dit zicht vroeg de zeer christelijke graaf, nederig en met nadruk biecht en viaticum, maar die wreedaardige honden weigerden hem uitdrukkelijk het éne en het andere. Toen zei de ridder van Christus tot hen: "Gezien ik mij niet mag vertonen aan een priester, zal God mijn getuige zijn dat ik steeds voor de christenheid gevochten heb en voor mijn suzerain de graaf van Montfort met een krachtige wil en een vurig hart: om het geloof te verdedigen en in die verdediging wil ik sterven." Nauwelijks besloot hij met die woorden of de drie verraders tilden hem van de aarde en hingen hem op aan een notenboom. Ongehoorde wreedheid! Nieuwe Kaïn en nog erger dan Kaïn - ik spreek over de graaf van Toulouse - die geen vrede nam met de dood van zijn broer, en wat voor een broer, maar die hem veroordeelde om een dood van ongehoorde wreedheid te ondergaan!

[501] Rond die periode baarden Aimeri, heer van Narbonne, en de inwoners van deze stad die nooit sympathie hadden gehad voor de zaak van Jezus Christus, de onrechtvaardigheid die ze lang te voren hadden verwekt: zij zagen openlijk af van God en ontvingen de baanstropers in hun stad, Aragonezen en Catalanen, om met hun hulp de graaf van Montfort uit het land te verjagen als het kon. Het is waar dat de Aragonezen en de Catalanen onze graaf bestreden als represaille voor de dood van hun koning, daar waar de Narbonnezen deze wandaad begingen zonder dat de graaf hun kwaad had gedaan of wou doen, gewoon omdat

ze dachten dat er geen troepen met kruisridders meer zouden komen. Maar deze die de wijzen in hun wijsheid verrast, schikte het anders; Terwijl al de vijanden in Narbonne verzameld waren om zich allemaal samen op onze graaf te storten en de weinige troepen die hij had, kwamen bruusk uit Noord-Frankrijk Guillaume de Barres, een man met oorlogservaring, en meerdere ridders met hem. Onze graaf, met de hulp van deze versterking, trok op naar Narbonne, verwoestte de grond van Aimeri, heer van Narbonne en veroverde bijna al zijn burchten.

[502] Zekere dag besloot onze graaf te paard rond Narbonne te rijden, hij liet al de zijnen hun wapens omgorden, stelde ze op in drie korpsen, nam plaats in het eerste en naderde een poort van de stad. De vijanden waren uit de stad gekomen en hielden zich op bij de poort. De onoverwinnelijke ridder, ik wil zeggen: onze graaf, wou ze bij verrassing aanvallen op een moeilijk toegangspunt, maar de tegenstanders die de hogere positie bezetten stelden tegen hem zoveel lansen op dat het zadel van zijn paard gebroken werd en hijzelf van zijn paard getild: en van alle kanten komen de vijanden aangelopen om onze graaf te overmeesteren of om hem te doden, en de onzen om hem te beschermen, maar bij de gratie Gods, na talrijke inspanningen en dank zij hun dapperheid, wisten de onzen onze graaf te ontzetten. Hierna chargeerde Guillaume des Barres die in het derde korps zat alsook al de onzen de vijanden en dreven hem vlug terug in de stad. Daarna gingen de graaf en de onzen terug naar de plaats van waar ze vertrokken waren.

[503] Tijdens deze gebeurtenissen trok meester Pietro di Benevento, kardinaal-diaken en pauselijk legaat, gestuurd door de Paus, op naar de streek van Narbonne om de zaken van oorlog en vrede te regelen. Toen hij het gedrag van de Narbonnezen vernam, zei hij hen zeer uitdrukkelijk solide wapenbestanden te sluiten met de graaf van Montfort tot hijzelf aangekomen zou zijn; op dezelfde manier beval hij aan onze graaf geen enkele schade te berokkenen aan de Narbonnezen. Enkele dagen later kwam de legaat aan te Narbonne en reed de stad binnen. Te voren had hij een onderhoud met onze graaf. Onmiddellijk ontbood hij de vijanden van het geloof, de graven van Comminges en van Foix en vele anderen die uit hun bezittingen ontzet waren zoals ze het verdienden en die hem kwamen smeken hen in hun rechten te herstellen. Maar de legaat, vol wijsheid en finesse, verzoende ze allen met de Kerk en kreeg van hen niet alleen een waarborg die gegarandeerd werd door een eed van gehoorzaamheid aan de Kerk maar enkele versterkte plaatsen die die vijanden nog bezaten⁷⁴.

[504] Ondertussen leverden de inwoners van Moissac door verraad hun stad uit aan de graaf van Toulouse. De garnizoenen achter gelaten door onze graaf zochten hun toevlucht in de vrij zwakke en niet op verdediging voorziene donjon. Toen viel de graaf van Toulouse met een massa baanstropers de donjon aan gedurende drie opeenvolgende weken, maar onze vrienden, alhoewel ze zeer weinig talrijk waren, verdedigden zich moedig. Wanneer onze graaf op de hoogte van de toestand werd gebracht, haastte hij zich om op te trekken om zijn belegerde mensen te helpen. Maar de graaf van Toulouse en zijn troepen, alsook meerdere leiders van het verraad, gingen in alle haast op de vlucht en hieven het beleg dat al lang duurde op, toen ze vernamen dat onze graaf naderde.

⁷⁴ Dit gebeurde op 18 april 1214 volgens de richtlijnen van de Paus.

[505] Toen onze graaf en zijn kompanen vernamen dat de vijanden vluchtten, gingen zij naar de Agenais om, zo mogelijk, le Mas d'Agenais stormenderhand in te nemen. Het was gelegen op de grens van het bisdom en het was dat jaar afvallig geworden. Want de koning van Engeland, Jan, die zich steeds verzet had tegen de zaak van Christus en tegen de graaf van Montfort, was in datzelfde jaar naar de Agenais gegaan en meerdere heren van het land die op zijn hulp rekenden, hadden zich van God en van de suzereniteit van de graaf van Montfort afgescheiden. Maar bij de gratie Gods kwamen zij, zoals zij die steunen op een rietstengel, later bedrogen uit in hun verwachtingen en het duurde niet lang of zij kregen de straf voor hun verraad. Dus, gezien onze graaf met de zijnen zich gehaast wendde naar Le Mas, kwam hij bij een plaats waar hij de Garonne diende over te steken en hij had slechts enkele niet bewapende boten. De inwoners van La Réole, burcht van de koning van Engeland, voeren stroomopwaarts met talrijke bewapende boten om de overtocht voor de onzen te beletten. Maar deze wisten toch over te steken ondanks hun tegenstanders, kwamen toe bij le Mas en vielen het aan gedurende drie dagen. Maar onze graaf had geen oorlogstuigen en kon geen belegering in regel opzetten, omdat hij op bevel van de legaat moest terugkeren naar Narbonne. Daarom liet hij de brucht in de steek en keerde in allerijl naar Narbonne.

[506] Toen de legaat vernam dat onze graaf in aantocht was, vroeg hij hem de zoon van de koning van Aragon, die te Carcassonne was, met zich mee te brengen. Zoals we eerder al gezegd hebben had de koning van Aragon zijn zoon overgemaakt aan onze graaf met het oog op een huwelijk tussen de dochter van de graaf en de zoon van de koning. Onze graaf kwam dus bij de kardinaal en had met hem een onderhoud te Capestang, nabij Narbonne. De kardinaal eiste dat de zoon van de koning hem overhandigd werd en dat gebeurde zo.

[507] Weinige dagen later ging de kardinaal naar het Tolozaanse te Castelnaudary. Daar zag hij meerdere inwoners van Toulouse tot bij hem komen die hem smeekten hun stad met de kerk te verzoenen. Laat ons zeggen, om het verhaal van de onderhandelingen in te korten, dat de kardinaal Toulouse verzoende nadat hij zorgvuldig raad had ingewonnen en van de inwoners niet alleen een eed als waarborg, maar ook nog honderdtwintig notabelen als gijzelaars had gekregen.

[508] In het jaar 1214 van de Menswording vertrok de eerbiedwaardige bisschop van Carcassonne - die zich gedurende heel het voorgaande jaar had ingespannen om rond te reizen en te prediken in het noorden van Frankrijk voor de zaak van het geloof tegen de ketters - rond het octaaf van Pasen opnieuw naar het Albigenzisch land. Hij had het kruis gekregen van meester Jacob van Vitry (een man die in alle opzichten lof waardig is) en van nog enkele anderen te Nevers, veertien dagen na Pasen, om hem te vergezellen in de Lyonnais, tegen de ketterse pestlijders. Aan de andere kant hadden meester Robert de Courçon, legaat van de Apostolische Stoel, en de eerbiedwaardige diaken Guillaume de Paris een afspraak gegeven aan hun eigen kruisridders in de stad Bourges, veertien dagen na Pasen, om tegen voornoemde ketters op te trekken via een andere weg. De bisschop van Carcassonne en zijn escorte kruisridders vertrokken dus van Nevers en kwamen te Montpellier aan na een voorspoedige reis. En ik was bij de bisschop van Carcassonne. Te Montpellier vonden we de aartsdiaken van Parijs en de kruisridders die met hem uit het noorden van Frankrijk kwamen. Wat betreft de kardinaal-legaat meester Robert de Courçon,

hij was in de streek van le Puy gebleven, weerhouden door verscheidene zaken. Met vertrek uit Montpellier kwamen we te Saint-Thibéry, nabij Béziers, en daar kwam de graaf van Montfort ons tegemoet. We waren met ongeveer honderdduizend kruisridders, zowel te voet als te paard. Onder de meest nobelen bevonden zich de burggraaf van Châteaudun en meerdere andere ridders die niet één voor één hoeven opgenoemd te worden. Toen we de streek van Béziers verlieten kwamen we te Carcassonne waar we enkele dagen doorbrachten.

[509] Alles wat gebeurde in dat jaar is het waard opgemerkt te worden (en moet bijna beschouwd worden als een groot mirakel). Zoals hoger gezegd, op het moment van de aankomst van de legaat meester Pietro di Benevento in het land van de Albigenzen, waren de Aragonezen en de Catalanen samengekomen tegen de christenheid en tegen de graaf van Montfort; bijgevolg bleef onze graaf in de omgeving van Narbonne zonder zich te kunnen verwijderen, zoniet zouden zijn vijanden heel het land in de omgeving verwoest hebben. Aan de andere kant voerden de inwoners van het Tolozaanse, van de Agenais en de Quercy tegen hem vanaf de verst afgelegen streken herhaalde heftige aanvallen uit. Terwijl de voorvechter van Christus in die tegenspoed zat, ontbrak het hem niet aan bijstand in die beproeving. Terzelfder tijd kwamen de legaat uit Rome en de kruisridders uit het noorden van Frankrijk toe. Wat is de barmhartigheid van de Heer groot! Velen hebben laten opmerken dat zonder de kruisridders de legaat een dergelijk resultaat niet zou bereikt hebben en, zonder de legaat, zouden de kruisridders tot niets goed gekomen zijn. Want, zo de tegenstanders van het geloof de vrees voor de kruisridders niet zouden gehad hebben, dan zouden ze aan de legaat niet gehoorzaamd hebben, en anderzijds, zo de legaat daar niet aanwezig was geweest, zouden de kruisridders die op dat moment toekwamen, geen grote successen hebben kunnen boeken tegen zo'n sterke en zo'n talrijke tegenstanders. Maar dank zij de barmhartigheid van de goddelijke Voorzienigheid terwijl de legaat door een vroom maneuver verpozing bracht en de vijanden van het geloof, bijeen te Narbonne, onschadelijk maakte, konden de graaf van Montfort en de kruisridders van het noorden zich naar de Quercy en de Agenais begeven ten einde er hun tegenstanders en, beter gezegd, de tegenstanders van Christus te bestrijden. Wat een vrome handigheid van de legaat, wat een handige vroomheid!

[510] Toen de kruisridders enkele dagen te Carcassonne hadden doorgebracht vroeg de graaf van Montfort hen te vertrekken met zijn broer Gui en met de bisschop van Carcassonne naar de Rouerge en tot in de Quercy om de lenen van Ratier de Castelnau, die zo wreed de zeer christelijke graaf Baudouin had verraden, volledig te verwoesten alsook de gebieden van de andere vijanden van Christus.

[511] Wat de graaf zelf betreft, hij ging naar Valence met zijn oudste zoon Amauri om hem te laten huwen met de dochter van de dauphin van de streek van Vienne, broeder van de hertog van Bourgondië. Bij zijn aankomst te Valence ontmoette de graaf de hertog van Bourgondië en de Dauphin; hij had met hen een onderhoud over het huwelijk, sloot een overeenkomst, maar gezien het ogenblik niet geschikt was voor het huwelijk en omdat hij niet lang kon verblijven in het land omwille van zijn talrijke militaire verplichtingen die hem tot spoed aanzetten, nam hij het meisje met zich naar Carcassonne en werden daar de huwelijksplechtigheden gevierd.

[512] Wat de kruisridders betreft die sinds lang Carcassonne hadden verlaten en de Quercy binnengedrongen waren, zij verwoestten de gronden van de vijanden van het geloof die deze in hun ontzetting hadden verlaten.

[513] We mogen niet vergeten te zeggen dat bij de doortocht van het bisdom Rodez, wij voor de burcht Morlon kwamen. De inwoners wouden ons weerstand bieden want de plaats was wonderbaarlijk sterk en bijna ontoegankelijk. Meester Robert de Courçon, de pauselijke leegaat die pas uit het noorden was toegekomen, bevond zich in ons leger. Onmiddellijk begaven de onzen zich naar de vestingen en begonnen hun tegenstanders krachtig aan te vallen. Toen de verdedigers zagen dat ze hun weerstand niet langer konden rekken, gaven zij zich de dag zelf over aan de willekeur van de leegaat die de onzen de toelating schonk de burcht helemaal af te breken. Wij voegen er aan toe dat wij op die plaats zeven ketters vonden van de sekte van de waldenzen. Zij werden op staande voet voor de leegaat gebracht en zij erkenden hun dwalingen op een duidelijke en volledige manier; daarna namen de kruisridders ze vast en ze verbrandden ze met intense vreugde.

[514] Vertrekkend uit deze burcht gingen we de lenen verwoesten van die gevaarlijke verrader Ratier de Castelnau, alsook de gebieden van andere heren die in dat jaar God en de Kerk hadden verraden. Na de vernietiging van Castelnau en nadat we verscheidene versterkte plaatsen in de omgeving met de grond gelijk gemaakt hadden, kwamen we te Montdenard waarvan de heer Bernard de valstrik tegen graaf Baudouin had gespannen. We vonden deze burcht verlaten en we vernietigden ze.

[515] Op deze etappeplaats kwam de graaf van Montfort bij ons. zijn broer Gui had het leger verlaten, hij was opgeroepen voor bepaalde zaken en was naar de kant van Albi gegaan.

[516] Na de verwoesting van Mondenard werd onze graaf ingelicht dat bepaalde ridders van de Agenais, die het jaar te voren zijn suzereniteit verraderlijk verworpen hadden, Montpezat hadden versterkt in het bisdom Agen. Wat voeg ik eraan toe? Wij begaven ons naar deze plaats om ze te belegeren ondanks ons zwak aantal, want zij die uit Noord-Frankrijk gekomen waren met de bisschop van Carcassonne, waren naar huis teruggekeerd op het einde van hun veertig dagen. Toen de ridders van Montpezat het naderen van de kruisridders vernamen, vluchtten ze in paniek en lieten de burcht leeg achter. De onzen vernielden ze compleet.

[517] Bij het verlaten van Montpezat drong onze graaf dieper in het bisdom Agen om de plaatsen te recupereren die het jaar te voren zijn suzereniteit verraderlijk verworpen hadden. Alle vijanden werden door vrees bevangen en onderwierpen zich zonder de aankomst van de graaf af te wachten, met uitzondering van de belangrijke stad Marmande⁷⁵. Om zich beter te beschermen tegen nieuwe afvalligheid, liet de graaf de donjons en de vestingen vernielen met uitzondering van deze van de sterkste plaatsen waar hij een garnizoen plaatste zowel in zijn eigen belang als in dit van de kruisridders.

⁷⁵ Zie 336.

[518] Toen de graaf bij de muren van Marmande kwam met de bedoeling het te belegeren, vond hij de stad in staat van verdediging; de kamerheer van de koning van Engeland had sergeanten meegebracht naar de stad, hij had zijn pennoen gehesen op de tinne van de donjon om de stad tegen ons te verdedigen. Maar toen wij naderden begaven ze zich onmiddellijk naar de stadsmuren, de inwoners van de stad begonnen te vluchten na een korte weerstand. Ze scheepten in op de Garonne en voeren ijlings stroomafwaarts tot La Réole, burcht van de koning van Engeland. De sergeanten van deze vorst die Marmande waren komen verdedigen, zochten hun toevlucht in de donjon. Wat de onzen betreft, ze trokken de stad binnen en begonnen te plunderen, maar de graaf liet toe dat de koninklijke sergeanten uit het donjon heelhuids vertrokken. Daarna kreeg de graaf van de zijnen de raad de stad niet volledig te verwoesten omwille van haar belangrijkheid en haar ligging op de grens van zijn gebieden, maar een garnizoen te zetten in de donjon en alle andere torens te verwoesten alsook een deel van de vestingsmuren. Hierna trok de graaf in de richting van Agen met de bedoeling Casseneuveil te belegeren.

[519] Casseneuveil was een mooie en flink versterkte stad in de Agenais. Het was gebouwd in een aangename vlakte aan de voet van een heuvel, waterlopen waarboven scherpe rotsen uitstaken omringden het. Het was een van de belangrijkste ketterhaarden en daarbij een van de oudste. De bewoners waren in meerderheid kettters, dieven en meinedigen vol onbillijkheid en allerlei zonden. Zij hadden zich reeds tweemaal aan de christenheid onderworpen en zie, een derde keer wouden zij weerstaan aan de christenheid en aan onze graaf. De voor-naamste heer van deze burcht was Hugues de Revignan, broer van de bisschop van Agen: hij was vriend en vertrouweling geweest van onze graaf, maar hij had in dat jaar zijn trouw en zijn eed afgezworen en had zich onlangs afgekeerd van God en de graaf. Andere verraders, zoals deze die deelgenomen hadden aan de val voor graaf Baudouin en nog velen anderen, waren samengekomen in deze stad omdat zij zeer versterkt en in deze streek de enige toevlucht was voor de vijanden van het christelijk geloof.

[520] De graaf van Montfort met zijn troepen kwam bij de muren van Casseneuveil toe op de vooravond van het feest van Petrus en Paulus; hij legde het beleg maar aan één kant van de stad, op de heuvel, want de troepen waren onvoldoende om de stad langs alle kanten te belegeren. Een weinig later liet onze graaf oorlogstuigen optrekken om de vestingen te vernielen. Zij bekogelden voortdurend de muren en de binnenstad en slaagden er vlug in meerdere huizen te vernielen. Na enkele dagen kwam versterking van kruisridders toe. De graaf daalde van de heuvel af, stelde zijn tenten op in de weide naast de stad en nam een deel van het leger mee. Het grootste deel bleef op de heuvel met zoon Amauri, een zeer moedig ridder, en Gui, de eerbiedwaardige bisschop van Carcassonne, die de functie van legaat uitoefende en volhardend en efficiënt werkte aan de aanval op en de inname van de stad. In de vlakte waar hij kampeerde liet de graaf steenmortieren bouwen; ze werden dag en nacht gebruikt en beschadigden sterk de vestingsmuren.

[521] Op een nacht, voor dageraad, verlieten verscheidene verdedigers de stad en bestegen de heuvel om allen samen op hrt kamp af te stormen. Toen ze bij de tent kwamen waar Amauri sliep, wierpen zij zich verraderlijk op hem om hem te vangen of te doden, als ze konden. Maar de onzen liepen toe, vielen deze tegenstanders moedig aan en drongen ze terug naar de stad.

[522] Terwijl dit gebeurde bij het beleg van Casseneuil was de koning van Engeland, Jan, diep gekwetst om de onteigening van zijn neef, de zoon van de graaf van Toulouse, en jaloers op onze successen, naar hier gekomen, te Périgueux, met een zeer groot leger. Bij hem hadden meerdere vijanden van Christus en van de onzen, die door hun overdaad aan zonden waren onteigend krachtens een zeer juist vonnis van God, hun toevlucht gezocht. De koning ving ze op en hield ze lange tijd aan zijn hof, wat voor velen een voorwerp van schandaal was en zeer nadelig voor zijn reputatie. De belegerden van Casseneuil stuurden herhaaldelijk berichten naar de koning om hulp te vragen en de koning spoorde ze aan door beloftes en boodschappen om te weerstaan en zich te verdedigen. Wat zal ik toevoegen? Het gerucht deed nadrukkelijk de ronde in ons kamp dat de koning de intentie had om ons aan te vallen en mogelijk zou hij dat gedaan hebben indien hij had gedurfd. Van zijn kant had de graaf van Montfort niet de minste schrik bij dit nieuws, hij nam de krachtdadige beslissing de belegering niet op te geven en de koning te bestrijden als hij het kamp zou aanvallen. Maar een bedachtzame koning werkte geen enkel van de plannen uit die men hem toeschreef en die hij misschien wel had gemaakt.

[523] Laten we niet vergeten te vermelden dat meester Robert de Courçon, kardinaal en leegaat, zich bij de troepen voegde die Casseneuil belegerden, hij bleef er meerdere dagen, een man van goede wil die naar vermogen deelnam aan de aanvallen tegen de stad; maar de plichten van zijn legatie riepen hem en hij kon niet op de inname van de stad wachten.

[524] Terwijl we met dit beleg bezig waren had het bombardement de vestingsmuren voor het grootste deel verzwakt en de graaf riep op een dag enkele van de voornaamsten van het leger samen, evenals een vroegere schrijnwerker aan wie hij vroeg hoe de onzen de vestingsmuren konden bereiken en de stad stormenderhand innemen; diep water scheidde het kamp van de stad en het was absoluut nodig dit over te steken, wou men tot bij de muren komen. De brug bestond niet meer want de vijanden hadden haar van buitenaf vernield voor onze komst. De meningen waren verdeeld, maar uiteindelijk stelde men zich op achter het idee van de schrijnwerker: de bouw van een houten brug met rasters die rolde op grote tonnen via een ingenieus mechanisme om de onzen naar de andere kant te voeren. Onmiddellijk riep de bisschop van Carcassonne die, meer dan men zou denken, zich dag en nacht toedeed op de belegering, een menigte kruisridders op en liet een grote hoeveelheid hout aanbrengen om de brug te bouwen. Toen deze klaar was namen de onzen hun wapens met het oog op de aanval en zij lieten de brug tot bij boord van het water rijden. Maar nauwelijks had zij het wateroppervlak geraakt of, omwille van haar gewicht en de vorm van de oever die op die plek zeer hoog lag met een onvoldoend verzachte helling, werd zij naar de bodem getrokken met zo'n kracht dat men ze daarna op geen enkele wijze achteruit kon trekken of opkrikken; zo werd op een ogenblik al de moeite die we hadden genomen voor de bouw teniet gedaan. Kort hierna bouwden de onzen een nieuwe anderssoortige brug in de hoop ze te kunnen gebruiken om het water over te steken; zij hadden zelfs een klein aantal bootjes gereed gemaakt waarin een deel van de onzen zou oversteken en zich ten andere bloot zou stellen aan grote gevaren. Als dit alles op punt gesteld is, nemen de onzen hun wapens en trekken de brug tot aan de oever en enkelen stijgen in de bootjes. Dankzij hun talrijke steenmortieren onderwierpen de verdedigers de onzen aan een continu hevig bombardement. Wat voeg ik eraan toe? De onzen gooien de brug over het water maar zonder succes: te kort en onvoldoende in alle opzichten, het was maar een brugje. Droefheid en rouw onder de onzen, vreugde en feestgejoel bij de vijanden.

[525] De graaf hield voet bij stuk en liet zich niet ontmoedigen door deze ongelukkige gebeurtenissen. Hij riep zijn werklieden, beurde ze op en beval hen nog een andere constructie om het water over te steken uit te denken en de meester-schrijnwerker dacht een wonderlijke en onuitgegeven vaartuig uit. Hij liet eerst veel grote stukken hout aanbrengen, en op de grootste, die als basis dienden, bouwde hij als het ware een houten huis met een dak van rasterwerk, niet hellend maar horizontaal; daarna liet hij in het midden van dit dak een soort gigantische toren van hout en rasterwerk bouwen met vijf verdiepingen, bedoeld voor de kruisboogschutters. Daarna liet hij op het dak een soort verstingsmuur aanbrengen, gemaakt van rasterwerk, dat de basis van de toren omgaf, achter deze rasters gingen een groot deel van de onzen schuil om de toren te verdedigen met heel veel water in grote kuipen om de brand te blussen in het geval de vijand vuur zou afsteken. Om dezelfde reden, d.w.z. om te beletten dat de vijand de boel in de fik zou jagen, liet de meester-schrijnwerker al de voorste delen van het vaartuig bedekken met ossenhuiden. Toen dat alles op punt stond, begonnen de onzen het tuig naar de boord van het water te trekken en te duwen. De belegerden deden met hun steenmortieren een hagel van dikke stenen neerkomen, maar godzijdank berokkenden zij weinig of geen schade. Wanneer de onzen het tuig aan de boord van het water hadden gebracht, brachten zij aarde, hout en ander materiaal in manden om het in het water te gooien. Wat deden deze die zonder wapens beschut onder het laagste dak waren? Zij dempten de gracht; de kruisboogschutters en de andere strijders die op de bovenste verdiepingen stonden weerden de aanvallen van de vijanden af. Deze maakten zekere nacht gebruik van een bootje, gevuld met droog hout, gezouten voeding, granen en andere brandbare substanties en wouden het naar onze machine sturen om er het vuur aan te steken, maar zij slaagden er niet in want onze sergeanten staken deze boot in brand.

[526] Wat voeg ik er nog aan toe? Dank zij de onzen die werkten aan het dempen van de gracht, ging ons tuig op het droge vooruit, en zonder schade want men duwde het elke dag vooruit met een afstand die gelijk was aan het gedempte deel van de gracht. Op een zondag gaven de belegerden zich rekenschap dat het gevaar ingenomen te worden toenam naarmate de machine korterbij kwam en ze namen ze onder vuur, maar zonder gunstig resultaat want de onzen blusten het vuur. De vijanden en wij waren nu kort genoeg bij elkaar om elkaar met lansen te bevechten. Onze graaf dacht dat de vijanden misschien van de nacht gebruik zouden maken om de machine in brand te steken, bijgevolg deed hij, op dezelfde zondagavond, zijn mannen de wapens aantrekken en hij riep ze op tot de aanval bij de stoten van de trompet. De bisschop van Carcassonne en de talrijke geestelijken die zich in het kamp bevonden, kwamen bijeen op een heuveltje niet ver van de vestingen, riepen de hemel aan en baden voor de strijders. Weldra gingen de onzen gewapend in het tuig, verbraken het rasterwerk dat vooraan geplaatst was, en staken de gracht over met grote moed. Inmiddels zongen de geestelijken het *Veni Creator Spiritus* met intense devotie. De vijanden, die het elan van de onzen zagen, trokken zich terug binnen de vestingsmuren en pakten de onzen aan met een hagel stenen afgeschoten van op de muren; de onzen hadden te weinig ladders en de avond viel, maar ze bleven op een ophoging tussen de muur en de gracht en vernielden in de nacht de barbicanes die de vijanden hadden opgesteld buiten de muren.

[527] Gedurende de hele volgende dag werkten onze arbeiders om ladders te maken en andere tuigen om de stad stormenderhand in te nemen op de derde dag. De baanstropers

die in de stad waren roken onraad en kregen schrik, de volgende nacht deden zij een uitval met hun wapens en hun paarden, als om ons kamp aan te vallen, maar zij gingen allen op de vlucht. Meerdere van de onzen achtervolgden ze lange tijd zonder ze te kunnen inhalen; anderen kwamen dicht bij de wallen in volle nacht, gingen met geweld binnen en staken vuur aan. Ze joegen de stad in de fik en al deze die ze konden vinden over de kling. Gezegend zij God in alle dingen, hij die de goddelozen uitgeleverd heeft, alhoewel niet allen. Daarna deed onze graaf de ringmuur van de stad afbreken tot bijna tegen de grond. Zo werd Casseneuve ingenomen en verwoest op de vijftiende van de kalenden van september tot lof van Onze Heer Jezus Christus aan wie eer en glorie met de Vader en de Heilige Geest in de eeuwen der eeuwen. Amen.

[528] Daarna kreeg onze graaf bericht dat bepaalde burchten van het bisdom Périgueux een schuilplaats schonken aan de vijanden van de vrede en van het geloof, en dat was waar. De graaf besloot tegen hen op te trekken en ze te bezetten. Hij zou op deze manier, door de gratie Gods en met de hulp van de kruisridders, de vrede opnieuw schenken aan de kerken door de baanstropers en de briganten te verjagen, om het beter te zeggen, aan heel het gebied van de Périgord. Toen alle vijanden van Christus en van onze graaf het nieuws van de val van Casseneuve hadden gehoord, waren zij door zulk een vrees bevangen dat zij op de nadering van onze graaf en zijn leger niet durfden wachten in geen enkele versterkte stad, hoe sterk ze ook was.

[529] Bij het verlaten van Casseneuve kwam het leger voor Domme, het vond het de burcht leeg en zonder verdedigers. Het was een versterkte plaats, goed gelegen, gebouwd op een aangename plaats op de oever van de Dordogne. Onze graaf deed onmiddellijk de hoge en zeer mooie donjon, die was gemetseld tot de nok, ondermijnen.

[530] Op een halve mijl bevond zich een tweede burcht, Montfort genaamd, die van een verwonderlijke kracht was. Haar heer, Bertrand de Cazenac, een zeer wreed personage en slechter dan al de anderen, had ook schrik gekregen, was gevlucht bij het naderen van onze graaf en liet zijn burcht verlaten achter. Zo talrijk en zo groot waren de wreedheden, de diefstallen, de buitensporigheden van deze ellendige misdadiger, dat men ze nauwelijks kan geloven of zelfs maar indenken. Hij was nu eenmaal zo en had van de duivel een hulpje dat hem gelijk was gekregen, ik bedoel zijn vrouw, de zuster van de burggraaf van Turenne. Deze nieuwe Jezabel, heel wat slechter en wreder dan de andere, was de slechtste van alle vrouwen en haar mans gelijke in wreedheid en gemeenheid. Deze twee schepsels plunderden of beter vernietigden de kerken, vielen de pelgrims aan, achtervolgden de weduwen en de armen, verminkten onschuldigen; zo vonden, alleen maar in het benedictijner klooster van Sarelet, de onzen honderdvijftig mannen en vrouwen zonder handen of zonder voeten, de ogen doorstoken of andere ledematen gewond, die de tiran en zijn vrouw hadden verminkt. De vrouw van deze man die van het minste medevoelen gespeend was, liet de borsten afsnijden van arme vrouwen of hakte hen de duimen af om ze ongeschikt te maken om te werken. Wat een ongehoorde wreedheid! Gezien we niet het duizendste deel van de slechte daden van deze tiran en zijn vrouw kunnen vertellen, laten we dit onderwerp achterwege en keren we terug naar ons verhaal.

[531] Toen de burcht van Domme was vernield en ten gronde gericht besloot onze graaf deze van Montfort ten gronde te richten. Ze behoorde toen aan de tiran waarover we pas spraken. Weldra nam de bisschop van Carcassonne, die zich uitsloofde voor de zaak van Christus, een deel van de kruisridders met zich mee en vertrok om dit kasteel te vernielen; de muren waren van zulke degelijkheid dat men moeite had om ze af te breken want het cement was hard als steen geworden. Dus hebben de onzen heel veel tijd gezet om die burcht te vernietigen. De kruisridders vertrokken 's morgens naar hun taak en keerden slechts 's avonds naar hun tenten. Het kamp was te Domme gebleven waar de omgeving veel aangenamer was voor een kamp.

[532] Kort bij Montfort bevond zich een derde burcht, Castelnaud, even schadelijk als de anderen en deze was ook verlaten geworden uit schrik voor de kruisridders. Onze graaf besloot er een garnizoen te plaatsen om op een efficiëntere manier de verstoorders van de vrede tegen te houden en hij voerde zijn project uit.

[533] Uiteindelijk was er niet ver van daar Beynac, de vierde burcht. Haar heer⁷⁶ was zeer gevaarlijk, een zeer wrede tiran en een brutaal verdrukker van de kerken. Onze graaf bood hem naar keuze deze of gene oplossing aan, ofwel gaf hij binnen een termijn die de graaf en de aanwezige bisschoppen vastlegden, alle gestolen goed terug ofwel zou hij zijn wallen zien omvergooien. Een uitstel van meerdere dagen werd hem geboden om zijn keuze te maken. Maar gezien hij in deze tussentijd het geroofde niet teruggaf, beval onze graaf de donjon van Beynac te vernietigen. Tegen de wil van de tiran en spijs zijn luid protest, deed onze graaf de toren en de vestingsmuren omverkieperen. Deze gemene man beweerde dat men zijn burcht niet diende te ontmantelen, want hij was de enige in het land die de koning van Frankrijk bijstond tegen de koning van Engeland. Onze graaf wist dat die bewering zonder grond was en zag niet af van zijn plan; de genoemde tiran had deze pretentie reeds uiteengezet aan de koning van Frankrijk, maar zonder succes.

[534] Zo werden deze vier burchten onderworpen: Domme, Montfort, Castelnaud, Beynac, waar de zetel van Satan was sinds honderd jaar en meer en van waar de onrechtvaardigheid zich verspreid had over gans de aarde. Eens onderworpen, dank zij de inspanningen van de kruisridders en de dapperheid en de ervaring van de graaf van Montfort, werden vrede en kalmte weergeschonken aan de inwoners van de Périgord, maar ook aan deze van de Quercy, de Agenais en voor een groot deel van de Limousin.

[535] Onze graaf, die dit alles had gedaan voor de glorie van de naam van Christus, kwam met zijn leger terug naar de Agenais en maakte van de gelegenheid gebruik om over te gaan tot de ontmanteling van alle versterkte plaatsen gelegen in het bisdom Agen.

[536] De graaf kwam daarop naar Figeac om er, in naam van de koning van Frankrijk, te vonnissen in processen en geschillen van de inwoners, want de koning had hem belast hem te vertegenwoordigen in deze streek voor heel wat zaken. Hij kreeg veel klachten, hij verhielp heel wat misbruiken en hij zou er nog veel meer verholpen hebben, maar hij wou de macht die de koning hem gedelegeerd had niet overschrijden.

⁷⁶ Bernard de Cazenac was verjaagd in september 1214 maar kwam terug op zijn domein het jaar daarna (zie 569) en bood versterking aan Raimond VI (zie 606).

[537] Hij zette zijn mars verder naar de Rouerge en nam bij Figeac de zeer sterke plaats Cadenac in. Dit was lange tijd een nest en een toevluchtsoord van de baanstropers. Van daar ging hij naar Rodez met zijn leger. Onze graaf had veel bezwaren tegen de graaf van Rodez, deze was zijn leenman, maar hij zocht naar een middel om hieraan te ontsnappen, hij beweerde de meeste van zijn lenen te houden van de koning van Engeland. Wat voeg ik eraan toe? Na lange discussies legde hij er zich bij neer vazal te zijn van onze graaf voor heel zijn gebied en hij bracht hem leenhulde. Zo werden ze vrienden en bondgenoten.

[538] Kort bij Rodez bevond zich Sévérac, een versterkte plaats bewoond door baanstropers, verstoorders van geloof en vrede. Het is moeilijk een idee te geven van de ernstige en talrijke plagen die voortkwamen uit deze plaats. De inwoners beperkten hun strooptochten niet tot het bisdom Rodez, maar maakten heel het land onveilig tot in Le Puy. Gedurende zijn verblijf gaf onze graaf aan de heer van Sévérac het bevel hem Sévérac uit te leveren. Maar deze had vertrouwen in de sterkte van zijn donjon, hij meende daarenboven dat in die periode de graaf hem niet kon belegeren, want het slechte seizoen was ingetreden en de stad was gelegen in de bergen op een zeer koude plaats. Daarom weigerde hij.

[539] Op een nacht verliet Gui de Montfort, broer van de graaf, in gezelschap van ridders en sergeanten Rodez en maakte van de nacht gebruik voor de rit naar Sévérac. Bij het aanbreeken van de dag, vanaf het eerste gloren van de dageraad, gooide hij zich onverwacht op de laagste voorstad; nam ze in en nam er in een oogwenk zijn intrek. De inwoners zochten een toevlucht in de donjon. Deze was gebouwd op de top van een berg, de voorstad strekte zich uit tot het onderste van de helling. Gui de Montfort bezette de voorstad om de vijand te beletten dat hij deze in brand zou steken bij het naderen van het leger.

[540] Toen onze graaf te Sévérac aankwam met zijn leger, vond hij de voorstad intact met vele huizen die vatbaar waren voor een onderkomen van zijn troepen, de onzen namen daar hun intrek en begonnen de belegering. Dat werd gewild door God, hechte bijstand in moeilijkheden, voorzienigheid in de nood. Weinige dagen later richtten de onzen een steenmortier op en zij beschoten de stad. Van hun kant richtten de tegenstanders ook een tuig op om de onzen zoveel als mogelijk te bestoken. Laten we erbij voegen dat de Heer hun mondvoorraad zozeer had doen slinken dat zij met een groot voedseltekort zaten. Daarenboven deed de bittere winterkoude hen lijden tot zo'n graad dat ze, gekleed als zij waren met povere lichte kleren, niet wisten wat aanvangen. Als iemand zich verwondert over deze ellendige toestand en hun voedseltekort, weet dat de komst van de onzen hen zodanig verraste dat ze de tijd niet hadden om wapens en provisies klaar te maken. Ze konden niet veronderstellen dat de onzen het beleg zouden leggen midden in de winter in een zo ijskoud gebied.

[541] Na enkele dagen lijden van koude en honger, dorst en tekort aan warme kleren, vroegen zij om vrede. Wat voeg ik er aan toe? De discussie over de capitulatie was lang en moeilijk. Uiteindelijk, op raad van wijze mannen, gingen de onzen en de heren akkoord op dit punt: de stad zou uitgeleverd worden aan onze graaf die er het bewaken van zou toevertrouwen aan de bisschop van Rodez en aan Pierre Bermond, een nobele en machtige heer⁷⁷.

⁷⁷ Pierre Bremond de Sauve, vriend van Simon de Montfort sinds de vierde kruisstocht waar ze samen aan deelnamen.

Zo gebeurde het. Onmiddellijk schonk de graaf uit pure edelmoedigheid aan de heer van Sévérac de rest van zijn gebied terug dat door Gui de Montfort te voren was veroverd geworden. Niettemin deed hij hem beloven geen enkele represaille uit te oefenen tegen zijn vazallen omdat ze zich overgeleverd hadden aan Gui. Later deed hij zelfs het uiterste in edelmoedigheid door hem Sévérac terug te geven middels manschap en eed van trouw, hij schonk hem vergiffenis en liet hem toe tot zijn vriendenkring. Laat ons niet vergeten te vermelden dat de inname van Sévérac aan heel de regio vrede en kalmte teruggaf. Laten we voor dit alles dank zeggen aan God en aan zijn trouwe held, de zeer christelijke graaf van Montfort.

[542] Toen dit geregeld was riep meester Pietro di Benevento, legaat van de Apostolische stoel, bij zijn terugkomst uit Aragon waar belangrijke bezigheden hem lang hadden weerhouden, een concilie samen, één van de belangrijkste, veertien dagen na Kerstmis, te Montpellier.

[543] In het jaar 1214 van de Menswording, veertien dagen na Kerstmis, kwamen de aartsbisschoppen en bisschoppen, opgeroepen door meester Pietro di Benevento, samen in concilie te Montpellier om aan de legaat toe te laten, in overeenstemming met de prelaten, de zaken van vrede en geloof te regelen. Aan dit concilie namen vijf aartsbisschoppen deel, deze van Narbonne, Auch, Embrun, Arles en Ax, achtentwintig bisschoppen en een groot aantal heren, machtigen en minderen, van het land.

[544] De graaf van Montfort kwam Montpellier niet binnen met de anderen. Hij verbleef gedurende de tijd van het concilie in een nabije burcht die toebehoorde aan de bisschop van Maguelonne. De Montpellerianen, vuige kerels vol hoogmoed, hadden nooit sympathie gekoesterd voor de Fransen van het noorden in het algemeen en voor de graaf in het bijzonder, zodanig dat zij aan deze de toegang tot hun stad hadden ontzegd. Om deze reden verbleef de graaf in de burcht waarvan we spraken en elke dag kwam hij naar de commanderij van de Tempeliers buiten de muren van de stad waar de aartsbisschoppen en bisschoppen hem kwamen opzoeken als dit nodig bleek.

[545] Wanneer de legaat, de aartsbisschoppen, de abten en de andere prelaten te Montpellier waren gekomen, sprak de legaat een sermoen uit in de kerk van de Gelukzalige Maagd Maria. Daarna riep hij de vijf aartsbisschoppen, de achtentwintig bisschoppen en abten en de ontelbare prelaten samen in het huis waar hij verbleef. Wanneer allen er waren, sprak hij hen toe in volgende bewoordingen: "Ik vraag en eis van jullie, in naam van het goddelijk oordeel en de plicht van gehoorzaamheid die u bindt met de Roomse Kerk, om elk vooroordeel te laten vallen, elke haat, elke vrees en mij trouw raad te geven volgens uw geweten over de volgende onderwerpen: aan wie best in ons belang de stad Toulouse toevertrouwen voor de eer van God en van de katholieke Kerk, de vrede van het land en de uitroeijing van de ketterij? En heel het gebied dat de graaf van Toulouse in zijn bezit heeft? En de andere gebieden die door de legers van kruisridders veroverd werden?"

[546] Al de aartsbisschoppen en bisschoppen hielden een lang en ernstig beraad, iedereen raadpleegde zijn getrouwe geestelijken en de abten van zijn bisdom; uiteindelijk stelden ze op schrift wat hen goed en rechtvaardig leek. Naar ieders wens en advies ging men akkoord om de graaf van Montfort voor te dragen als enig hoofd en meester van alle landen. Wat een

wonder! Wanneer het erom gaat een bisschop of een abt te kiezen, dan gaat een klein aantal moeilijk akkoord over één naam. En zie, voor het kiezen van een leider voor een zo groot land, brengen zovele grote personages unaniem hun stem uit op de held van Jezus Christus. Zonder twijfel, het is de Heer die dit bewerkte en het is bewonderenswaardig in onze ogen.

[547] Nadat aartsbisschoppen en bisschoppen de graaf hadden gekozen op de manier voorzeid, vroegen ze met aandrang aan de legaat om dadelijk aan voornoemde graaf al het gebied toe te zeggen maar, na inzage in de bullen die de Paus naar de legaat had gestuurd, erkende men dat deze niet zo kon handelen zonder de paus ingelicht te hebben. Om die reden gingen de legaat en de prelaten akkoord om Bernard, aartsbisschop van Embrun, personage met brede kennis en van een perfecte goedheid, naar Rome te sturen, in gezelschap van enkele geestelijken. Hij nam de brieven van de legaat en van de prelaten met zich mee, brieven volgens dewelke de concilie-vaders hem dringend smeekten hen als heer en enige meester van het land de graaf van Montfort te geven die zij met eenparigheid hadden aangeduid.

[548] Wij menen niet te mogen verhelen dat gedurende het verloop van dit concilie van Montpellier de legaat onze graaf, die in de commanderij van de Tempeliers verbleef, opriep om bij hem en bij de prelaten binnen de stad te komen. Onmiddellijk trad de graaf de stad binnen met een kleine escorte. Terwijl enkele ridders die met hem gekomen waren, door de stad flaneerden, bevonden de graaf, zijn broer, zijn twee zonen en de twee zonen van zijn broer zich bij de legaat en de prelaten. Weldra namen een groot aantal inwoners, gedreven door hun slechte inborst, in het geheim de wapens op, de enen drongen binnen in de kerk van de gelukzalige Maagd Maria, de anderen stonden op wacht bij de poort langswaar de graaf was binnengegaan en langs het hele parcours dat hij zou gebruiken, dachten ze, om terug te keren. Ze wachtten zo op zijn terugkeer om hem zo mogelijk te doden. Maar de welwillende Heer beschikte er op een andere manier over, een zoveel betere, onze graaf was op de hoogte gebracht van die voorbereidselen, hij ging weg via een andere deur en zo ontsnapte hij aan de valstrik.

[549] Toen dit alles behoorlijk geregeld en het concilie gedaan was na meerdere dagen, gingen alle prelaten die aanwezig waren naar huis. Wat de legaat en onze graaf aangaat, zij gingen naar Carcassonne. Inmiddels had de legaat de bisschop van deze stad naar Toulouse gestuurd om in zijn naam bezit te nemen van de donjon en het paleis van de graaf van Toulouse. De bisschop trad binnen in naam van de legaat, nam er bezit van en plaatste er op kosten van de inwoners een garnizoen ridders en segeanten.

[550] In het jaar 1215 van de Menswording maakte Lodewijk, zoon van de Franse koning (die twee jaar te voren het kruis had opgenomen tegen de ketters, maar belet werd door meerdere belangrijke oorlogen), gebruik van het feit dat de oorlogen die door zijn vader en hemzelf werden gevoerd voor het merendeel gedaan waren, om zich naar het land van de Albigenzen te begeven om zijn gelofte van kruistocht te volbrengen. Met hem kwamen talrijke nobele en machtige heren die samenkwamen te Lyon op de dag die voor hen bepaald was, nl. op Paasdag. Daar bevonden zich bij Lodewijk de bisschop van Beauvais, Filips, graaf van Saint-Pol, Gaucher, graaf van Ponthieu, de graaf van Sées en Alençon, Robert, Guichard de Beaujeu, Mathieu de Montmorency, de burggraaf van Melun en vele andere hoofse rid-

ders, nobel en machtig. De eerbiedwaardige bisschop Gui van Carcassonne bevond zich ook daar, hij was een weinig te voren naar Noord-Frankrijk getrokken op vraag van de graaf van Montfort voor de zaak van het geloof en kwam terug met Lodewijk; deze en zijn gezellen hadden voor hem een grote sympathie en waren met hem akkoord in alle zaken naargelang van wat hij wou en aanried.

[551] De dag na Pasen verlieten Lodewijk en zijn escorte Lyon en kwamen naar Vienne. De graaf van Montfort was gelukkig en opgetogen en ging zijn suzerain tegemoet. Het is moeilijk een idee te geven van het enthousiasme dat met hun ontmoeting en onderhoud gepaard ging.

[552] Lodewijk en zijn gezelschap vertrokken opnieuw uit Vienne en kwamen te Valence. Wat de legaat betreft, meester Pietro di Benevento, deze was naar Valence gekomen om Lodewijk te ontmoeten. De Tolozanen en Narbonnezen en andere tegenstanders van de christenheid en van de graaf van Montfort hadden bij de legaat de absolutie gekregen met een duidelijke en wijze bedoeling die hij alleen kende. Deze laatste had de steden Toulouse en Narbonne en andere burchten van de vijanden van Christus in de streek van Albi in zijn macht en bewaking. Hij vreesde dat Lodewijk, als oudste zoon van de koning van Frankrijk en suzerain van het hele grondgebied dat in handen was van de legaat, een gezagsdaad zou stellen tegen het advies van de legaat en de maatregelen die hij genomen had door steden en burchten die hij hield te bezetten of te vernietigen. Het gerucht deed de ronde en het was zeer waarschijnlijk dat de legaat de komst en de aanwezigheid van Lodewijk met een slecht oog zag. Daaraan was niets verwonderlijk. Heel het genoemde gebied was sinds lang aangetast door het gif van de ketterij. De koning van Frankrijk, als suzerain, was dikwijls aangespoord en gevraagd geworden om dit groot gevaar te verhelpen en een beslissing te nemen om zijn koninkrijk te zuiveren van de ketterij, maar hij had er geen hulp noch raad aan besteed zoals hij het had moeten doen. Nu het gebied was veroverd door de Paus met de hulp van de kruisridders, vond de legaat dat Lodewijk geen inbreuk moest of mocht plegen op de maatregelen die hij genomen had: het leek hem zo dat Lodewijk, die het teken van de kruistocht droeg en die als kruisridder kwam, tegen geen enkel van zijn besluiten mocht ingaan. De zachtaardige en bedeesde Lodewijk antwoordde aan de legaat dat hij zich zou schikken naar zijn beslissingen en adviezen.

[553] Na het vertrek uit Valence kwam Lodewijk te Saint-Gilles. Hij bevond zich in deze stad met de graaf van Montfort. Hij zag de afgevaardigden die de legaat, de aartsbisschoppen en de bisschoppen van het zuiden van Frankrijk naar de Paus gestuurd hadden om de zeer christelijke graaf van Montfort als enige heer en meester te vragen, weerkeren van de Romeinse Curie. De Paus stuurde bullen met identieke inhoud naar de legaat, de bisschoppen en de graaf van Montfort waarin hij aan de graaf van Montfort de opdracht gaf al de goederen die vroeger in het bezit waren van de graaf van Toulouse, en de gebieden veroverd door de kruistochters en de gebieden die de legaat in bezit had via gijzelaars of garnizoenen, tijdelijk in bezit te nemen totdat een definitieve beslissing werd genomen op het oecumenisch concilie dat hij te Rome bijeengeroepen had voor 1 november van hetzelfde jaar. Bij dit nieuws lieten Lodewijk en onze graaf aan de legaat de aankomst van de afgevaardigden weten. De legaat bevond zich met meerdere bisschoppen niet ver van Saint-Gilles in de stad Arles. Hier volgt de tekst van de bul die de Paus richtte tot de graaf van Montfort.

[554] “Innocentius, bisschop, dienaar der dienaren van God, aan onze beminde zoon, de nobele Simon, graaf van Montfort, onze groet en apostolische zegen.

[555] Uw adeldom weze waardig geprezen in de Heer omdat gij met een volmaakte inzet, met een oprechte geest en met onvermoeibare kracht, als echte ridder van Christus, als onoverwinnelijke voorvechter van de het katholieke geloof, eervol gestreden hebt in de kampen van de Heer. Zo is de roem van uw rechtschapenheid en uw geloof verspreid over bijna heel de aarde. Daarom dalen een groot aantal zegeningen voortdurend op uw hoofd neer om u nog meer te verzekeren van de gunst van de Heer en de gebeden van heel de Kerk stapelen zich op opdat, dank zij de veelheid van de middelaars, de kroon van rechtvaardigheid die omwille van uw verdiensten u weze voorbehouden om u overgemaakt te worden in de toekomst door de rechtvaardige rechter, wij hopen van nu af, voor u in de hemel geplaatst is. Vooruit, ridder van Christus, oefen uw ambt uit, loop in het strijdperk dat nu geopend is tot ge de eerste prijs wegkaapt, laat u niet teneer slaan door tegenslagen. Weet dat de heer Sabaoth, de God der legerscharen en de opperheer van de christelijke militie aan uw zijde mee opstapt om u bij te staan. Denk er niet aan het zweet van de gevechten af te drogen eer ge de overwinning hebt behaald. Integendeel, gezien ge goed begonnen zijt, doe het zo dat die goede start en de verderzetting die ge later vervolgt op een manier die lovenswaardig is, weldra door u een volmaakt einde zal kennen, door de hardnekkigheid en de volharding die borg staan voor een nog lovenswaardigere bekroning. Weet dat, volgens het woord van de Apostel niemand gekroond wordt als hij niet wettig gevochten heeft.

[556] Alle vroegere bezittingen van de graaf van Toulouse, samen met de andere veroveringen van de kruisridders en de gebieden die gehouden worden via gijzelaars of garnizoenen door onze zeer beminde zoon Pietro, kardinaal-diaken van Sancta-Maria in Aquiro en legaat van de Apostolische Stoel, dat alles stellen wij onder tijdelijke bewaking van uw wijsheid tot de tijd van het oecumenisch concilie (de leden hiervan zullen geraadpleegd worden om een heilvol en grondiger besluit te nemen). Gij zult ze bewaren, gij zult ze vrijwaren, gij zult ze verdedigen. Wij geven u de inkomsten en de vruchten ervan met de rechtspraak en alles wat daarmee verbonden is, want ge moet de oorlog niet verder zetten op uw kosten, met uitsluiting van de uitgaven voor het bewaken van de burchten die in onze naam gehouden worden. Wij willen waardig uw adeldom verwittigen en wij smeken haar met alle kracht in de Heer, wij eisen van u als plicht, wij bezweren u in naam van het laatste oordeel, wij dragen u op, in ruil voor de vergeving van uw zonden, deze opdracht van Christus, die zelf van God de Vader een opdracht heeft gekregen en die zich als een reus langs de weg van de geboden ingezet heeft tot de galg van het kruis en tot de dood, niet te weigeren. Gij die u gewijd hebt aan de dienst van Jezus Christus, schiet niet te kort bij de vermoeidheid, weiger niet verder te vechten voor Christus tot ge een goed resultaat hebt bekomen. Dat in uw hart de drang het hoofd niet opsteke aan zo'n vaderlijke raadgevingen en zachte bevelen te weerstaan. Integendeel, zet u in om met goede trouw en goede wil uit te voeren wat wij u bevelen, opdat ge eeuwig moge genieten van de omarmingen van Christus die u uitnodigt door onvermoeibaar de armen uit te strekken naar u. Denk na en let goed op; zorg dat ge niet vergeefs gelopen en gewerkt hebt voor het geval dat door uw onachtzaamheid de wolk sprinkhanen die opgestegen is uit de put van de Afgrond en door de kracht van uw ambt verjaagd wordt van de wereld die zij bezet hadden, dat die wolk haar opnieuw in bezit neemt (wat God niet moge aange-naam zijn).

[557] Met de vaste hoop dat ge u zult bekommeren om uw heil en nooit zult afwijken van de apostolische bevelen, schrijven wij aan de heren, de consuls, de rectoren en andere goede katholieken die voornoemde gebieden bewonen, geven wij hen door de kracht van de Heilige Geest het formele bevel om u volledige bijstand te verlenen, punctueel de bevelen uit te voeren in de zaak van vrede en geloof en andere aangeduide onderwerpen. Dat zij u met een edelmoedig en ruim gebaar hulp en raad tegen deze die het geloof aanvallen en de vrede ondermijnen verlenen, opdat ge efficiënt met hun medewerking de zaak van het geloof zoudt kunnen besluiten.

[558] Wij dragen onze legaat eveneens op om alle maatregelen en schikkingen te nemen die hij zal nodig achten in dit verband, u hulp en raad te verlenen op het geschikte moment, dat hij met strengheid de maatregelen late nemen die hij nuttig acht door met alle middelen die hij efficiënt zal oordelen, niettegenstaande elk verzet en beroep, de tegenstanders en de rebellen (als er zijn) te dwingen.

[559] Gegeven te Lateranen, de derde van de nonen van april, het 18de jaar van ons pontificaat.⁷⁸

[560] Lodewijk zette zijn tocht voort en kwam aan te Montpellier, kort bij Béziers. Béziers ligt maar op vier mijlen van Narbonne en de Narbonnezen, bevangen door vrees, lieten aan Lodewijk weten dat zij gereed stonden om hem in alles te gehoorzamen.

[561] Wij mogen niet verzwijgen dat de aartsbisschop van Narbonne zich met alle macht inspande om de vernieling van de vestingen te vermijden, het was daarom dat hij naar Vienne Lodewijk tegemoet was gekomen. Hij zei dat Narbonne van hem was en dit was maar waar voor een deel van de stad; daarenboven had hij de titel van hertog van Narbonne, die de graven van Toulouse van oudsher droegen, onrechtmatig bekomen en bewaard. En alhoewel de Narbonnezen gedeeltelijk behoorden tot het leen van de bisschop, gaven ze zich uit als tegenstanders van God, de christenheid en de graaf van Montfort en bestreden ze deze met alle macht. Zij hadden de vijanden van Christus in hun stad binnengebracht en hen lange tijd onderkomen verschaft. Het jaar voordien hadden ze dezelfde aartsbisschop die zich zo inspande voor het behoud van de vestingsmuur, met de dood bedreigd. Daarom meenden de onzen dat de aartsbisschop inging tegen het belang van de Kerk (en zelfs tegen zijn eigen belang) door zich te verzetten tegen de afbraak van de muren van Narbonne. Om deze redenen en enkele andere die we niet moeten vermelden, was hier een bepaalde tegenstelling gerezen tussen de aartsbisschop van Narbonne en de graaf van Montfort. Dit was het algemeen advies, of beter gezegd het unanieme: dat in die zaken de aartsbisschop zich onvoorzichtig gedroeg voor de toekomst en het welzijn van de zaak van het geloof.

[562] Terwijl we te Béziers verbleven - de legaat, Lodewijk, de graaf van Montfort en alle kruisridders - werd volgende maatregel getroffen door de legaat met de instemming van talrijke aanwezige prelaten: Lodewijk zou op bevel en krachtens het gezag van de legaat Narbonne, Toulouse en nog enkele plaatsen laten ontmantelen, omdat de christenheid om-

⁷⁸ In deze brief komen niet minder dan 13 uitdrukkingen voor die verwijzen naar een passage uit de Bijbel.

wille van die versterkingen veel kwaad had geleden. Niettemin verbood de legaat Lodewijk andere schade toe te brengen dan het afbreken van hun muren. Om een betere uitvoering te bekomen beval Lodewijk aan de Narbonnezen zelf over te gaan tot de vernieling, in een tijdspanne van drie weken, onder de controle van twee ridders die hij met dit doel naar Narbonne zond. Hij dreigde met zware straffen in geval van ongehoorzaamheid. De Narbonnezen begonnen dus de muren van Jericho, ik wil zeggen van hun stad, af te breken.

[563] Van Béziers kwam Lodewijk met zijn escorte te Carcassonne; hij verbleef daar al een tijdje toen de legaat bij hem kwam. Deze laatste riep op zekere dag de bisschoppen die zich in de stad bevonden en eveneens Lodewijk, zijn gevolg en de graaf van Montfort samen in het bisschoppelijk paleis. Toen ze allen vergaderd waren, gaf de legaat, in overeenstemming met de instructies van de paus, aan de graaf het tijdelijk bevelhebberschap over het hele gebied tot aan de beslissing van het algemeen concilie.

[564] Daarna verliet Lodewijk Carcassonne en ging naar Fanjeaux, een stad in de omgeving waar hij enkele dagen doorbracht. Gedurende die tijd gingen de graaf en de legaat naar Pamiers. De kwaadwillige graaf van Foix kwam er de legaat vinden, maar onze graaf weigerde hem te ontmoeten. Te Pamiers droeg de legaat aan onze graaf de burcht van Foix over die hij sinds lang in bezit had. Onze graaf stuurde er onmiddellijk een garnizoen naartoe.

[565] Eer de legaat en Lodewijk Carcassonne verlaten hadden, stuurde de graaf van Montfort, laten we dit niet vergeten, zijn broer Gui met enkele ridders om in zijn naam Toulouse in bezit te nemen. Eens te Toulouse gingen zij de donjon binnen die men de Narbonnese borch noemt. Daarna namen zij, in naam van de graaf, de eed van trouw van de inwoners in ontvangst en gaven dezen bevel onmiddellijk de omwalling van de stad te vernietigen. De inwoners gehoorzaamden met tegenzin en met vele klachten, gedreven door vrees eerder dan bezielde met goede wil begonnen ze aan de afbraak van hun muren. Vanaf dat ogenblik werd de hoogmoed van de Tolozanen totaal vernederd.

[566] Nadat de legaat de burcht van Foix had overhandigd, deed hij met Lodewijk, de graaf van Montfort en alle kruisridders zijn intrede te Toulouse. Van daaruit namen Lodewijk en de kruisridders, die hun veertig dagen hadden volbracht, de richting Noord-Frankrijk.

[567] Bij zijn vertrek uit Toulouse ging de legaat naar Carcassonne en wachtte er enige tijd op de graaf van Montfort. Deze verbleef enkele dagen te Toulouse en voegde zich daarna bij de legaat. Na een lang verblijf in het Albigenzisch gebied ging de legaat, die als wijs en vooruitziend man zijn opdracht op een voorbeeldige manier vervuld had, die alle gebieden op bevel van de Heilige Vader overgedragen had aan de graaf van Montfort, naar de Rhônestreek en keerde terug naar de Heilige Vader. De graaf van Montfort vergezelde de legaat van Carcassonne tot Saint-Antonin, nabij Vienne, vanwaar de legaat naar Rome vertrok.

[568] Na enkele dagen in de Rhônestreek keerde de graaf van Montfort terug naar Carcassonne, ging daarna naar het Tolozaanse en daarna naar het gebied van Agen om deze gebieden te inspecteren en bij te sturen wat diende bijgestuurd. Laat ons er bij zeggen dat de muren van Toulouse in grote mate afgebroken waren.

[569] Enige tijd later nam Bernard de Cazenac, een verfoeilijk en wreedaardig man⁷⁹, de burcht van Castelnaud in het bisdom Périgueux, die hij bezeten had, door verraad opnieuw in. Een ridder uit het noorden aan wie de nobele graaf de bewaking van deze burcht had toevertrouwd, had haar onvoldoende in staat van verdediging gebracht of, beter gezegd, hij had ze leeg laten staan. Bij dit nieuws kwam de graaf naar Castelnaud, belegerde het, nam het vlug in en veroordeelde de ridder die er zich bevond tot ophanging.

[570] In het jaar 1215 van de Menswording, in de maand november, hield Paus Innocentius III, die patriarchen, aartsbisschoppen, bisschoppen en abten en andere prelaten had samengeroepen, te Rome een algemeen en plechtig concilie in de kerk van Lateranen. Onder andere kwesties die opgeworpen en geregeld werden op het concilie, hield men zich bezig met de zaak van het geloof tegen de Albigenzische ketteren.

[571] Werden uitgenodigd naar het concilie, Raimond, vroegere graaf van Toulouse met zijn zoon Raimond en ook de graaf van Foix, duidelijke verstoorders van vrede en geloof. Zij waren het concilie komen smeken om de teruggave van hun gebieden die zij verloren hadden door de wil van God en de tussenkomst van de kruisridders. De graaf van Montfort stuurde er zijn broer Gui naar toe en andere trouwe gezanten met ondervinding.

[572] Maar de raad van Achitofel haalde het niet⁸⁰, de hoop van de gemenerikken werd ontgoocheld, want de Paus, met de goedkeuring van het talrijkste en meest wijze deel van het allerheiligste concilie, regelde de zaak van het geloof als volgt: hij besloot dat Toulouse en de andere door de kruisvaarders veroverde gebieden aan de graaf van Montfort zouden worden gegeven, hij die meer dan ieder ander had gewerkt met moed en trouw aan het voornoemde. Wat de grond betreft die de graaf van Toulouse had bezeten in de Provence, de Heilige Vader wou dat hij onder sekwester geplaatst werd, om hem in zijn geheel of gedeeltelijk voor te behouden voor de zoon van de graaf van Toulouse, indien deze door zekere blijken van orthodox geloof en goed gedrag zich deze barmhartigheid waardig toonde. Maar we zullen verder aantonen hoe hij zich slecht gedragen heeft en hoe hij deze barmhartigheid verdraaid heeft tot een strenge veroordeling.

[573] Toen zijn afgevaardigden terug waren van het concilie, ging de graaf van Montfort, op raad van zijn voornamen vazallen en van de prelaten van het land van de Albigenzen, naar het noorden van Frankrijk bij de koning, zijn suzerain, om van hem het gebied te krijgen dat tot zijn leen behoorde. Wat werd hem eer bewezen in het noorden van Frankrijk! Het is onmogelijk dit te beschrijven en de lezer zou het maar moeilijk geloven. Telkens hij in een stad kwam of in om het even welke plaats, groot of klein, ging de clerus en het volk in processie hem tegemoet en huldigde hem met deze woorden: *Benedictus qui venit in nomine domini*. Zo was de vrome en religieuze devotie van het volk dat wie de zoom van zijn kleed kon raken, zich gelukkig achtte. Toen hij voor de koning verscheen werd de graaf ontvangen met eer en vriendelijkheid. Na vrolijke gesprekken, doordrongen van minzaamheid, gaf de koning aan de graaf, voor hem en voor zijn nakomelingen, de investituur en de bevestiging van het hertogdom Narbonne, van Toulouse en van al zijn veroveringen van lenen die door de kruisridders werden gedaan ten nadele van de ketteren en hun geallieerden.

⁷⁹ Zie 530.

⁸⁰ Bijbelse verwijzing: Koningen, XVII, 14.

Twaalfde Hoofdstuk

De revolte van de Raimonds

[574] Gedurende het verblijf van de graaf in het noorden van Frankrijk, ging de jonge Raimond, zoon van de vroegere graaf van Toulouse, die meer uit dwaasheid dan als zoon handelde, naar de Provence. Dit in formele tegenspraak met de apostolische bevelen en met verwerping van de grote toegeeflijkheid en overvloedige barmhartigheid die de Apostolische Stoel, alhoewel hij deze onwaardig was, hem had betoond. Met de hulp van enkele heren nam hij bezit van heel het gebied waarvan de Paus de bewaking had toevertrouwd aan de graaf van Montfort.

[575] Nadat hij het land aan de overkant van de Rhône in bezit genomen had, stak Raimond de stroom over en kwam te Beaucaire, een zeer nobele burcht gelegen in het koninkrijk Frankrijk. Deze burcht had aan de graaf van Toulouse toebehoord, maar de Roomse kerk had ze aan de graaf van Montfort overgedragen en de koning van Frankrijk had deze hierin bevestigd. Toen hij te Beaucaire toekwam werd Raimond door de inwoners die hem hadden geroepen, binnengeleid in de voorstad. Weldra zag hij meerdere Provençaalse heren toestromen, inwoners van Avignon en van Marseille, burgers van Tarascon en Vallabrègues, gemene en ontrouwe lieden. Toen belegerde hij de donjon die verdedigd werd door de seneschalk van de graaf van Montfort met een garnizoen ridders en sergeanten en hij viel hem aan met veel geweld.

[576] Bij dit nieuws trokken Gui, broer van de graaf van Montfort, Amauri, oudste zoon van genoemde graaf, andere vazallen van de graaf alsook ridders die in het Tolozaans gebied verbleven, in allerijl naar Beaucaire om de belegerden zo mogelijk bij te staan. Bij hen bevond zich de eerbiedwaardige bisschop van Carcassonne, Gui, die helemaal toegewijd was aan de zaak van het geloof. Inmiddels kwam de graaf van Montfort terug uit Noord-Frankrijk, ten koste van hoge uitgaven voor soldij. Terwijl Gui en Amauri, broer en zoon van de graaf, zich naar Beaucaire haastten, kwamen ze te Nîmes waar ze nog vier mijlen verwijderd waren van de burcht van Beaucaire, en zij brachten er de nacht door.

[577] Toen de dag was opgestaan hoorden zij de mis, biechtten en communiceerden, stegen op hun paarden en verlieten Nîmes, recht naar Beaucaire, zij waren gereed voor de strijd; hun enige en grootste verlangen bestond erin hun tegenstanders te bekampen in open vlakte. Gedurende onze trek naar ginds vernamen we dat de burcht Bellegarde, die gelegen was in de nabijheid van onze weg, zich overgegeven had aan onze vijanden en in hoge mate de veiligheid van de passanten bedreigde. Op advies van de heren van onze troep richtten wij ons naar deze burcht en na ze ogenblikkelijk ingenomen te hebben, hielden wij er halt voor de nacht.

[578] De volgende dag, bij het begin van de morgen, na de mis, verlieten we de burcht en haastten ons naar Beaucaire. De onzen waren gereed voor de strijd en stonden opgesteld in drie korpsen, ter ere van de Heilige Drievuldigheid. Toen we te Beaucaire aankwamen vonden we er een niet te tellen menigte vijanden die onze ridders en sergeanten in de meestertoren belegerden. Alhoewel de vijanden niet te tellen waren en de onzen weinig talrijk in

vergelijking, waagden zij zich niet buiten de verstingmuren, ondanks de provocaties van de onzen die hen uitnodigden tot de strijd en die lang voor de muren bleven. Toen de onzen, na die lange tijd van wachten en nutteloze uitdagingen om naar buiten te komen, er zich reenschap van gaven dat de vijand niet zou komen om tegen ons te strijden, keerden ze terug naar Bellegarde met de intentie de volgende dag naar Beaucaire terug te keren. Gedurende ons verblijf te Bellegarde kwam de graaf van Montfort, op weg uit het Noorden naar Beaucaire, aan te Nîmes.

[579] De volgende morgen, heel vroeg, vertrok de graaf uit Nîmes en wij vanuit Bellegarde. Toen we voor de vesting Beaucaire toekwamen, elk van zijn kant, belegerden we de belegeraars. Toen de zoon van de vroegere graaf van Toulouse zag dat de graaf Beaucaire belegerde, riep hij iedereen op die hij kon bereiken, inwoners van Avignon, Marseille, Tarascon, Villabergues en van vele andere plaatsen in de nabijheid, versterkt of niet. Ontrouw ras, ras van apostaten, deze die samenspannen tegen God en zijn voorvechter, de graaf van Montfort, bestookten ons, ons en deze die belegerd werden in de donjon. Wij legden dus niet alleen om zo te zeggen het beleg voor Beaucaire maar ook voor bovenvernoemde plaatsen die er versterkingen hadden naartoe gestuurd, misschien wel voor heel de Provence.

[580] De vijanden hadden een muur opgebouwd en een gracht gegraven rond de meestertoren en aan de buitenkant van de stad om te beletten dat de onzen de toren zouden bereiken. Daarenboven bestookten ze hevig de donjon met hun steenmortieren en meer nog, zij liepen regelmatig storm tegen de verdedigers van de donjon, maar deze verweerden zich met moed en doodden een groot aantal van hun tegenstanders. De vijanden maakten ook een reusachtige stormram, brachten ze bij de donjonmuur waar ze heftig op inbeukten. De onzen echter ontweken de stoten van de stormram door procédés vol dapperheid en vindingrijkheid zodat hun muur bijna niet beschadigd werd. De vijanden richtten nog vele andere tuigen op van allerlei aard maar ze werden allemaal in brand gestoken door onze belegerden.

[581] Buiten de stad zette onze graaf van Montfort de belegering met veel onkosten en onder groot gevaar verder, want het hele land rondomom had zijn weg ondergraven⁸¹. Wij konden het kamp alleen maar bevoorraden via Nîmes en Saint-Gilles. Wanneer we levensmiddelen wouden betrekken, dienden we zelfs gewapende ridders te sturen om het konvooi te begeleiden; erger nog, het was nodig dat dag en nacht zonder onderbreking een derde van de ridders van het kamp gewapend bleef, zowel om een plotse aanval af te slaan - wat zij ten andere nooit durfden uitproberen - als om de bewaking van de tuigen te verzekeren. De graaf had een steenmortier laten opstellen die de eerste muur van de voorstad onder 'vuur' nam. Hij kon niet veel tuigen hebben want er was weinig onbereden wapenvolk uit de streek en deze waren tegelijkertijd aan de lauwe kant en onrustig dus weinig of niet nuttig voor het leger van Christus. Deze die zich in het kamp van de vijand bevonden waren integendeel vol moed, geestdrift en durf.

[582] Dit mogen we niet vergeten. Als de vijand enkele van de onzen gevangen nam, geestelijken of leken, dan veroordeelden zij ze tot de schandelijkste dood. Daarna hingen ze de

⁸¹ Gen. VI, 12.

enen op en verminkten de anderen. Wat een strijd zonder eergevoel! Wat een beschamende overwinning! Op een dag raakte één van onze ridders gevangen, ze doodden hem, hingen het lijk op, sneden zijn handen en zijn voeten af, wat een ongehoorde wreedheid! En daarna gooiden zij de voeten in de donjon met een manganel om de belegerden te terroriseren en ze tot opgeven aan te zetten.

[583] Gedurende die tijd reed Raimond, de vroegere graaf van Toulouse, door Catalonië en Aragon, wierf ridders aan, als hij kon, om ons gebied binnen te vallen en Toulouse opnieuw in te palmen want de Tolozanen, die gemeen en oneerlijk zijn, stonden gereed om hem te ontvangen zodra hij toekwam.

[584] De mondvoorraad begon te ontbreken bij de onzen die te Beaucaire belegerd werden. Hadden ze maar het nodige gehad om hun krachten gaaf te houden, zij zouden nooit door de vijand ingenomen zijn. Hun nood werd aan onze graaf medegedeeld. Een hevige vrees beving hem en hij wist niet wat te doen. Hij zag dat hij in de onmogelijkheid was de belegerden te bevrijden en hij kon er zich niet bij neerleggen dat zij aan de dood blootgesteld waren. Daarenboven stonden Toulouse en de andere streken die hij bezet hield op het punt hem te ontsnappen. Als hij dit alles zorgvuldig overdacht, maakte de graaf zich zorgen over de manier waarop hij de belegerden kon bijstaan en bevrijden. Wat voeg ik eraan toe? Wij traden in onderhandelingen met de vijanden. Men maakte volgende overeenkomst, om niet te spreken van een capitulatie: er werd besloten dat onze belegerden de donjon van Beaucaire zouden uitleveren aan onze vijanden en dat deze hen zouden laten vertrekken met wapens en bagage. Zo gebeurde het. Wanneer men zorgvuldig de omstandigheden van dit beleg onderzoekt, dan ziet men dat, als de nobele graaf de overwinning niet behaald heeft die de inname van Beaucaire hem zou bezorgd hebben, hij er niettemin de eer uithaalde die verschuldigd was aan zijn loyale adeldom en aan zijn adellijke loyauteit.

[585] Na het opheffen van de belegering van Beaucaire ging onze graaf met de zijnen naar Nîmes. Hij liet er ruiters achter om de stad te bewaken en om door het land te patrouilleren. Hijzelf ging in zeven haasten naar Toulouse. Bij dit nieuws nam Raimond, de vroegere graaf van Toulouse die van zijn kant optrok om de stad opnieuw in te nemen, schaamteloos de vlucht. Onze graaf zond enkele van zijn ridders als verkenners bij zijn aankomst te Toulouse. De perfide inwoners die gereed stonden om verraad te plegen, namen ze gevangen en sloten ze op in een huis. Toen onze graaf dat vernam stond hij paf en was woedend. Hij stelde vast dat de Tolozanen hem wouden weerstaan en gaf bevel een deel van de stad in brand te steken. De inwoners zochten een toevlucht in de voorstad om hun weerstand te rekken, maar toen ze zagen dat de graaf zich gereed maakte voor de aanval, onderwierpen ze, door vrees bevangen, de stad en zichzelf aan zijn wil. De graaf deed de wallen en de torens van boven tot onder afbreken en nam gijzelaars onder de bevolking die hij, onder goede bewaking, liet verdelen over verscheidene van zijn burchten.

[586] In die tijd ontvingen de inwoners van Saint-Gilles, die ontrouwe verraders, ondanks de abt en de monniken, de zoon van de vorige graaf van Toulouse in hun stad. Bij dit zicht vertrokken de monniken blootsvoets en ze namen het Heilig Sacrament mee en zwaaiden heftig met interdict en banvloek.

[587] Na een redelijk lang verblijf te Toulouse begaf de graaf zich naar Gascogne waar het huwelijk van zijn jongste zoon Gui werd gesloten met de gravin van Bigorre. Hij kwam een weinig later terug naar Toulouse.

[588] In die tijd pleegde de graaf van Foix, deze oude en onvermoeibare vervolger van de zaak van Christus, inbreuk op de beslissingen van de Heilige Vader en van het oecumenisch concilie van Lateranen, die een vrede of op zijn minst een bestand van vier jaar voorschreven. Hij had bij Foix een versterkte plaats, Montgrenier, laten bouwen. Zij was gebouwd op de top van een heel hoge berg, volgens menselijk oordeel niet alleen oninneembaar maar bijna ontoegankelijk. Daar woonden de verstoorders van de vrede en de vernielers van het geloof, daar was dus een toevluchtsoord en een plaats van samenkomst voor de vijanden van de Kerk. Wanneer de graaf van Montfort vernam dat veel ernstige schade kwam van deze versterkte plaats en dat zij van boven tot onder de zaak van Jezus Christus zou teniet doen als men niet onmiddellijk het gevaar dat dreigde verhielp, besloot hij deze versterkte plaats aan te pakken.

[589] In het jaar 1216 van de Menswording, de achtste van de iden van februari, begon de zeer dappere graaf van Montfort de belegering van Montgrenier. Daar bevond zich Roger Bernard, zoon van de graaf van Foix, de waardige erfgenaam van de vaderlijke onrechtvaardigheid, met meerdere ridders en sergeanten. Hij dacht niet dat een sterveling in staat was Montgrenier in te nemen noch het zelfs zou durven belegeren in zo'n omstandigheden. Montgrenier was gebouwd op een zeer hoge en koude berg. Het was nog steeds winter en in die regionen heerst deze scherp. Maar de graaf, zeer dapper en vol vertrouwen in Hem die aan wind en water beveelt en die weet voordeel te behalen uit de beproevingen, was niet bevreesd voor de windvlagen, noch voor de ijskoude, noch voor die stortregens die zo funest zijn voor de belegeraars die hun kamp opstellen in de bevroren modder. Hij begon de vesting krachtdadig aan te vallen en het garnizoen verdedigde zich met al zijn krachten. Omdat het ons bijna onmogelijk is in al hun details alle moeilijkheden en kwellingen van deze belegering te vertellen, laten we in een woord zeggen dat deze onderneming gelijk stond met een pijniging, eerder dan met werk.

[590] Lange dagen gingen voorbij, het water ontbrak bij de belegerden en toen daarna ook de mondvoorraad ontbrak, begon de weerstand te verzwakken. Onze belegeraars beletten met uiterste moeite dag en nacht de toegang tot de burcht, zodat de belegerden geen levensmiddelen meer ontvingen en niet meer durfden af te dalen om water te putten. In dergelijke uiterste nood boden zij aan zich over te geven. Niettemin was hun echte situatie ons onbekend zodat wij des te gemakkelijker akkoord gingen met het voorstel van de tegenstanders. Dit was het project tot capitulatie: de belegerden boden aan de burcht over te maken op voorwaarde dat men hen liet vertrekken met hun wapens. De graaf aanvaardde. Roger Bernard kwam naar buiten met de zijnen en zwoer aan onze graaf dat hij zich gedurende een vol jaar zou onthouden van oorlogvoeren. Men zal verder zien dat deze eed slecht werd gehouden. Op de vooravond van Pasen werd de burcht overgemaakt aan de graaf die er een garnizoen sergeanten plaatste en daarna naar Carcassonne ging.

[591] In het bisdom Narbonne, in de omgeving van Termes, bevonden zich enkele burchten waar baanstroppers, die uit hun landen waren verjaagd omwille van hun zonden, zich nestelden. De graaf ging die kant uit. Enkele van de burchten werden stormenderhand ingenomen, anderen onderwierpen zich zonder weerstand.

[592] Hierna trok de graaf naar de Provence, naar het bisdom Nîmes, want de stad Saint-Gilles had een doodcontract⁸² gesloten met de inwoners van Avignon en Beaucaire en talrijke andere plaatsen van hetzelfde bisdom hadden God en de Kerk verlaten en zich onderworpen aan Raimond, zoon van de vroegere graaf van Toulouse. [Toen⁸³ de graaf van Montfort te Saint-Gilles aankwam voor een bedevaart, met de instemming van de abt die de suzereniteit van de stad bezit, werd de toegang hem ontzegd door de inwoners die hun poorten sloten en een beroep deden op kardinaal Bertrand; onze graaf die zich schikte naar de oproep, trok zich terug met nederigheid en devotie.]

[593] In die periode kwam meester Bertrand, kardinaal-priester van Sint-Jan en Paulus, legaat van de Apostolische Stoel, een zeer geleerd man en volmaakt rechtschapen, toe in het zuiden van Frankrijk. Hij was door de Heilige Vader gestuurd naar de provincie Narbonne en omliggende provincies. Hij verbleef te Orange aan de overkant dan de Rhône. De inwoners van Avignon, Marseille, Saint-Gilles, Beaucaire en Tarascon die, overgeleverd aan hun smadelijke instinkten⁸⁴, bij verraad handelden, weigerden hem te gehoorzamen [Gezien de legaat ze opgeroepen had stuurden ze hun consuls naar Châteauneuf, eigendom van de bisschop van Avignon. De legaat spoorde ze aan om de Roomse kerk opnieuw in te richten die zij volledig hadden geplunderd bij de inname van Beaucaire. Een man van Avignon, Audebert de Morères, antwoordde hoogmoedig, het hoofd achterover: "Bertrand, als we waarlijk de Roomse kerk tot op de huid hebben uitgekleeft, dan zullen wij ze met rood scharlaken en bont tooien en wij zullen haar een hemd aantrekken en een broek." Men veronderstelt dat hij zo sprak omdat zij, vergiftigd door het venijn van de ketterij, voor de tweede keer de Zaligmaker gingen kruisigen. Toen de legaat zag dat hij tot niets goeds met hen ging geraken, keerde hij terug naar Orange van waar hij alle bovenstaanden en hun beschermers excommuniceerde en ze buiten de vrede stelde.]

[594] Gedurende die tijd viel de graaf van Montfort met kracht de plaatsen van het diocees Nîmes aan die in dat jaar afvallig waren geworden. Waren hem te hulp gesnel: Girard, aartsbisschop van Bourges en Robert, bisschop van Clermont, machtige personages die het kruis in het vorige jaar hadden opgenomen tegen de verstoorders van de vrede en de vernielers van het geloof. Zij waren vergezeld door talrijke ridders en sergeanten. Met deze versterking viel de graaf Posquières, kort bij Saint-Gilles, aan en nam het vlug in. Daarna belegerde hij Bernis, viel het moedig aan en maakte er zich dapper meester van en liet veel van zijn verdedigers ophangen, zoals zij het verdienden. Dergelijk voorbeeld sloeg alle renegaten met zulke terreur dat, door ontsteltenis getroffen, zij vluchtten voor de graaf en hun burchten achterlieten. In heel de streek aan deze kant van de Rhône zette niemand de tegenstand verder, behalve Saint-Gilles en Beaucaire [en ook andere versterkte plaatsen, klein in aantal].

[595] Hierna ging de graaf in de richting van de haven Saint-Saturnin op de Rhône. De kardinaal stak de stroom over te Viviers met de bedoeling de graaf te ontmoeten en met hem een onderhoud te hebben over de zaak van Jezus Christus: hij had korterbij geen vrije overtocht

⁸² Het had de jonge graaf Raimond ontvangen.

⁸³ Een aantal teksten tussen deze haakjes worden gesignaleerd als addendum.

⁸⁴ Romeinen, I, 28.

kunnen vinden want de Avignonezen en de andere vijanden van het geloof vonden er genoeg in zijn plannen te doorkruisen en hadden hem als het ware geblokkeerd in de stad Orange, te horen naar zijn eigen klachten. [Toen hij aankwam te Saint-Saturnin was de legaat het voorwerp van de aanvallen van de vijanden van geloof en vrede. Deze aanval was niet van de minste; toen hij met een massa geestelijken en leken op een terrein boven de Rhône zat, schoten de vijanden van God, die de haven in staat van verdediging hadden gebracht, zes of zeven kruisboogpijlen op hem af. God behoedde hem, maar de koerier van de paus die zich daar bevond werd gewond.] De graaf kwam de legaat haastig en met de grootste vreugde tegemoet. Het is moeilijk de eer te beschrijven die de zeer christelijke graaf betuigde aan de kardinaal. Omstreeks die tijd keerden de aartsbisschop van Bourges en de bisschop van Clermont, die hun veertig dagen hadden volbracht, terug naar huis [Onze graaf belegerde dapper de zeer solide toren van Dragonet, gelegen op de Rhône op een mijl van Saint-Saturnin op een plaats die bijzonder versterkt was, hij nam hem in en brak hem van boven tot onder af; de verdedigers werden gevangen genomen en in de ijzers geklonken. Deze toren was gebouwd als hol voor de dieven die pelgrims en andere reizigers over land en via de Rhône overvielen].

[596] Daarna gaf de kardinaal aan onze graaf de raad en het bevel de Rhône over te steken en in de Provence de verstoorders van de vrede te onderdrukken, want Raimond, zoon van de vroegere graaf Raimond, Adhémar de Potiers en hun medeplichtigen deden inspanningen om de zaak van vrede en geloof te belemmeren in deze streek. De graaf gaf gevolg aan het bevel van de kardinaal en liet te Viviers boten aanmaken om de Rhône over te steken. Toen de vijanden het zagen kwamen ze samen op de oever om hem het oversteken te versperren. Nog meer: de Avignonezen voeren de Rhône op in boten die sterk bewapend waren om het oversteken van de graaf te beletten. Maar nauwelijks hadden ze de tijd om een klein groepje ridders van de graaf, die de Rhône overstaken, te aanschouwen of door vrees bevangen [en door een goddelijk mirakel, zochten ze hun heil in de vlucht; op dezelfde manier werden al dezen die de vijanden van de graaf ondersteunden door een zodanige paniek bevangen dat zij de talrijke versterkte plaatsen verlieten.]

[597] De graaf stak dus met de zijnen over en kwam naar Montélimar. De kardinaal vergezelde hem bij het oversteken; het was volgens zijn bevelen dat de graaf dit alles deed. Guiraud Adhémar, voornaamste medeheer van Montélimar, was bij de tegenstanders van de graaf. [Alhoewel hij de vazal was van de Paus en bevel had gekregen zijn burcht, waarvan hij een toevluchtsoord voor ketters had gemaakt, aan de kardinaal over te dragen, weigerde hij. Maar de inwoners van Montélimar verwelkomden de graaf en een ridder met naam Lambert, neef van Giraud, een voorstander sinds altijd van onze graaf.]

[598] Na een kort verblijf te Montélimar ging de graaf Crest in het bisdom Die, dat Adhémar toebehoorde, belegeren. Adhémar was de vijand van de graaf van Montfort⁸⁵ en hij vervolgde sinds lang de bisschop van Valence. Wat de inwoners van Valence betreft, zij waren onze graaf genegen en zij waren het altijd geweest. Onze graaf kwam toe te Crest en hij belegerde het. Het was een zeer belangrijke plaats, zeer sterk en met een uitgebreid garnizoen ridders

⁸⁵ Zie hoger 490.

en sergeanten. Eens de belegering gestart viel onze graaf de plaats hevig aan. De belegerden verdedigden zich met al hun krachten. In het kamp van onze graaf bevonden zich talrijke bisschoppen van het land en een honderdtal ridders uit Noord-Frankrijk die koning Filips had gestuurd voor een dienst van zes maanden.

[599] Gedurende deze belegering onderhandelde men de verzoening van onze graaf met graaf Adhémar de Poitiers. Na een lange en moeilijke discussie kwam er een overeenkomst tussen hen en allebei verplichtten ze zich er formeel toe dat de zoon van Adhémar een dochter van de graaf zou huwen. Adhémar leverde zelfs bepaalde burchten uit als waarborg dat hij voortaan de graaf niet meer zou bekampen. Daarenboven onderwierp zich een heer van de lande nl. Dragonet die zich het jaar te voren aan de graaf onttrokken had. Tenslotte sloten de bisschop van Valence en Adhémar vrede en overeenkomst. Terwijl Onze Heer Jezus Christus zo miraculeus zijn zaak liet vooruitgaan, besloot de oude vijand, die jaloers neerzag op die vooruitgang, de onderneming waarvan het wellukken hem bedroefde, dwars te zitten.

[600] Op dezelfde datum, inderdaad, verwelkomden de Tolozanen, of beter gezegd de lieden van list en leepheid - die gedreven werden door de duivel en die God, de Kerk en de graaf van Montfort verloochend hadden - de vroegere graaf die terecht afgezet en verjaagd was door het gezag van de Heilige Vader en van het oecumenisch Concilie van Lateranen. De nobele gravin, echtgenote van de graaf van Montfort, de vrouwen van Gui, broer van de graaf, van Amauri en van Gui, zonen van de graaf, en de talrijke kinderen, jongens en meisjes, van de graaf en van zijn broer, bewoonden een versterkte burcht die men het Narbonnees kasteel noemt. Onmiddellijk begonnen voornoemde Raimond samen met Roger Bernard, zoon van de graaf van Foix, enkele anderen die hen hadden vergezeld en de inwoners van Toulouse de stad te omgeven met een menigte barrières en grachten. Toen het verraad van Toulouse hen bekend was geworden, gingen Gui, de broer van de graaf, en Gui, zijn zoon, bijgestaan door meerdere ridders die de graaf in de Carcassès had achtergelaten, in ijlpas naar Toulouse en namen hun intrek in de versterkte burcht waar de gravin zich reeds bevond, en in de aanpalende huizen om de vijanden te beletten het Narbonnees kasteel te belegeren.

[601] Toen de graaf de afvalligheid van Toulouse vernam, stak hij de Rhône over en kwam in zeven haasten terug. De kardinaal stak terzelfder tijd over als hij en alle twee, de kardinaal en de graaf, begonnen de belegering van Toulouse van zodra ze toegekomen waren.

[602] In het jaar des Heren 1217, op de kalenden van oktober, was Toulouse zeer uitgestrekt en overbevolkt want alle baanstoppers en alle faidits, zonder nog de vele anderen erbij te rekenen die vroeger verdoken vijanden waren van de graaf van Montfort, hadden er hun toevlucht gezocht om het te verdedigen tegen de graaf en tegen de Heilige Kerk aan wie de graaf al zijn krachten wijdde. Aan dit verraad hadden vele plaatsen en heren uit de omgeving van Toulouse meegewerkt door hun steun op tijd en stond te beloven.

[603] Toen hij met de zijnen tot voor de poorten van de stad gekomen was, wou de graaf haar stormenderhand innemen, maar hij werd krachtig teruggedreven door de inwoners van de stad en hij stelde zijn tenten op langs de kant van het Narbonnees kasteel. En om effect te

hebben eiste het beleg aan de overkant van de Garonne die de stad verdedigde langs de kant van Gascogne, de aanwezigheid van een leger dat de toegang afsloot voor de Tolozanen (toegang die vergemakkelijkt werd door de aanwezigheid van twee bruggen). De graaf stak de Garonne over met een talrijke troep en liet ook op de andere oever veel strijders bij zijn zoon Amauri. De graaf bleef lang in de voorstad Saint-Cyprien waar beide voornoemde bruggen een eindpunt hadden, maar uiteindelijk gaf hij zich rekenschap dat het leger van Amauri niet in staat was te weerstaan aan de vijanden en hij ging de stroom opnieuw over en maakte van twee zwakke legers een vereend en veilig leger.

[604] Laat ons het mirakel niet vergeten dat God deed bij deze tweede overtocht opdat zijn naam worde geloofd, altijd en overal. Op het ogenblik dat de graaf van Montfort, helemaal in ijzer gestoken, gezeten op een paard bedekt met een maliënkolder, gereed staat om aan boord te gaan, viel hij in het water op een plaats die duidelijk diep was. Gezien hij niet opnieuw verscheen, grijpen vrees, schrik en hevige smart de onzen aan. Rachel beweent haar zoon, de Tolozaanse Hel kraait haar vreugde uit, zij noemt de onzen “weeskinderen” dan wanneer hun vader nog leeft. Maar Hij die op het gebed van Eliseüs een bijl op het water liet drijven, hief na een hele tijd onze leider op uit de diepten van het water, de handen samengevouwen en gestrekt ten hemel met uiterste devotie. De bootslieden grepen hem vast met vreugde en gaven hem gaaf en gezond terug aan onze heilige Moeder de Kerk, waarvan onze graaf het bolwerk was. Wat een onuitsprekelijke mildheid van de Goddelijke Zaligmaker!

[605] Niettemin stellen de Tolozanen talrijke tuigen op: steenmortieren en manganellen om het Narbonnees Kasteel te vernietigen en om kardinaal Bertrand, legaat van de Apostolische Stoel, en zijn gevolg te bestoken met stenen ten einde in zijn persoon de Roomse Kerk te stenigen. Hoeveel keren vreesde de kardinaal er voor de dood te vinden op die plaats, hij die als wijs man niet weigerde zijn leven op te offeren aan de zaak van Christus?

[606] In die tijd nam de graaf gijzelaars onder de inwoners van Montpellier, want men verdacht ze ervan te comploteren met de Tolozanen tegen de vrede. Zij hadden honing in de mond maar gal in het hart, ik zeg het u, en men zag het duidelijk in wat volgde. De seneschalk van de Agenais en de bisschop van Lectoure waren met een zwakke escorte toegekomen te Montauban vanwege de graaf van Montfort en zij waren vredig ingeslapen op de avond van hun aankomst. Toen zonden de Montalbanezen een bode naar Toulouse. Ze vroegen aan de vroegere graaf Raimond naar Montauban te komen met Tolozanen, ze zouden hem de seneschalk uitleveren en al zijn gezellen vermoorden. Raimond stuurde vijfhonderd gewapende mannen. Deze kwamen diezelfde nacht toe te Montauban (dat zes mijl verwijderd ligt van Toulouse) en op raad van de Montalbanezen die met meer dan drieduizend waren, plaats-ten zij hindernissen op de kruispunten en op de drempel van de huizen waar de seneschalk en zijn gezellen sliepen; ze stelden gewapende schildwachten op om hun vlucht te verhinderen, ze gingen zelfs zo ver dat ze hout opstapelden voor de deuren om hun tegenstrevers te verbranden als zij ze niet gevangen konden nemen. Als dit gedaan is roepen zij: “Toulouse, Toulouse”, ze steken de trompetten en er ontstaat een groot geharrewar en een geweldig lawaai. De Fransen uit het noorden staan op, nog slaapdronken en beteuterd. Zij grijpen ineens naar hun wapens, stellen hun hoop niet in eigen kracht maar in de goddelijke hulp. Zij geraken verspreid in de stad, maar zijn met dezelfde wil bezield, met eenzelfde vertrouwen in

de Heer, met eenzelfde hoop ook zo de overwinning te behalen. Ondanks de vijanden ontsnappen ze uit de huizen, ze vliegen op hun vijanden af met de moed van leeuwen: de vijanden vluchten, de enen stuiken in de valstrikken die zij opgesteld hadden, anderen werpen zich van boven naar onder van de vestingen, zonder dat iemand hen achterna zit. De onzen plunderen een deel van het meubilair en verbranden het overige.

[606 A] In die tijd gebeurde het te Toulouse dat de belegerden, voetvolk en ruiters, onverwacht een uitval deden om te pogen zich van ons kamp, waarin zich heel weinig volk bevond, meester te maken. De dappere ridder Pierre de Voisins stond paraat om zijn leven te wagen en om ze terug te drijven met slechts één gezel. Toen hij omgeven was door Tolozanen, kwam de graaf van Montfort, die één van de zijnen niet wou laten omkomen maar gereed stond om zijn leven te geven voor de zijnen, toegelopen op de vijanden met een gezel om Pierre te ontzetten. Alle vijanden vallen hem met geweld aan en laten hun inspanningen naar hem convergeren: hij krijgt slagen van alle kanten. Maar de man van God, onverschrokken te midden van de vijanden, houdt niet op met langs alle kanten zijn tegenstanders neer te slaan, samen met ridder Pierre de Voisins die in deze strijd dapper streed voor zijn suzerain. Gedurende die tijd lopen de onzen, die niet wisten wat er gebeurde, naar hun wapens en komen uit de tenten. Onmiddellijk worden de vijanden door vrees bevangen en vluchtten ze naar hun tenten.

[606 B] Zeven maanden waren reeds voorbij sinds het begin van de belegering van Toulouse; de kardinaal en de graaf hadden stand gehouden ondanks zorgen en vermoeidheid. En daar komen uit Noord-Frankrijk de gravin van Montfort, de waardige evenknie van haar man, de bisschop van Toulouse en een groot aantal kruisridders waaronder meester Michel de Harnes en later Amauri de Craon, nobele en machtige personages. De graaf nam ze mee over de Garonne om de blokkade rond Toulouse te sluiten en ze kwamen naar de voorstad Saint-Cyprien om er hun kamp op te stellen. Maar een sterke troep Tolozanen deed een uitval en versperde de weg: met hun paarden vol ijzer beslagen konden de onzen de ontelbare grachten die de Tolozanen hadden gegraven, niet oversteken: ze trokken zich dus terug ondanks hun groot aantal. Rood van schaamte stelden ze hun tenten op op de oever van de Garonne op enige afstand van de voorstad. De onzen zijn er het hart van in, de vijanden juichen, de onzen leggen hun banieren neer, de vijanden steken niet alleen hun standaarden de hoogte in maar ook hun vrijpostigheid, de onzen zijn tot wanhoop gedreven, ze denken dat het onmogelijk is in de voorstad door te dringen en de toegang tot de bruggen aan de Tolozanen te ontzeggen zonder grote opofferingen en verlies van vele mensenlevens. De Heer wou het zo opdat men niet zou zeggen dat de hand van de mensen had volbracht wat Hij alleen wou bewerken door zijn eigen hand zonder materieel of menselijk verlies. Een dreigende wolk stak plotseling op op het einde van een serene dag. De regen viel in overvloed. Onze vijanden verheugden zich daar zij dachten dat de onzen hun tenten gingen verlaten omwille van de zeer vele nadelen. Het niveau van de stroom stijgt langzaam. Bij het vallen van de nacht toont de rechterhand van de Heer haar macht: de onverwachte kracht van de stroming breekt de twee bruggen middendoor, de versterkingen van de voorstad zijn grotendeels vernietigd, de loopgraven en andere hindernissen verdwijnen als bij mirakel. Wat een goddelijk geduld van de Schepper! De onze dringen de voorstad binnen zonder vrees voor enige weerstand daar God zelf de weg versperd heeft voor de Tolozanen.

[606 C] Wij moeten de wreedheid van de Tolozanen kennen om aan deze die naar ons luisteren te laten weten in welke mate de onbeschaamde daders van dergelijke drieste feiten verdienen gestraft te worden. Wanneer ze zich van enkele van de onzen hadden kunnen meester maken, dan leidden ze hen naar de kruispunten van de stad, de handen gebonden, met een beurs rond de hals opdat elke voorbijganger een of meerdere denieren in die beurs zou steken ten voordele van deze die ze gevangen had genomen. Daarna maakten beulen de enen blind, sneden de tong uit van anderen, sleepten de enen achter een paard aan en stelden ze bloot aan de raven en aan de honden, sneden de anderen in stukken en stuurden ons stukjes bij middel van een katapult, verbrandden de énen en hingen de anderen op. Een zekere acoliet van Toulouse, Bernard Escrivan, medestander van de Heilige Kerk zoals het zijn plicht was, werd levend begraven tot aan de schouders, de handen gebonden, daarna schoot men pijlen op hem af en gooide men stenen als op een schietschijf voor boogschutters. Eindelijk plaatste men een bal van vuur op hem en zijn verbrande resten werden uitgestald voor de honden. Welk soort marteling werd hem bespaard? Sommigen werden gestenigd, andere verdrongen met een molensteen om de hals, anderen werden naar beneden gesmeten van de wallen. Wanneer de belegerden er weet van hadden dat men de mis las in het Narbonnees kasteel, dan schoten ze met hun katapulten en hun manganellen enorme stenen af om de kardinaal en zijn gevolg, al de anderen aanwezigen en de hostie zelf te vermorzelen. Maar ze slaagden er alleen in een priester te doden met een trébuchet; in één woord, ze gedroegen zich als zonen van Belial, zonen van Kaïn, zonen van schanddaden.

[606 D] In dezelfde periode ging, door de onoplettendheid van de abt van Saint-Thibéry, de burcht van Foix verloren. De graaf van Foix, de nieuwe Kaïn, de nieuwe Judas, plaatste er een garnizoen en maakte er gebruik van om de Heilige Kerk te bevechten. Zo ook deed de burcht van Najac, die manschap en suzereniteit die het aan onze graaf verschuldigd was, verloochende, haar deuren open voor Raimond, de zoon van de vroegere graaf van Toulouse, die al zijn inspanningen richtte tegen de vrede, tegen de Kerk en tegen de graaf van Montfort.

[607] Negen maand ongeveer waren verlopen sinds de graaf Toulouse belegerde. De dag na Sint-Jans geboortefeest maakten de verdedigers van de stad zich gereed voor de strijd vanaf het morgengloren terwijl van de onzen de enen sliepen en de anderen de mis bijwoonden; de vijanden wouden er gebruik van maken om ons onverwacht aan te vallen met hun gewone onbetrouwbaarheid en hun aangeboren sluwheid. Om des te beter niet-verwittigde tegenstanders te verrassen, om meer kwaad te doen aan niet gewapende tegenstanders, besloten zij dat een deel van hun troepen zich op de onzen zou storten die aangesteld waren om de tuigen te bewaken, terwijl de anderen op het kamp zouden afkomen langs een andere richting. Zodoende zouden de onzen, ongewapend en aangevallen langs twee kanten, in hun weerstand gehinderd zijn en verzwakt door een dubbele aanval.

[608] Men kondigde de graaf aan dat de vijanden de wapens opgenomen hadden en zich dievelings hadden verzameld binnen de wallen, dicht bij de Gracht. Bij dit nieuws gaf de graaf, die de metten hoorde, bevel de wapens klaar te houden. Toen hij ze aangetrokken had spoedde deze zeer christelijke man zich naar de kapel om de mis te horen. Toen hij er zich bevond, de mis was reeds begonnen, en hij als vrome man er bad met een uiterste vurigheid, doken een menigte Tolozanen langs geheime uitgangen op uit hun grachten, staken hun

standaarden de hoogte in en stormden met geweld, gekraak en kreten af op de onzen die hun tuigen bewaakten kort bij de gracht. Andere vijanden kwamen uit een andere richting, en marcheren naar het kamp. Het alarm wordt gegeven: de onzen lopen te wapen, maar eer ze gereed zijn krijgen de onzen die aangesteld zijn voor het bewaken van de tuigen en het kamp en die geconfronteerd worden met een ontelbare menigte tegenstanders, zoveel slagen en verwondingen dat het moeilijk is er een idee van te geven.

[609] Zo gauw de vijanden buitenkwamen had een bode zich bij de graaf gevoegd die mis hoorde en hij smeekte hem zonder dralen de zijnen bij te staan. De man antwoordde devoot: “Laat mij te voren de goddelijke mysteriën beluisteren en het Sacrament van mijn opstanding aanschouwen.” Hij sprak nog steeds toen een tweede bode opdook die zei: “Vlug, vlug, de strijd zwelt aan, de onzen kunnen niet lang meer weerstaan.” De christen man antwoordde hem: “Ik ga niet weg voor ik mijn Zaligmaker gezien heb.” Toen de priester de hostie de hoogte in stak, naar gewoonte, knielde deze man vol devotie, strekte de handen naar de hemel, zeggende: “Nu Heer, laat, naar uw woord, uw dienaar gaan in vrede gezien mijn ogen de Redder gezien hebben die van bij U komt.” En dit gezegd zijnde ging de onoverwinbare man naar de strijd.

[610] De slag zwol aan, er waren meerdere gewonden langs beide kanten en enkele waren gestorven. Bij de aankomst van de ridder van Christus voelden de onzen hun krachten en hun durf verdubbelen en zij dreven alle vijanden terug en zij duwden ze achteruit tot bij hun grachten. Daarna kwamen de graaf en zijn gezellen een beetje naar achteren omwille van de hagel stenen en de onverdraagbare zwerm pijlen die neerkwamen. Ze begaven zich naar de tuigen en beschermden zich met rasters tegen de stenen en de pijlen, want de vijanden bekogelden de onzen zonder ophouden met twee trébuchets, een manganel en vele katapulten met steel.

[611] Hoe vertel en beschrijf ik wat gaat volgen? Wie zou het kunnen beschrijven zonder smart? Wie kan het vertellen zonder wenen, zonder snikken? Wie zou niet in tranen uitbarsten bij de deernis van de ongelukkigen? Toen hij viel was alles gebroken. Toen hij stierf, stierf alles met hem, hij was de trooster van de bedroefden, de moed van de zwakken, de opbeuring voor de bedrukten, de toevlucht van de armzaligen. Laat ons dit pijnlijk verhaal beëindigen.

[612] Terwijl de zeer moedige graaf zich met zijn gezellen bij de gracht voor de tuigen bevond om te beletten dat de vijand een nieuwe uitval zou doen die zou leiden tot de vernietiging van onze tuigen, kwam er een steen af van een manganel van onze vijanden, raakte de ridder van Jezus Christus op het hoofd. Hij die de dodelijke slag heeft opgevangen klopt zich tweemaal op de borst en beveelt zich aan bij God en bij de gelukzalige maagd Maria. Zoals de gelukzalige Stefanus, gestenigd in zijn stad, slaapt hij vredig in in de Heer. Laat ons eraan toevoegen dat deze dappere ridder van de Heer, of eerder, behoudens vergissing, zijn glorierijke martelaar, vóór de dodelijke wonde van de steenworp van de vijandelijke schutter, vijf wonden had gekregen zoals de Verlosser voor wie hij de dood ontving met lijdzaamheid en bij wie hij nu glorierijk leeft in de gelukzaligheid.

[613] Hij kreeg als opvolger zijn oudste zoon Amauri, een dappere en goede jonge man, die in alles herinnerde aan de moed en de goedheid van zijn vader en die de eed van trouw en manschap ontving van alle ridders van Noord-Frankrijk aan wie zijn vader lenen had gegeven.

[614] Enkele dagen later begreep de nieuwe graaf dat hij Toulouse niet verder kon belegeren (aan de ene kant, van zodra de dood van de graaf was gekend, verlieten veel zuiderlingen - die verwerpelijke afvalligen en perverse verraders - hem, de Kerk en zelfs God en sloten aan bij de vijandelijke partij; aan de andere kant waren er zekere ridders uit het noorden die zich bij Amauri bevonden die naar hun haarden terugkeerden). De nieuwe graaf hief de belegering op met grote droefenis en met tegenzin.

[615] Hij liet het lichaam van zijn beroemde vader overbrengen naar Carcassonne en liet het daar eervol begraven in de kathedraal van Saint-Nazaire.

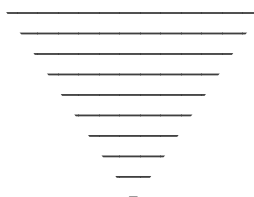
[616] Hijzelf rende te paard door zijn gebied, verdedigde zijn bezittingen en viel zijn vijanden aan. Onder deze die in die tijd de zaak van de Kerk hebben verraden citeren we Pamiers in de streek van Toulouse en Lombers in het Albigenzische die zich overgaven aan de vijanden van Christus.

[617] We voegen eraan toe dat, onmiddellijk na de dood van de graaf, de kardinaal-legaat en de nieuwe graaf de bisschoppen van Toulouse, Tarbes en Comminges naar het noorden stuurden, in gezelschap van de adellijke gravin om de bijstand van de koning en van het koninkrijk in te roepen ten gunste van de Kerk van God. Daarenboven schreef Paus Honorius, bij het vernemen van de dood van de graaf, naar de koning van Frankrijk. Met veel vriendschap en in krachtige termen nodigde hij hem uit, voor de vergeving van zijn zonden, de zaak van het geloof tegen de Tolozaanse ketters tot een goed einde te brengen voor de eer van God en ten voordele van de Kerk. Aan allen die zouden deelnemen aan deze onderneming, verleende hij dezelfde volle aflaat als aan de kruisridders van overzee.

[618] Rond Kerstmis verliet de gravin Noord-Frankrijk om terug te keren naar het Albigenzisch land, vergezeld van de adellijke Bouchard de Marly en van een zestigtal andere ridders.

[619] In het jaar 1218 van de Menswording, op de 22ste van de kalenden van december, werd Lodewijk, oudste zoon van de koning van Frankrijk, kruisridder voor de glorie van God en de ondergang van de ketterij in de streek van Toulouse. Naar zijn voorbeeld, door najver gedreven, namen veel Fransen uit het noorden, nobelen en machtigen, het kruis aan.

[620] Omstreeks die tijd reed de nobele graaf Amauri de Montfort met de zijnen tot de uiterste grenzen van het graafschap Foix en verwoestte het grotendeels. Hij viel een aantal versterkte plaatsen die ontvallen waren aan en nam ze in. Daarna trok hij Gascogne binnen, in het graafschap Comminges. Hij belegerde Cazères, nam het in enkele dagen in, stak het in brand en doodde de inwoners. Van daaruit zette hij zijn mars verder, bestookte hevig zijn vijanden en vermoordde de goddelozen.

NAWOORD

Deze vertaling is in drie delen vertaald, met tussenpozen. Het gevolg daarvan is dat er kleine verschillen zullen zijn. Zoals bij voorbeeld in dit deel wordt de graaf van Montfort gedurig de nobele of zeer nobele graaf genoemd. We hebben dat verplicht, maar op de duur hinderend epitheton in dit deel geschrapt.

Van groter belang is de mogelijkheid dat u in een artikel of boek en vooral in onze vertaling van “La Chanson de Tudèle” op een verwijzing naar de tekst van Pierre des Vaux stuit, maar dan in Romeinse cijfers. Deze indeling komt geenszins overeen met deze die hier overgenomen werd. Om u toe te laten een passage terug te vinden geven we hier een concordatielijst. Het vermijdt het zoeken niet want de lengte van een nummer kan gaan van 2 lijnen tot meerdere bladzijden.

R.D.

C O N D O R D A N T I E S					
0	1	XXIX	129	LVIII	278
I	5	XXX	130	LIX	286
II	10	XXXI	132	LX	290
III	20	XXXII	134	LXI	301
IV	28	XXXIII	137	LXII	305
V	47	XXXIV	139	LXIII	317
VI	48	XXXV	145	LXIV	358
VII	54	XXXVI	148	LXV	362
VIII	55	XXXVII	151	LXVI	367
IX	67	XXXVIII	160	LXVII	413
X	70	XXXIX	162	LXVIII	417
XI	74	XL	168	LXIX	422
XII	77	XLI	174	LXX	430
XIII	80	XLII	182	LXXI	448
XIV	82	XLIII	195	LXXII	457
XV	84	XLIV	197	LXXIII	468
XVI	92	XLV	201	LXXIV	484
XVII	101	XLVI	202	LXXV	487
XVIII	104	XLVII	210	LXXVI	501
XIX	106	XLVIII	213	LXXVII	503
XX	108	IL	215	LXXVIII	508
XXI	110	L	218	LXXIX	510
XXII	112	LI	221	LXXX	528
XXIII	114	LII	223	LXXXI	543
XXIV	115	LIII	228	LXXXII	550
XV	117	LIV	234	LXXXIII	570
XXVI	121	LV	238	LXXXIV	588
XXVII	125	LVI	253	LXXXV	602
XXVIII	128	LVII	266	LXXXVI	607